

*Sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu,
în aceste zile s-au reunit înalte foruri ale partidului
și ale democrației muncitorești-revoluționare*

PLENARA COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Conferința Națională a partidului a fost convocată pentru 2-4 decembrie 1987

Comunicatul în pagina 2

Plenara Consiliului Național al Oamenilor Muncii și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu — un amplu și mobilizator program de acțiune revoluționară pentru dezvoltarea economico-socială a patriei, pentru înlăptuirea hotărîrilor istorice ale celui de-al XIII-lea Congres al partidului

Comentariul în pagina 3

Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste

La 15 noiembrie — alegeri de deputați în consiliile populare municipale, ale sectoarelor municipiului București, orașenești și comunale

Comentariul în pagina 2

Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român

Sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a avut loc, miercuri, 24 iunie, Plenara Comitetului Central al P.C.R.

Plenara a avut următoarea ordine de zi:

1. Convocarea Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român.

2. Probleme organizatorice.

La primul punct al ordinii de zi a plenarei, Comitetul Central a stabilit convocarea Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român în zilele de 2-4 decembrie 1987. Conferința Națională va avea următoarea ordine de zi:

1. Stadiul dezvoltării forțelor de producție, al societății socialiste în general, al relațiilor de producție și sociale, al democrației muncitorești-revoluționare, al perfecționării conducerii, pe baza principiilor autoconducerii și autogestunii, al perfecționării și continuării procesului revoluționar în noua etapă de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

2. Cu privire la îndeplinirea hotărârilor Congresului al XIII-lea și a Programului partidului de dezvoltare

economico-socială a României, a programelor de perfecționarea organizării și modernizarea proceselor de producție, aplicarea normativelor economico-financiare și creșterea eficienței economice în toate sectoarele de activitate.

3. Cu privire la dezvoltarea economică și socială echilibrată și proporțională a tuturor zonelor țării, îndeplinirea programului de sistematizare a teritoriului, înflorirea necontenită a localităților patriei, ridicarea nivelului de trai material și spiritual al întregului popor.

Au fost aprobate, de asemenea, normele de reprezentare la Conferința Națională a partidului, care va fi precedată de conferințele extraordinare ale organizațiilor județene de partid și a municipiului București.

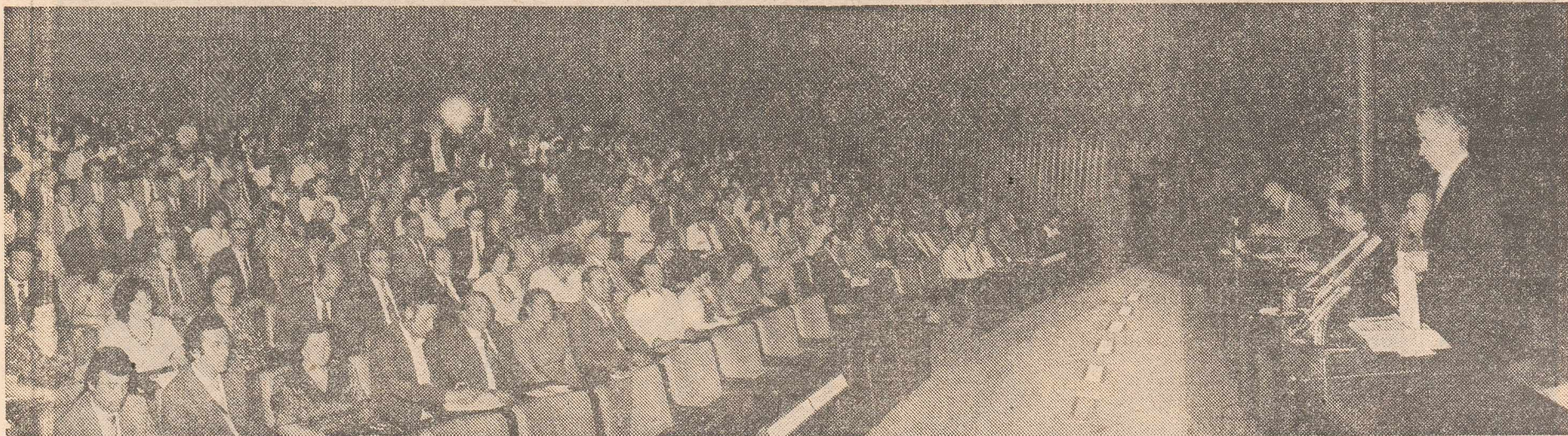
Plenara a apreciat că pregătirea Conferinței Naționale a partidului, organizarea și desfășurarea adunărilor organizațiilor de partid și ale activului de partid, care vor avea loc în această perioadă, constituie un nou prilej de manifestare a coeziunii și unității de nezdruccinat a întregului nostru popor în jurul Partidului Comunist Român, al secretarului său general, tova-

rășul Nicolae Ceaușescu, precum și a hotărârii ferme de a îndeplini, în cele mai bune condiții, planurile și programele de dezvoltare economico-socială a patriei, prevederile actualului cincinal, obiectivele stabilite de Congresul al XIII-lea al P.C.R. de a transpune neabătut în viață Programul de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

La punctul doi al ordinii de zi a plenarei a fost aprobată eliberarea tovarășei Maria Ghițuică din funcția de secretar al C.C. al P.C.R., în legătură cu trecerea sa în altă muncă.

În încheierea lucrărilor plenarei, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-a exprimat convingerea că membrii Comitetului Central, organele și organizațiile de partid, comuniștii, toți oamenii muncii vor acționa cu dăruire și abnegație, cu înaltă responsabilitate, în spirit revoluționar, pentru realizarea exemplară a sarcinilor de plan în industrie, agricultură, construcții, în celelalte sectoare, întimpând cu noi și tot mai mari succese Conferința Națională a partidului, eveniment de deosebită însemnătate în viața partidului și a țării.

Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste

Recenta plenară a Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, ținută sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste, a avut pe ordinea de zi probleme deosebit de importante: participarea Frontului Democrației și Unității Socialiste, a organizațiilor sale componente la realizarea sarcinilor din planul de dezvoltare economico-socială a patriei în primul semestru al anului 1987 și măsurile ce trebuie luate pentru mobilizarea tuturor oamenilor muncii la îndeplinirea integrală a prevederilor de plan pe întregul an; dezbaterile raportului cu privire la rezolvarea propunerilor făcute de cetățeni în campania electorală pentru alegerile generale de deputați din martie 1985; stabilirea datei alegerilor de deputați în consiliile populare municipale, ale sectoarelor municipiului București, în consiliile populare orașenești și comunale și programul de măsuri pentru pregătirea și desfășurarea acestora.

Dezbaterile din cadrul plenarei au reliefat faptul că Planul de stat pe 1987 a pus în fața poporului obiective de însemnătate majoră privind îndeplinirea exemplară a hotărârilor celui de-al XIII-lea Congres al partidului, dezvoltarea intensivă a industriei și a agriculturii, creșterea în ritm susținut a venitului național și, pe această bază, ridicarea nivelului de trai material și spiritual al celor ce muncesc. În acest context, a fost relevat faptul că Frontul Democrației și Unității Socialiste și, în cadrul său, sindicatele, organizațiile de tineret și de femei, organizațiile democrației și unității socialiste, cooperarea agricolă, meșteșugărească,

de producție, de achiziție și destacere a mărfurilor, celelalte organisme ale FDUS au acționat consecvent pentru mobilizarea oamenilor muncii la îndeplinirea în cele mai bune condiții a prevederilor de plan, realizările din ansamblu celor înregistrate în aceeași perioadă a anului trecut. Cei care au luat cuvântul și-au exprimat hotărârea de a acționa cu mai multă fermitate pentru ca organizațiile de masă și obștești componente ale Frontului să-și perfecționeze stilul și metodele de muncă la toate nivelurile, să imprime un puternic spirit revoluționar întregii munci politice și organizatorice pe care o desfășoară, să pună în valoare întreaga capacitate creatoare a poporului nostru, pentru a întîmpina cu noi și tot mai importante succese Conferința Națională a partidului și cea de-a 40-a aniversare a proclamării Republicii. S-a arătat că, acționând sub conducerea organelor și organizațiilor de partid și în strînsă conlucrare cu organele locale de stat, consiliile FDUS au adus o contribuție importantă la soluționarea propunerilor făcute de cetățeni; ele au inițiat în acest scop numeroase acțiuni de masă cu participarea largă a cetățenilor, au adoptat măsuri pentru îndeplinirea propunerilor făcute. A fost evidențiată, de asemenea, însemnătatea urmării, de asemenea, a modului în care propunerile făcute sînt aduse la îndeplinire, a mobilizării mai ample a cetățenilor la acțiuni de muncă obștească, a antrenării deputaților consiliilor populare, a celorlalte organisme ale acestor consilii la îndeplinirea tuturor angajamentelor pe care și le-au luat în cadrul campaniei electorale, necesitatea de a se acționa cu toate forțele, în toate localitățile, în toate unitățile economice,

pentru a se asigura îndeplinirea exemplară a sarcinilor de plan pe acest an și pe întregul cincinal.

În cuvîntarea rostită la plenară, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat că organizațiile componente ale FDUS, care reprezintă toate categoriile sociale și, practic, totalitatea oamenilor muncii, a poporului nostru, au un rol de o importanță deosebită, hotărîtor în realizarea tuturor prevederilor planului, în asigurarea dezvoltării continue a patriei noastre. De aceea, este necesar ca toate organizațiile componente să acționeze cu mai multă răspundere, în calitatea lor de proprietari, de producători și de beneficiari, de adevărați stăpîni ai bogăției naționale, a tot ce se îndeplinește în țară, pentru îndeplinirea exemplară a planului, pentru asigurarea condițiilor necesare realizării obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului și adoptate de Congresul FDUS privind dezvoltarea intensivă a economiei naționale, pentru realizarea unei noi calități a muncii, și a vieții, așezarea la baza întregii activități a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii în toate domeniile, pentru îndeplinirea noii revoluții agrare — și trecerea pe această bază la un nou stadiu de dezvoltare a economiei noastre, la ridicarea continuă a nivelului de trai material și spiritual al poporului, în scopul întăririi forței materiale și spirituale a patriei, a independenței și suveranității României. În cuvîntare se arată că alegerile, stabilite de plenară pentru 15 noiembrie 1987, trebuie să constituie un eveniment important în activitatea consiliilor populare din toate unitățile teritoriale-administrative, să asigure o mobilizare generală a tuturor cetățenilor orașelor și satelor patriei noastre în îndeplini-

rea planurilor și programelor de dezvoltare generală și, în același timp, în realizarea programelor de dezvoltare teritorială a tuturor localităților patriei noastre. În același timp, desfășurarea campaniei electorale și desfășurarea alegerilor înseși, a spus conducătorul partidului și statului nostru, trebuie să prilejuiască o largă analiză și luarea de măsuri în vederea îndeplinirii neabătute a autoconducerii, autogestunii și autofinanțării. „Să facem astfel — se arată în cuvîntare — încît alegerile pentru consiliile populare să demonstreze încă o dată justetea politicii noastre în domeniul democrației socialiste și al asigurării cadrului larg de participare a maselor populare la conducerea întregii activități, realizarea deplinei egalități în drepturi, faptul că tot ceea ce realizăm facem cu poporul și pentru popor, pentru bunăstarea și fericirea întregii națiuni, pentru asigurarea întăririi continue a forței Republicii Socialiste România, a independenței și suveranității țării!”

Insuflețiți de cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, participanții la plenară au dat expresie voinței tuturor cetățenilor patriei de a munci cu abnegație, de a acționa cu toate forțele pentru îndeplinirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului, pentru continuarea înfloririi a României socialiste.

Tot săptămîna trecută a avut loc și plenara Comitetului Central al Organizației Democrației și Unității Socialiste, care a adresat tuturor membrilor ODUS chemarea de a contribui cu întreaga lor capacitate de muncă și creație la realizarea obiectivelor politicii interne și externe a partidului și statului, la înflorirea continuă a patriei noastre.

ION CODRU ■

Plenara Consiliului Național al Oamenilor Muncii și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale

Intr-o atmosferă de puternică angajare patriotică pentru transpunerea în viață a hotărârilor Congresului al XIII-lea al partidului, zilele trecute s-au desfășurat, sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, lucrările plenarei comune a Consiliului Național al Oamenilor Muncii din industrie, construcții, transporturi, circulația mărfurilor și finanțe și a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale. Pe ordinea de zi s-au aflat probleme de mare importanță pentru dezvoltarea economico-socială a țării: cu privire la realizarea Planului național unic de dezvoltare economico-socială și a programelor de perfecționare a organizării și modernizării proceselor de producție, creșterea eficienței economice în toate sectoarele de activitate și măsurile ce se impun pentru realizarea tuturor indicatorilor de plan pe anul 1987; proiectul Planului național unic de dezvoltare economico-socială a României pe anul 1988; program privind recuperarea și valorificarea materialelor refolosibile, recondiționarea și refolosirea pieselor și subansamblelor pe anul 1988; raport cu privire la îmbunătățirea nivelului dobinzilor incasate și plățile de bănci în relațiile cu unitățile socialiste și cu populația în vederea perfecționării mecanismului economico-financiar.

Plenara a adoptat unele propuneri de modificări și completări la Legea de organizare și funcționare a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României. Potrivit acestora, președintele Republicii Socialiste România este și președinte al Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale; funcțiile de prim-vicepreședinte urmează să fie îndeplinite de primul ministru al guvernului, de președintele Comitetului Național pentru Știință și Tehnologie și de președintele Secțiunii pentru planificare și prognoză; din Biroul permanent al Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale urmează să mai facă parte președintele Consiliului Central al U.G.S.R., președintele Consiliului Central de Control Muncitoresc al Activității Economice și Sociale, primul secretar al C.C. al U.T.C., președintele Curții Superioare de Control Financiar.

Cei care au luat cuvântul în cadrul plenarei au relevat rolul determinant al

tovarășului Nicolae Ceaușescu la elaborarea proiectului Planului național unic de dezvoltare economico-socială a României pe anul 1988, plan care are în vedere sarcinile stabilite prin Directivele Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român și ține seama de prevederile pentru anul viitor din actualul plan cincinal, programele de perfecționare a organizării și modernizare a proceselor de producție inițiate de secretarul general al partidului. La plenară s-a dat o înaltă apreciere contribuției deosebite a tovarășei Elena Ceaușescu la elaborarea și înfăptuirea programelor de dezvoltare economico-socială a țării, la înflorirea necontenită a științei, învățămîntului și culturii, la antrenarea largă a cercetării științifice în soluționarea problemelor producției materiale.

În cadrul dezbaterilor au fost evidențiate rezultatele obținute în prima parte a acestui an în realizarea Planului național unic de dezvoltare economico-socială și a programelor de perfecționare a organizării și modernizării proceselor de producție, creșterea eficienței economice în toate sectoarele de activitate, măsurile ce trebuie luate pentru îndeplinirea tuturor indicatorilor de plan pe 1987 și pentru asigurarea condițiilor necesare îndeplinirii în cele mai bune condiții a planului pe 1988. Participanții la dezbateri au evidențiat experiența bună dobândită de unități industriale, de unități de construcții și de transporturi în creșterea producției, în primul rînd a celei destinate exportului, în sporirea mai adecvată a productivității muncii, în ridicarea nivelului calitativ al produselor și a eficienței economice în toate sectoarele economiei naționale, în extinderea și perfecționarea aplicării noului mecanism economico-financiar. Un loc important la dezbateri l-a ocupat analiza modului în care organele de conducere colectivă din ministere, centrale industriale și întreprinderi acționează, în spiritul hotărîrilor Congresului oamenilor muncii, pentru îndeplinirea sarcinilor de plan pe anul în curs și pe întregul cincinal, a planurilor de dezvoltare multilaterală a țării, a orientărilor și indicațiilor secretarului general al partidului cu privire la dezvoltarea intensivă a economiei pe baza principiilor autoconducerii muncitorești și autogestunii economice și financiare, în vederea realizării exemplare a obiectivelor cuprinse în Programul parti-

dului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Au fost evidențiate acțiunile și măsurile întreprinse în direcția recuperării și valorificării materialelor refolosibile, recondiționării și refolosirii pieselor și subansamblelor, reducerii consumurilor de materii prime, materii și energie, soluționării rapide și eficiente a tuturor problemelor de care depind buna desfășurare a proceselor de producție, gospodărirea rațională a resurselor materiale și financiare, a avuției naționale. Apreciindu-se Planul național unic pe 1988, s-a arătat că prevederile lui pun un accent deosebit pe creșterea continuă a forțelor de producție, pe afirmarea cu putere a noii revoluții tehnico-științifice și a noii revoluții agrare, pe dezvoltarea bazei proprii de materii prime, ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor și a gradului de valorificare a resurselor, pe reducerea consumurilor materiale și energetice, pe utilizarea cu eficiență maximă a fondurilor de investiții, pe creșterea productivității muncii și reducerea cheltuielilor materiale, ca mijloc principal al sporirii venitului național și al creșterii, pe această bază, a nivelului de trai material și spiritual al celor ce muncesc.

În prezența participanților la plenara comună, tovarășul Nicolae Ceaușescu a înmănat înalte distincții ale Republicii Socialiste România, conferite prin decret prezidențial, unor organizații județene de partid, consilii populare județene, întreprinderi și institute de cercetare care au ocupat locul I în întrecerea socialistă pe anul 1986.

În cuvîntarea rostită la plenară, tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut o amplă și temeinică analiză a problemelor legate de îndeplinirea sarcinilor de plan pe anul în curs, de pregătirea în cele mai bune condiții a realizării ritmice a tuturor indicatorilor de plan pe 1988, a căilor de accentuare a laturilor calitative ale producției materiale, de îndeplinire a programelor de modernizare a tuturor ramurilor economiei naționale. Un loc important îl ocupă în cuvîntare problemele legate de îndeplinirea planului de export, subliniindu-se că trebuie să se treacă imediat, cu toată hotărîrea, la realizarea producției de export, a exportului, să se asigure toate condițiile ca producția de export să corespundă contractelor, cerințelor partenerilor. Înăfptuirea prevederi-

lor exportului, se spune în cuvîntare, este o necesitate pentru a se asigura satisfacerea nevoilor economiei, a necesităților sociale, inclusiv pentru plata unei părți din datoriile externe pe care le avem. Acordînd o mare importanță perfecționării profesionale, tehnice, ridicării cunoștințelor tuturor oamenilor muncii din toate domeniile, ca o condiție esențială a îndeplinirii exemplare a tuturor programelor, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Rolul hotărîtor în realizarea programelor de dezvoltare a patriei noastre îl au oamenii, îl are poporul — și numai în măsura în care, asigurăm ridicarea continuă a cunoștințelor profesionale, tehnice, științifice, culturale, a conștiinței generale vom asigura o activitate fermă, hotărîtă, conștientă în realizarea programelor de dezvoltare a patriei noastre”. Secretarul general al partidului a subliniat în încheiere că trebuie să acționăm în așa fel încît toate unitățile, toate sectoarele să se prezinte la Conferința Națională și la cea de-a 40-a aniversare a Republicii cu realizarea planurilor și chiar cu depășirea lor într-o serie de domenii de activitate.

Insuflețiți de indicațiile și îndemnul cuprinse în cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, participanții la plenara comună au dat expresie hotărîrii organelor de conducere colective, a tuturor celor ce lucrează în industrie, construcții, transporturi, circulația mărfurilor și finanțe de a-și spori exigența și spiritul de răspundere în îndeplinirea în mod ritmic a sarcinilor de plan pe anul în curs, pe 1988 și pe întregul cincinal, în soluționarea operativă a tuturor problemelor de care depind îmbunătățirea în continuare a indicatorilor calitativi și cantitativi ai planului, creșterea gradului de valorificare a tuturor resurselor materiale și umane, a eficienței întregii activități economice. A fost exprimat angajamentul oamenilor muncii din industrie, construcții, din celelalte ramuri ale economiei naționale de a acționa și în viitor, cu înaltă responsabilitate comunistă, pentru îndeplinirea obiectivelor actualei etape de dezvoltare economico-socială a patriei, care asigură dezvoltarea ei multilaterală în ritmurile stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului, înaintarea României pe noi, trepte de progres și civilizație.

ION DUMBRĂVA ■

În cadrul unei solemnități tovarășul Nicolae Ceaușescu a înmînat înalte distincții unor județe și unități fruntașe în întrecerea socialistă pe anul 1986

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a înmînat, marți dimineață, în cadrul unei festivități care a avut loc la Sala Palatului Republicii, înalte distincții ale Republicii Socialiste România conferite prin decret prezidențial unor organizații județene de partid, consilii populare județene, întreprinderi și institute de cercetare care au ocupat locul I în întrecerea socialistă pe anul 1986.

Solemnitatea a avut loc în prezența participanților la plenara comună a Consiliului Național al Oamenilor Muncii și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale.

Pentru rezultatele deosebite obținute în îndeplinirea și depășirea Planului național unic de dezvoltare economico-socială pe anul 1986 în întrecerea dintre organizațiile județene de partid în industrie, construcții, transporturi și circulația mărfurilor s-a conferit titlul de „Erou al Muncii Socialiste” organizației de

partid a județului Olt, care a ocupat 4 ani consecutiv locul I în întrecerea socialistă, „Ordinul Muncii” clasa I pentru locul I organizației de partid a județului Vrancea și organizației de partid a județului Suceava.

Pentru rezultatele deosebite obținute în întrecerea dintre consiliile populare județene, pentru îndeplinirea sarcinilor de plan pe anul 1986 s-a conferit „Ordinul Muncii” clasa I pentru locul I Consiliului popular al județului Timiș, Consiliului popular al județului Olt și Consiliului popular al județului Neamț.

Pentru rezultatele deosebite obținute în anul 1986 în întrecerea dintre unitățile industriale, de construcții, transporturi și telecomunicații, circulația mărfurilor și institute de cercetare și proiectare, s-a conferit titlul de „Erou al Muncii Socialiste” întreprinderii electrocentrale „Porțile de Fier” Drobeta-Turnu Severin; întreprinderii „Turbomecanica” București; întreprinderii de utilaj chimic „Grivița Roșie” București; întreprinderii „Elec-

trotimis” Timișoara; întreprinderii forestiere de exploatare și transport Rîmnicu Vilcea; întreprinderii de porțelan de me-naj Alba Iulia; întreprinderii „Textila” Pitești; întreprinderii de tricotaje și perdele Pașcani; întreprinderii antrepriză de montaj și servicii pentru automatizări și telecomunicații București; Trustului antrepriză generală de construcții-montaj Timiș; Institutului de cercetări chimice București și Institutului pentru proiectări de secții și uzine metalurgice „IPROMET” București.

Prin același decret au fost conferite, de asemenea, 360 ordine ale Republicii Socialiste România, precum și 18 diplome de onoare unor organizații județene de partid, consilii populare județene, unități din industrie, agricultură și silvicultură, transporturi, circulația mărfurilor, gospodărie comunală și prestări de servicii, institute de cercetare științifică clasate pe locuri fruntașe în întrecerea socialistă.

Conferirea acestor înalte titluri și or-

dine ale Republicii Socialiste România reprezintă o nouă și elocventă mărturie a prețurii deosebite pe care conducerea partidului și statului, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu o acordă muncii pline de abnegație și devotament a muncitorilor, țăranilor și intelectualilor, a tuturor oamenilor muncii pentru îndeplinirea în mod ritmic și la un nivel calitativ superior a sarcinilor de plan, pentru creșterea eficienței economice, pentru transpunerea în viață a hotărîrilor celui de-al XIII-lea Congres al partidului. În același timp, acordarea acestor distincții, care au încununat o amplă întrecere între făuritorii bunurilor materiale de pe întreg cuprinsul țării, constituie un puternic imbold pentru o activitate mai susținută, mai dinamică a tuturor oamenilor muncii în vederea îndeplinirii în condiții tot mai bune a planului pe acest an și pe întregul cincinal, dezvoltării continue a patriei noastre, creșterii nivelului de civilizație și bunăstare al întregului popor.

Din 1964 s-au adunat de pe drumuri, fabricuță cu fabricuță...

Din 1972 a început explozia... Cițiva s-au bucurat pentru că au înțeles rapid că rostul lor, ceea ce aveau să facă împreună ar putea să însemne bunăstare.

Nimeni nu mai știe cum s-a născut „Electromureș”. Poate cînd au fabricat prima mașină de calcul din România, primele antene de televizoare, primele mașini de găurit sau primele vibratoare pentru ciment. Istoria întreprinderii este istoria oamenilor care o compun.

În 1971, Ioan Oltean a fost numit director al „Electromureș”-ului, a explicat unora ce vrea, a început să-i învețe nou-tatea așa cum altă dată mama sa, timp de 46 de ani, a fost învățătoare numai la clasa I, deschizînd ochii pruncilor, deprinzîndu-i cu cititul și scrisul. Cînd a venit Ioan Oltean la fabrică, nu se mai făceau fiare de călcat cu cărbuni; era numai o mentalitate cum că singurele lucruri care vor putea funcționa sînt cele mecanice, cu multe șuruburi, cu arcuiri și roți dințate care să păcăne și să-i dea acea siguranță unui contabil adormit că facerea calculului este exactă. Exact asta a făcut proaspătul director: a adus energia de care era nevoie. Oamenii au început să gîndească. Mai întii, au plecat prin țară să cumpere și, negăsind, s-au gîndit că ar fi bine să facă ei, să rezolve acele lucruri mărunte de care oamenii țării au nevoie. Și „Electromureș” a început să însemne:

O fabrică de scule. Au construit-o pe un teren gol, pe drumul spre Sighișoara, acolo unde se termină Tg. Mureș, unde nu există stradă, unde nu există număr. Personalul de azi al sculariei este de zece ori mai numeros decît al oricărei fabrici similare din țară. Aici se rezolvă toate detaliile viitoarelor fabricații începînd cu programarea mașinilor-unelte și pînă la realizarea dispozitivelor și sculelor noilor tehnologii. Așa se face că unul din produsele „Electromureș”-ului, EPAC 1, echipament pentru programarea mașinilor-unelte, a apărut din chiar nevoia întreprinderii.

O fabrică de utilaje moscopol.

O fabrică (îi place lui Ioan Oltean să spună așa) de făcut „milioane”, adică; mașini electrostatice de copiat, „jucării de cîntat” sau casetofoane — „Stela”, „Corina”, „combina pentru tineret” și apoi, glumind ușor, „combina pentru adulți”, realizate de excepție, unică prin performanțe și făcută în colaborare cu Polonia. Zice directorul: lucrăm cu Unitra; nu poți sări o treaptă de unul singur. Dacă ai pierdut alți ani, acum refa-

cem. Vom stăpîni microprocesoare, roboți, dar pînă atunci trebuie să muncim mai mult împreună. Și asta a devenit deviza „Electromureș”-ului, „Fără suflători nu facem nimic” spune Ioan Oltean. Și „fabrica de milioane” produce

A patra fabrică a „Electromureș”-ului este cea de surse de căldură electrice unde au început să se facă elemente de mecanică fină, componente metalice pentru tranzistoare și circuite integrate, antene TV, auto, fiare de călcat cu termoregula-

spălat, al cablurilor telefonice și

A șasea fabrică, ultima, acum, în 1987, este cea de conductori electrice, cabluri groase cit mina sau cit firul de păr. Asta fac cei 7400 de oameni ai muncii de la „Electromureș”,

Francisc Plugor zice: e păcat că nu avem poze de atunci.

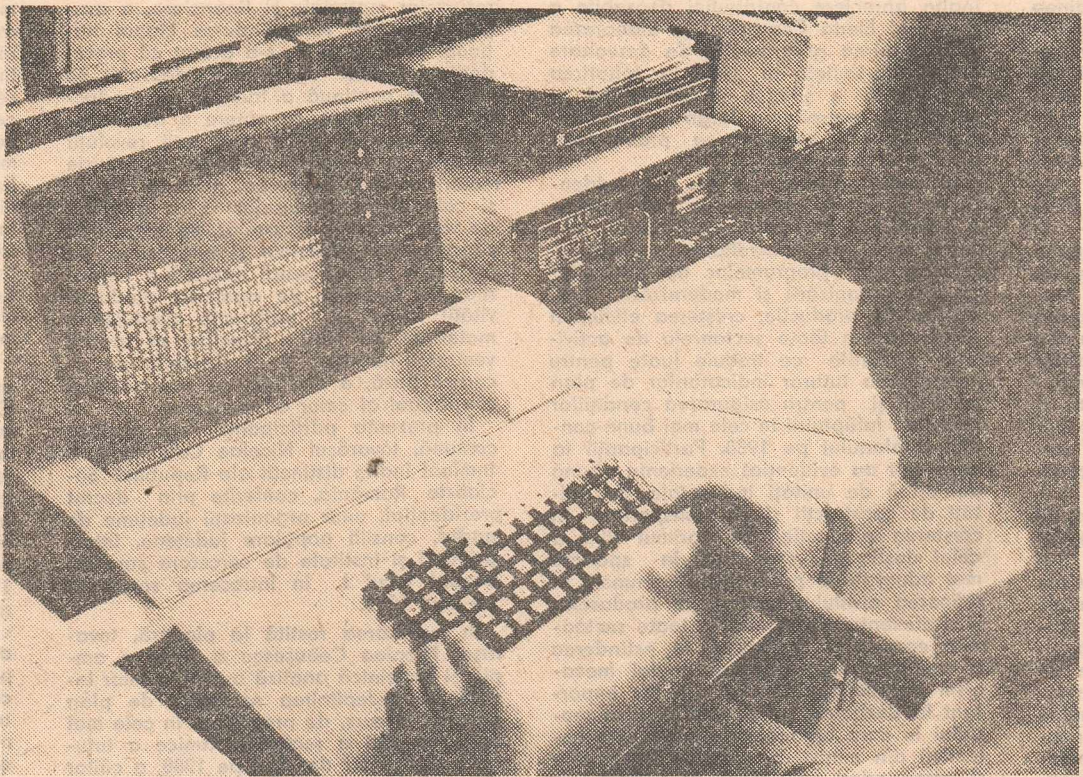
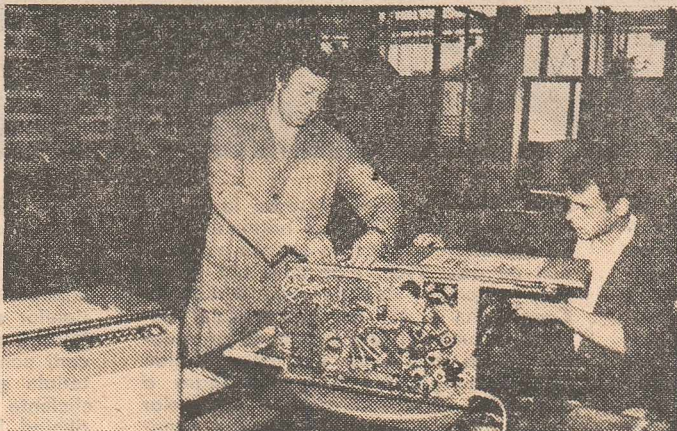
„Electromureș”-ul este pentru oamenii săi o adevărată casă. Cei mai mici au crescut cu program prelungit, apoi liceul industrial unde elevii au adus premii I și II la sesiunea de comunicări științifice. Se pregătesc să lucreze pe calculator, se formează primele grupe de informatică. Apoi fabricile, cei 7400 de oameni, „echipa mea de lucru”, cum le spune Ioan Oltean, apoi, numind la întîmplare: Ion Toader, Vasile Martin Iojă, Mihai Voicu, Aurel Știrbu, Irma Kiss, Alexandru Nășălean, Alexandru Gyöbriro, apoi cei care fac „viitorul” inventînd în ultimii doi ani 81 de brevete, adică Aurel Chirilean, Valentin Iuhasz, Ștefan Holiczka și din nou Ioan Oltean și Ion Toader. Eficiența, numai a acestor ultimi oameni notați este de 11 milioane! Iată ce înseamnă, de aproape, „Electromureș”-1987! Apoi mai este Clubul sportiv muncitoresc, un club cu 22 de secții: atletism, fotbal, popice, tir cu arcul, moto etc., cu medalii de aur și argint, cu campioni naționali, balcanici, europeni și mondiali — ca Ilie Hosu, Marton Farkas, Dănuț Bumbac, Remus Moldovan, Demeter Melinda, Marcela Șopterean, Mihai Orosz, adică „scu-fite albastre”, cum le spune Ion Toader, și care au o extraordinară sală automată de popice, un stadion, o sală de sport, un teren de handbal, baschet, volei, un hotel cu 99 de locuri unde Ioan Vasu, șeful bazei sportive, asteaptă să arate tot.

Mai sînt apoi: o gospodărie anexă cu 4000 m² solarii, o cantină, restaurant care de 4 ani deține locul I pe țară în alimentația publică, 6 cantine incintă, 4 bufete. Mai sînt formațiile de gărzi patriotice care din 1980 dețin locul I pe județ, mai sînt cele 22 de genuri artistice și locul I al ansamblului „Transilvania” cu care „Electromureș” este prezent în Festivalul Național „Cîntarea României”. Asta poate fi rețeta întreprinderii...

Au cumpărat aparate de toate tipurile ca să le cunoască. A fi în frunte este suma unor eforturi inimaginabile, este produsul finit al muncii de zi cu zi. În rețeta asta mai rămîne nespuse FELUL de a munci, atmosfera care face ca fiecare zi să fie altfel, complicațiile și implicațiile interumane, consolidarea grupului și, oricînd în față, dorința de a face ceva nou, mai bine, mai mult, mai util, mai cerut. Sigur că nu e ușor, nu e simplu. Dar un colectiv care-și desfășoară cu atîta dăruire eforturile știe bine și calea spre izbîndă și valoarea acesteia. O atestă cu putere și Ordinul Muncii conferit zilele acestea pentru locul al III-lea în întrecerea socialistă a anului trecut.

PAUL AGARICI ■

O emblemă a calității — „Electromureș”

case de marcat, vinde programe, vinde utilaje. „Aveam nevoie de programe și acum le vindem; putem construși în șase luni o întreprindere, nu există fabrică în țară să n-ai un cap de afă de la noi”, spun cu mindrie cei de la „Electromureș”.

tor, rezistențe în tub, papuci pentru cabluri electrice (30mil. pe lună). A cincea fabrică înseamnă cablaje auto, pentru curenți tari, adică „scheletul electric”, ansamblul de fire electrice al automobilelor, al mașinilor de

adică peste 4000 de produse lucrate cu gramul și poate și mai puțin. Oamenii au învățat din mers să gîndească altfel. Zice Ioan Oltean: aveam o mașină; lucrau trei. Doi reparau și unul ofta că nu merge. Acum unul lucrează la 4 mașini...

Rulează cu constanța unul me-
tronom, aleargă și se strecoară
elegant. Dar puțin știu că la
volan, cocoțat ca la mezanin
față de restul vehiculelor, stă
un om care nu se dă jos din
cabina 16 ore din 24, care în-
ghite zilnic 500 de kilometri și
asta cam 300 de zile pe an cit
este plecat de acasă, fiind to-
varăș cu bornele kilometrice.
Citeodată noaptea, licurici so-
liar în hăul de întuneric,
sau cu ochii zgiriată de lu-
cirile de pumnal ale farurilor,
când mișcarea monotonă a
ștergătoarelor alungă picăturile
de ploaie dar nu și gândurile,
ar vrea să stea la masă cu ai
săi și nu printre străini; ar dor
să se întindă pe divanul lui din
dormitor și nu pe pătuțelul din
spatele cabinei, într-o parcare,
având drept cîntec de nani-
nani decibelii agregatului fri-
gorific. Și totuși debreiază,
schimbă viteza, accelerează.
Kilometrii îi intră parcă prin
orice por în toată ființa. Șoferii
de cursă lungă! Gheorghe
Nicolae, în 20 de ani de când
este la întreprinderea de Trans-
porturi Internaționale Auto, a
adunat în „cartea de muncă”
aproape 2 milioane de kilome-
tri, 57 de ani, subțirel, geacă de
piele, aer tineresc, exuberanța
omului cu o fereastră mereu
deschisă în stînga pieptului,
vîoi ca un demaraj în trombă.
Gheorghe Zaharia, deși cu 10
ani mai tânăr colecționar și el
de cifre de milioane pe kilo-
metrajul meseriei, mai robust,
împrumutînd pe undeva din
masivitatea gigantului pe roți
ce-l conduce, ponderat în vor-
bă, cu un temperament ca un
ruļaj de regularitate cu aceeași
viteză, inspiră siguranță prin
orice mișcare.

„Meseria noastră este un
amestec de greutate și de sa-
tisfacție — ne spune Gheorghe
Nicolae. O călătorie, în special
cu mașina, este pentru oricine
o bucurie. Dar când șofer zilnic
sute de km un camion de 20
de tone cu alte 20 de tone de
marfă, și asta 10 luni pe an,
cînd în echipaj de 2 trebuie să
ajungi în 5-6 zile în Kuweit,
cînd bași cheia în contact la
6-7 dimineața și o scoți aproa-
pe de miezul nopții, altele sînt
datele problemei. Nu e ușor
să aștepti cu sufletul la gură să
ajungi acasă și drumul să îți
se pară mai lung, iar la intra-

rea în țară, la vamă, să te aș-
tepte o nouă marfă și tu să in-
torci mașina și să pornești ina-
poi. Dar lupta cu necunoscu-
tul, înțînirea cu viața în toată
diversitatea ei, plăcerea de a-ți
demonstra ție că poți „pune la
pămînt” greutatea sint marii
prilejuri de mulțumire. Ca să
nu mai vorbim de satisfacțiile
de a fi partaș la ieșirea produ-
selor românești în lume, de a
primi printre primii cuvinte de
laudă la adresa lor, de a reuși
prin efortul tău să faci ca mar-
fa noastră să ajungă la timp și
perfect conservată”. În 1967,
cînd s-a înființat I.T.I.A.,
Gheorghe Nicolae era șofer de
taxi. Este dintre oamenii care
preferă o viață cu dimensiuni
mari, cu deschidere largă, cu
o meserie care să-ți ridice cu

în Irak, nu am așteptat o re-
mediere la podul de peste Eu-
frat, ci am luat-o direct prin
deșert, orientîndu-ne după
stilpii de înaltă tensiune. Erau
peste 50° C, iar noi ca să
rezistăm intram cu rîndul în
duba frigorifică. Marfa a ajuns
la timp și înaintea altor trans-
porturi care au stat cu moto-
rul oprit 3 zile în fața podu-
lui. De altfel, în timpul unei
cursă în Orient slăbim aproape
8 kg, iar pe un traseu în Euro-
pa „doar” 3-4 kg.”
În această cursă contracrono-
metru, cînd timpul te claxo-
nează din urmă mereu, e-ți tre-
ce pe planul doi doar în fața
omeniei. Gheorghe Nicolae a
fost singurul care a oprit cînd
un șofer turc făcea semne că
se arse pe față cu apa fier-

lăsîndu-l în grija medicilor. La
întoarcere, s-a abătut prin
România și m-a căutat să-mi
stringă mina pentru că i-am
salvat viața”. Omenie și soli-
daritate pe autostradă! Gheor-
ghe Nicolae, ca și ceilalți, a do-
vedit că pe lingă carnetul de
șofer, mai are o legitimație
aceea de OM scris cu litere
mari. În virtutea ei a căutat
prin Dover o jumătate de zi ca-
mionul unui șofer grec căruia
îi găsise actele și banii pier-
duți.
Șoferul de cursă lungă tre-
buie să nu fie doar un as al
volanului, ci și un mecanic cu
ceva cunoștințe despre anatomi-
a mașinii și agregatului fri-
gorific, pentru a interveni cînd
acestea dau semne de boală.
Treabă nu tocmai ușoară, cînd

nătăți aveam în spate. Am pus
lingă mașină o lădiță din ardeii
grași care parcă erau umflați
cu pompa și deasupra un bilet
în care am scris cu litere mari
că din ei au mincat și Nadia
Comănești și Ducadam. Am fost
descărcat primul și vînzarea a
durat doar 2 ore. Nu vă imagi-
nați ce bucurie avem cînd în
fața produselor românești ce le
cărăm auzim: good, tres bon,
magnifico, harașo! Mulți ar
fi tentați să spună: viață grea
dar se face și turism! Turism
da, dar prin parbrizul mașinii,
cu vizite mai ales în acele
splendide „obiective” numite
parcări, căci în muzee și cate-
drale se întîmplă mai rar.
— „Am trecut de cîteva zeci de
ori prin Veneția oftează Gheor-
ghe Zaharia, și n-am apucat să
mă plimb prin ea! Mereu
timpul îmi arăta limbile ceasu-
lui”.

Viață pe autostradă

2-3 grade temperatura sufle-
tului. Iși aprinde o țigară Car-
pați. Palma nu o ține deloc in-
tînsă, ci ușor îndoită, căci anii
au făcut-o să ia forma vola-
nului, care parcă ar fi al șa-
selea deget ce-l apare între
arătător și cel mare. Sună tele-
fonul și i-se comunică că mil-
ne în zori pleacă la Hamburg
de unde trebuie să se întoarcă
urgent pentru a fi încărcat cu
destinația Viena. Parcă ar fi
niște curse în Bercești și Colen-
țina. „Ne întrebați cu cît
mergem pe oră, — intervine și
Gheorghe Zaharia. Nu condu-
cem ca la raliu, ci cu 80 pe
oră, dar constant, cît mai mult
nonstop. Trebuie să ajungem la
timp căci piața variază ca preț
și cerere de la o zi la alta, și
orice întîrziere înseamnă pena-
lizări. Singurul „vehicul” care
ne interesează să nu ne depă-
șească pe șosea este timpul.
Avem în față mereu necunos-
cute: o pană, închiderea unor
vâmi, interdicții de circulație,
și noi trebuie să fim în avans
față de planificarea drumului.
După 400 km, mușchii de la
picioare se întăresc ca oasele și
trebuie să facem gimnastică
trași pe dreapta. Acum un an,

binte de la radiator. Cu răb-
dare l-a uns cu unguentul ce-l
avea în cabină și a plecat doar
cînd ghinionistului i s-au mai
calmat durerile. Peste 4 zile,
pe autostradă, un camion a cli-
pit cu farurile, și românul de
la volan care oprise s-a trezit
cu turcul care-i mulțumea în-
tr-un torent de vorbe. Gheor-
ghe Zaharia a pierdut 4 ore
depanînd Skoda unui medic din
Baia Mare, a făcut să-i toarcă
iar frumos motorul, și a mers
un timp în urma lui să fie si-
gur că totul e în regulă. Timpul
pierdut l-a recuperat „umblînd”
la orele de somn și astfel to-
matele au ajuns la termen, ro-
și de sănătate și proștepime.
„Cele mai mari emoții, —
povestește Gheorghe Nicolae,
le-am avut pe autostrada spre
Bagdad, cînd francezul Torres
care ne ceruse să ne mărgă cu
noi în coloană ne-a semnalizat
să oprim. Făcuse insolaj și
aproape nu mai avea puls. Am
inceput să-i fac respirație arti-
ficială, iar colegul meu alerga
aducînd în pumni zăpadă răzu-
ită de pe instalația frigorifică.
Și-a revenit și i-am condus ca-
mionul pînă la primul spital,

cea mai banală pană de cau-
ciuc înseamnă să manevrezi o
roată de 80 kg. „În Spania,
— își amintește Gheorghe Za-
haria, mi s-a fisurat un pinion.
Mi-am suflacat minecile, mi-am
băgat minile în cutia de vite-
ze, am scurtcircuitat treapta a
VI-a de viteză reușind să con-
duc fără ea”. A făcut pe cîmp
o veritabilă intervenție „chi-
rurgicală” în măruntaiele ma-
șinii în loc să cheltuiască valu-
ta în service sau să aștepte de-
panarea din țară.
„Dacă-ți faci serios munca,
trebuie să răspunzi de calitatea
mărfii nu numai în timpul tran-
sportului ci și cînd îți se încar-
că.” Nea Nicolae zimbește
amintirilor. „Odată m-am și
certat la o fermă, spunînd că
eu nu plec dacă mi se pun în
mașină 2 lăzi cu căpșuni mai
„motofolite”. Ei o țineau că
să-mi vād de schimbătorul de
viteze, eu că reprezint firma
România afară și nu vreau să
roșesc. Nu m-am lăsat și mi-au
înlocuit lăzile respective. Am
devenit și comerciant cu pre-
tenții. Într-o piață din Stut-
gart, n-am suportat să se des-
carce înaintea mea camioanele
altor firme căci știam eu ce bu-

45 de milioane de kilometri
fără penalizări la transportul
mărfii, nici o hirtie de la poli-
țiile de circulație ale altor țări,
nici un incident rutier. Acesta
este ca de obicei bilanțul
I.T.I.A. pe 1986. — „Conducerea
preventivă a devenit la noi o
funcție vitală a organismului”
— spune Gheorghe Nicolae. În-
tr-adevăr, acest nou reflex fizi-
ologic de proveniență rutieră
l-a făcut în Bulgaria să-și
oprească gigantul la 30 cm de
o Ladă care valsa pe poleiul
sticlos. Datorită curselor rapide
ale unor adevărați profesioniști
ca Gheorghe Nicolae, Gheorghe
Zaharia și a încă cîtorva sute de
șoferi, produsele românești au
ajuns la timp și cu calitățile
„prospete” pe piețele a nume-
roase țări. Chiar dacă ei sînt
mai mult pe drum „însurubînd”
toată ziua volanul și apă-
sînd pe claviatura pedalelor,
chiar dacă dorm și la -30° C în
patul de 2x0,5 m din cabină,
chiar dacă nevestele au preluat
cu curaj și „încărcătura” lor de
sarcini în familie. La bordul
Romanului lui Gheorghe Nico-
lae, lipită ca un cadran suppli-
mentar, poza fetei lui, acum
medic stomatolog, îi zimbește
a „drum bun”. Ea și sutele de
mii de kilometri parcursi în-
scriși pe vitezometru sînt mari-
le lui realizări de viață.

FLORIN CONDURATEANU

Poate nicăieri în România nu
este mai darnic pămîntul decît
în tinutul Bihorului: „unde
sapă sapa locul / sare din păm-
înt norocul”. Fără a mai
pune la socoteală bogatele re-
surse minerale ale sudului
muntos, „norocul” nordului ju-
detului se numește, rînd pe
rînd: pămînt fertil, cărbune,
nisip bituminos, apă termală,
iar din 1960 s-a numit... petrol
și gaze.

În 1960, cîțiva oameni „asu-
dau săpînd un puț pentru apă
la vite. Cînd au terminat, nu
au putut să inaugureze fîntina,
după datină, pentru că nu au
putut să bea, oricît s-au stră-
duit, în loc de apă neîncepu-
tă... păcură. Au rămas cu gîl-
tețul și limba arse de sete, în-
cît abia au mai putut pronunța
numele marii descoperiri: pe-
trolul bihorean de pe malul
stîng al riului Barcău.

Bucuria a fost însă, în cu-
rînd, întunecată de o ciudăte-
nie care i-a pus pe gînduri
pînă și pe cei mai mari ași în
industria extractivă: în loc să
erupă în mod natural, petrolul
lineceza în adîncuri, dormind
somnolent în visul multimile-
nar, impasibil la forfota oame-
nilor de deasupra care se agi-
tau neputincioși peste colosala
hidră lichidă în stare de inso-
lentă hibernare.
Oamenii erau complet deru-
tați. Specialiștii scotoceau de
zor tratatele și, nu găsiau ac-
de coșocul petrolului din Su-
placu de Barcău. Se știe că în
procesul de erupție naturală,
țîței și gazele ies la supra-
față sub acțiunea energiei pro-
prie-zise a zăcămintului. Pen-
tru a provoca curgerea țîței-
lui „în sus” se reduce presi-
unea în sondă la o valoare mai
mică decît presiunea din strat.
Presiunea din țevile de extrac-
ție, fiind mai mică decît pre-
siunea stratului, gazele libere
se destînd, eliberînd o parte
din energia lor care va ridica,
astfel, țîțeiul din adîncuri, la
suprafață. Pe malul Barcăului
puteai să scazi presiunea pînă
cînd țevile de metal și-ar fi
supt obrazii ca unele femei din
Marghita care se uită pe furis
în oglindă, că „hidra din
Bihor” nu binevoia să miște
nici unul din sutele ei de
capete.

Metoda unică în România, și
printre puținele în Europa și
pe mapamond constă în aprin-
derea țîțeiului în zăcămint cu

un aprinzător special și între-
ținerea arderii prin injecție cu
aer. O mică parte din țîței,
volens-nolens, este sacrificială
pentru aducerea la suprafață a
grosului zăcămintului. În strat
se formează aburi mai pu-
ternici decît într-o locomotivă,
condensat de țîței și apă pre-
cum și gaze rezultate în urma
arderii: oxid și bioxid de car-
bon. „Frontul de ardere” care
pîrjolește adîncurile înaintează
dinspre sondele de combustie
(în care se inițiază arderea)
spre sondele de producție unde
țîțeiul iese afară. „Fîca”
Schelei de extracție din Supla-
cu de Barcău este tinăra sche-

rală fiind sistemul cel mai țef-
tin de extracție al țîțeiului.
Cam asta e totul.”
Nu e chiar totul. Pentru că,
dacă pe director îl cheamă Cle-
mente, asta nu înseamnă că
viața e... clementă cu el. Dim-
potrivă. După cum, tot la fie-
care 33 de metri în adîncime,
temperatura crește cu 1° C, tot
asa îl crește tensiunea și lui
Busuioc Clemente cînd se apropie
cu mașina de serviciu de o
conductă spartă. De pildă, la
Diosig, nu de mult, nu s-a pus
geană pe geană timp de vreo
72 de ore. Iar duminică, 31 mai,
orele 20, era la sediul Schelei
din Marghita împreună cu in-

vă” pentru a face ca „sîngele”
amortit de gor să cîngă în „ve-
nele” conductelor. „Greu a fost
în anul 1984, îmi spune ingine-
rul șef mecano-energetic, Gheor-
ghe Crăciun. Dar acum, deși
sîntem cea mai tinăra șchelă
din Transilvania, avem aproa-
pe 1000 de oameni, din care 70
de specialiști. La Mihai Bravu
am deschis o cantină cu 100-
200 mese pe zi și locuri de ca-
zare pentru 100 de muncitori,
după cum la Cuntuiseni avem
locuri de cazare pentru 50 de
oameni.”
Meseria de petrolist e un
pionierat perpetuu. Mereu, a-
dîncurile pămîntului, imprevi-

greutate să fie calculată încît
să asigure contrapresiune pe
strat.
Meseria de petrolist e brăta-
ră de cremene. Are idiomul ei
ascuns pe care nu-l pricepe de-
cît cei chemați de vilva petro-
lului. Nu mi-aș fi putut în-
chipul niciodată că în in-
dustria petrolului au mare cău-
tare oamenii cu un miros
extrem de fin. Ei sînt contro-
lorii de conducte și verifică
prin miros țevile de răsufurare
sau crăpăturile solului. Ba, mai
mult: se caută și oameni cu un
auz extrem de dezvoltat pentru
că la conductele pe care se
face pomparea unui lichid se
pot depista fisurile sau avariile
prin ascultarea zgomotului pro-
dus de curentul de fluid scăpat
prin neetanșeități. Dacă nu se
reușește prin acest procedeu,
se recurge la bastoane metalice
prevăzute cu microfoane,
controlorul devenind astfel,
mutatis mutandis, reporter
care „ia interviu conductelor.
E de preferat ca acestea să
nu „vorbească”...

Petroliștii sînt oameni pu-
ternici, trăiesc mult timp în
aer liber și iubesc gluma. Iar-
na, munca în petrol e o probă
la care sînt admiși numai băr-
bații adevărați. Am auzit vor-
bîndu-se despre un inginer care
trăiește de ani de zile cu soția
și copilul într-o baracă lingă o
sondă. A rămas credincios me-
seriei sale față de alții care au
absolvit Institutul de petrol,
gaze și geologie și s-au „eva-
porat” la fel ca și gazul metan,
fără să „ardă” pentru crezul
meseriei pentru care și-au tocit
coatele pe băncile școlii (după
o statistică ad-hoc făcută în
1980 rezultă că numai un sfert
din absolvenții institutului cu
pricina lucrează în continuare
în industria petrolului, ceilalți
s-au „reprofilat” în alte do-
menii.

Cei credincioși au rămas ne-
cîntîți pe baricadele unde se
duce, zi și noapte, lupta pen-
tru petrol, pentru lichidul ace-
la care dă lumină și căldură și
lingă care s-au încălzit sau
doftoric străbunții noștri pen-
tru că termenul „păcură” deri-
vă din latinescul „picula”, o
dovadă în plus despre originea
latină a limbii române și stră-
vechimea acestei indeletniciri
la noi.

PAȘCU BALACI

FÎNTÎNA CU PĂCURĂ

Strălucirea Ordinului Muncii conferit zilele acesteia Rafinării „Crișana” din Suplacu de Barcău se răsună, neîndoielnic, asupra tuturor petroliştilor din Bihor, adică și asupra celor care trudesce la sonde.

lă de producție a petrolului
și gazelor din orașul Marghi-
ta, înființată prin decret pre-
zidențial în anul 1984.
„De obicei, îmi spune foarte
tinărul director al Schelei, Ing.
Busuioc Clemente, lumea con-
fundă aproape invariabil su-
prastructura sondei cu sonda
propriu-zisă. De fapt, sonda
este ansamblul de coloane de
extracție din pămînt, un fel de
„burlane” din otel special cu
grosimea peretelui între cinci
și cincisprezece milimetri. Îm-
binarea lor se face prin înșu-
rubare, fiecare bucată avînd un
cep filetat la ambele capete,
legătura făcîndu-se prin mușe
și avînd la capătul de jos, adică
la „talpa” sondei, filtrele de
sondă prin care fluidele din
strat pătrund în gaura de son-
dă. Regimul de lucru al unei
sonde trebuie să respecte bine-
cunoscuta axiomă a petroliştilor:
cea mai mare parte a
energiei gazelor să fie consu-
mată pentru ridicarea lichidu-
lui la suprafață, erupția natu-

ginerul șef Victor Schmidt și
maistrul AMC Adlevac Imre.
În 1984, la înființarea Schelei,
aici erau doar trei ingineri:
directorul, inginerul șef și Ta-
loș Ovidiu. „Cei trei mușche-
tari” aveau un singur birou cu
două telefoane care l-ar fi
neurastenizat și pe cel mai
stoc cetățean spart și cîteva
scaune care nu prea pridideau
să-i țină în brate pe cei trei
ingineri plecați aproape tot
timpul pe teren. La Schele de
extracție din Marghita, unul
portar și e cu mult mai bine
decît unul director sau inginer
șef. Conductele sînt uneori un
blestem travesit în cilindri
metalici. Cîteodată crapă (și
ca un făcut, mai mult simbăta
și duminica!), altelei nu curg.
„Dacă mărim presiunea să-m-
pingă țîțeiul viscos, riscăm să
dăm de alte buclucuri mai
mari”, îmi spune inginerul Cle-
mente. De aceea, ca soluție
tehnică, s-au montat la parcu-
rile de colectare-separatoare
niște încălzitoare „țevă în țevă

zibile oferă, cînd nici nu te aș-
tepti, cele mai neașteptate sur-
prize. Multe din aceste „sur-
prize” le plătești cu viri și în-
desat cu zile și nopți de tru-
dă. Parafina poate să producă,
încetul cu încetul, infundarea
sondei. Nenorocirea începe de
la suprafață și continuă în a-
dîncuri, uneori pînă la 700 sau
1200 m. De aceea, sondorii nu
prea folosesc expresia: „să mă
pici cu ceară”, ei știu ce-i aia
o parafinare de sondă, nu de
schiuri și preferă să îndure
orice alteceva decît „picatul cu
ceară”.
Meseria e grea, dar frumoasă.
Are un romantism întîrziat și
dur, i se aplică alte legi, mai
draconice, dar caracterele sînt
puternice și ireductibile. În
viața petrolistului intră „naste-
rea” unei sonde de care se
bucură ca de ivirea pe lume a
propriului copil. Ba mai mult,
intră chiar și... „omorirea son-
dei”, adică, în limbaj de spe-
cialitate, pomparea în sondă a
unui lichid (apă, noroi) a cărui

Cîteva idei despre cum se umplu hambarele

Linia ondulată a Obcinelor Bucovinei dă roată așezării, întărind ziduri de cuib, unde, pătrunzînd, îți sar în ochi case mari și dalbe, împodobite cu flori în piatră, cu un inefabil simț al proporțiilor și armoniei.

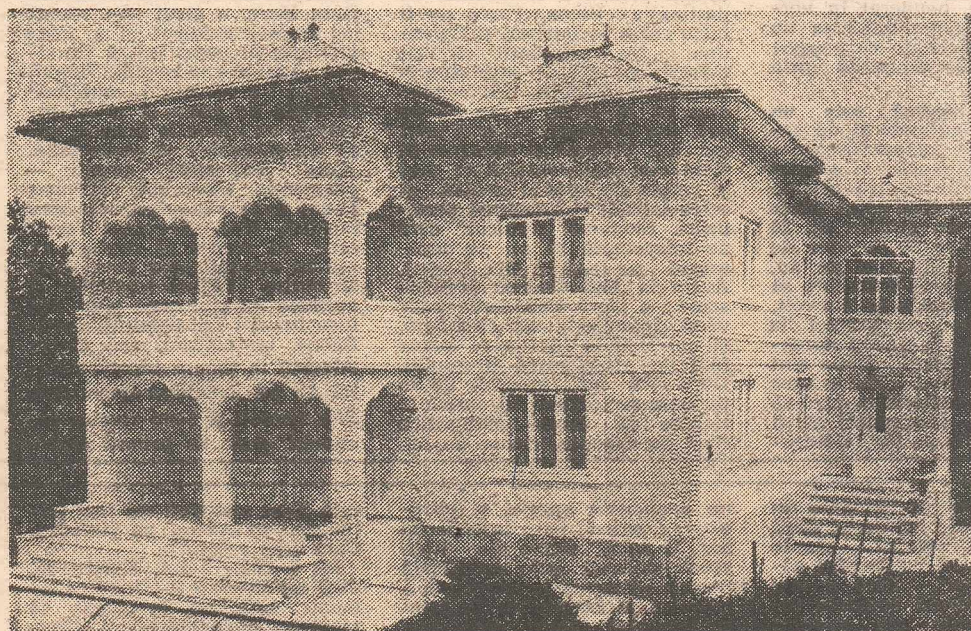
Neîndoieînic, Bosanci este o comună bogată din Țara de Sus a Moldovei, din poarta Sucevei, un vîrf de care locuitorii și-au afirmat mereu aspirațiile și mereu au încercat să-l atingă, dar, multă vreme, parcă escaladau un munte de nisip. Puterea economică a satului era așteptată (și venea doar în parte) mai cu seamă dinspre oraș, dinspre cei plecați să muncească pe aiurea prin țară, ori în capitala județului, era așteptată de la cei 1700 navețiști care, la întoarcere, uitau de treburile pămîntului, se izolau dincolo de porți, lăsînd în seama femeilor, ce îmbătrîneau, indeletnicirile tradiționale, agricultura și zootehnia locului. În 6 ani, 3 bărbați au arătat că se poate cuceri o istorie, că se pot răsturna mentalități și obiceiuri prost deprinse și că se poate recompune și recimenta legătura sateanului cu satul și pămîntul, indiferent de este țărani ori muncitori la oraș. Pînă la urmă să sporească averea cooperativei agricole au întărit comuna, au întărit forța propriei lor gospodării. Cei 3 bărbați, care și-au înțeles rostul și menirea de a fi în fruntea acestui sat, se numesc Gheorghe Ierimie — primarul, Constantin Corduș și Gheorghe Dinică, ingineri agronomi, unul președintele C.A.P., celălalt — inginerul ei șef. Înmulțiți 365 de zile cu 3 și apoi, peste jumătate din rezultatul obținut cu 6 și veți afla timpul — în zile și nopți —, dedicat de ei pentru a aduna și suda, în jurul cooperativei agricole de producție și în jurul tuturor treburilor de interes obștesc, pe toți locuitorii, cu mic cu mare, indiferent de locul lor de muncă. Dedicat pentru a veghea și supraveghea înfăptuirea fiecărei hotărîri luată împreună, hotărîri în spiritul marilor decizii și directive ale conducerii partidului și statului, pentru a veghea și supraveghea ca, fiecare lucru din fiecare sector să fie bine și la vreme făcut, pentru a veghea și supraveghea să se rezolve serios și temeinic, în respectul omului și al legii, toate problemele cu care un satean se adresează primăriei ori conducerii C.A.P. Într-un timp scurt, s-a ajuns ca, în satul aflat la 8 km de Suceava, un sat din marginea unui mare oraș (unde, unele pronosticuri ofereau timide șanse unei

mari agriculturi), să existe 1200 brațe de muncă active și stabile iar navețiștii, fără excepție, la întoarcere să schimbe salopeta cu haina de țaran, ca și uneltele convenite, ieșind, ca toată lumea, pe cîmp. Așa a urcat cooperativa agricolă de la datorii și credite — în 1980, la beneficii de (10) milioane — în 1986.

Dacă la toamnă, vă vor cădea în mîini cartofi mari și roz, cu coaja transparentă ca a piersicii, să vă gîndiți că ar putea să provină din Bosanci. Prin tradiție, zonă mare cultivatoare de cartofi, niciodată, pînă anul trecut, n-au ajuns însă, la producții de 42 tone la hectar, conferindu-li-se pentru splendida lor performanță, Ordinul Muncii, clasa I. Anul acesta au pregătit totul în așa fel încît să poată strînge, de pe toate cele 440 hectare cultivate cu cartofi, 50 tone la hectar.

Acum 3 ani au construit un depozit, calculat gospodărește și inginereste de către inginerul șef și președintele C.A.P., ingenios și practic, economic, prin multifuncționalitățile lui, și chiar productiv. (Un unicat, al cărui proiect merită preluat și de alte unități agricole). În construcția de la suprafață, vara, usucă cereale (are o capacitate pentru 800 tone), apoi, de la sfîrșitul lui august, pe măsură ce e cosit și uscat se depozitează fin (peste 600 tone), zootehnia, fiind o altă îndelnicire de bază, C.A.P.-ul deține peste 1460 bovine și aproape 2500 de oi. La subsol, se află depozitul de cartofi de sămînță, unde, la 15 aprilie, se instalează un sector de producție foarte pretențios, dar și extrem de rentabil: o modernă ciupercărie. Școlarizat la Arad, Vasile Polonic, elevul, și-a depășit profesorii. Dacă acolo, ne spune, se obțineau 10—12 kg ciuperci pe metru pătrat de amenajare, el a recoltat, aici, anul trecut, 18.

Dar cite nu se mai pot spune despre ideile îndrăznețe și inițiativele ce își găsesc marii lor pasionați la Bosanci?! Oamenii au dat și dau noi virtuți pămîntului și tradițiilor. Bogăția, acel pisc dorit, este un pisc cucerit. Dacă în 1980, producția netă a C.A.P. era de 9,5 milioane lei, la sfîrșitul anului trecut a urcat la 26,6 milioane, aproape deci, întreit. Așa se face, de se înalță, acolo, în cuibul dintre Obcine, în fiecare an, cel puțin o temelie de casă nouă. Mare și albă, zidind în trupul ei o poveste despre hărnicia bine condusă a oamenilor dintr-un sat.

Casă nouă, casă dalbă, ca un colind pentru pacea satului românesc.

Cine are vite, se ocupă și de fin. Cîntă oțelul coaselor în earnea-i vegetală, miroase îmbătător a flori de cîmp, dar cei tineri nu au timp de re-verii, se străduiesc să-i ajungă din urmă pe cei virstnici. Tin și ei pasul, țin!

Obcinele Bucovinei nu se pot concepe fără acest peisaj viu și firesc al naturii și al omului. Sectorul zootehnic al C.A.P. a predat anul trecut la fondul statului 10 000 hl. lapte de vacă.

CICI IORDACHE-ADAM ■

Să creștem cît mai mulți iepuri

Dintre animalele care se cresc pentru carne, iepurele e cel mai rentabil. Pentru kilogramul de carne, iepurele consumă cea mai redusă cantitate de furaje. Altfel spus, iepurele are un randament sporit. În plus, carnea de iepure este de calitate superioară: dietetică și gustoasă. Este cea mai prețuită carne la export. Prețul de vânzare este de 2-3 ori mai mare decît al cărnii de bovină, porc sau păsăre.

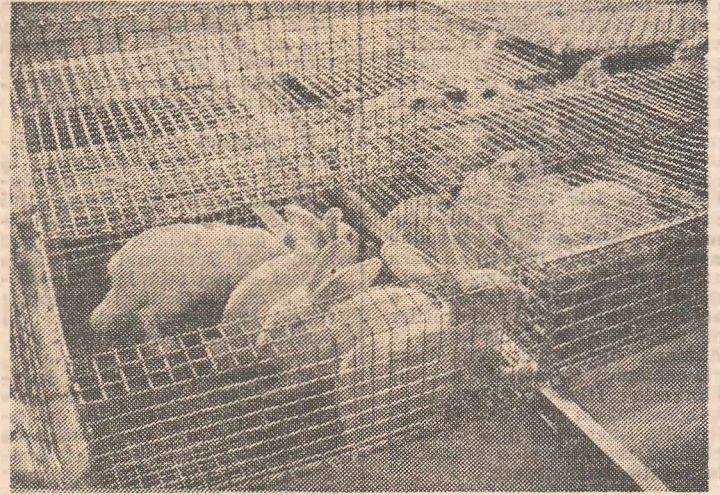
Tocmai din aceste motive, de eficiență, în ședința Comitetului Politic Executiv din 24 ianuarie 1986 a fost aprobat Programul pentru dezvoltarea creșterii iepurilor de casă în vederea realizării pînă în 1990 a 50 milioane de capete. Asta ar însemna un consum intern de aproximativ 2 kilograme carne de iepuri pe locuitor și disponibilizarea pentru export a unor cantități cît mai mari. Să mai adăugăm 40 milioane blănițe care vor intra în fondul de stat în vederea industrializării.

Se are în vedere ca realizarea programului să fie asigurată în proporție de 60 la sută de Intreprinderile Avicole de Stat, C.A.P. și alte unități socialiste, iar restul prin gospodăriile populației. Intreprinderile Avicole au și sarcina de a asigura matca pentru satisfacerea solicitărilor diversilor crescători din județul respectiv.

Înainte de a urmări la fața locului activitatea în această direcție a unei unități, rugăm pe inginerul Nicolae Hebean, responsabil din partea Centralei pentru producția avicolă pentru urmărirea și coordonarea Programului, să facă unele observații privind derularea acestuia.

— Este o activitate relativ nouă pentru noi și creșterea iepurelui la scară industrială presupune unele tatonări și experiențe. Spunem noi, am reușit într-un timp foarte scurt să le depășim și să asigurăm toate condițiile pentru realizarea integrală a Programului. Am pus la punct tehnologia de creștere. În ultimii doi ani am editat îndrumătoare și pliante care au fost difuzate Direcțiilor agricole pentru învățămîntul agro-zootehnic de masă. În cadrul acțiunii de reciclare a șefilor de fermă, o zi este dedicată creșterii iepurilor — expuneri teoretice și lecții practice. Am difuzat schițe unităților cooperatiste pentru amenajarea unor șoproane și clădiri existente cu cheltuieli minime ce vor fi destinate creșterii iepurilor de casă. Chiar în curtea Centralei am construit un modul de acest fel, realizat cu materiale locale și recuperabile, în care iepurii se cresc cu furaje tradiționale și resturi menajere. Modulul are capacitatea de 27 femele și 3 masculi și este prevăzut cu spații pentru creșterea tineretului rezultat din două fătări pe an. Modulul asigură o producție de 500 kilograme carne pe an. Am dispus ca fiecare fermă din sistemul nostru să construiască și să exploateze un astfel de modul.

Am asigurat la această dată o matcă totală de 50 000 capete pentru satisfacerea solicitărilor, din care am livrat Centrocoperului, pentru gospodăriile populației, Direcțiilor agricole pentru C.A.P. și Consiliilor Populare pentru unitățile proprii și pentru populație. Deși efectivele sint în creștere la aceste unități, încă nu se găsesc la nivelul Programului. Mă refer îndeosebi la C.A.P. Să remarcăm că, față de anul 1983, elanul organizării de gospodării anexe pe lângă unitățile socialiste este în scădere. La recensămîntul din anul acesta s-au înregistrat la gospodăriile populației 750 mii de iepuri adulți, ceea ce e bine. S-ar fi putut și mai bine. În această direcție, vreau să subliniez că am căutat să ieșim în întimpinarea crescătorilor din alte unități. Prețul de achiziționare a materialului de prăsilă s-a redus de aproape 4 ori. Un exemplar de matcă costă anul acesta doar 92 lei, ceea ce face extrem de rentabilă această activitate. În ceea ce ne privește, anul acesta vom finaliza toate investițiile care vor face posibilă realizarea întocmai a Programului. Conform eșalonării prevăzute, vom asigura la începutul anului 1990 o matcă de

400 mii capete care va putea fi redimensionată în funcție de solicitările din teren.

Și acum să ne deplasăm la una din unitățile Avicola, cea din Iași, pentru a vedea la fața locului ce s-a făcut și ce se face în această direcție. Ne însoțește Ștefan Ciolpan, inginerul șef al Intreprinderii de stat Avicola Iași. Sintem la ferma Răsbobieni, fermă pentru creșterea puilor de carne. În șoproanele existente pentru depozitarea și păstrarea porumbului, goale pînă la viitoarea recoltă, s-au amenajat cu cheltuieli minime doar cuștile și cîteva conducte de apă pentru adăpare, adăposturi sezoniere care vor asigura două cicluri de îngrășare. Deocamdată aici se cresc 2 400 iepuri. Cînd toate șoproanele vor fi amenajate, sint la data documentării noastre în curs de terminare, ele vor putea adăposti 11 000 iepuri. S-a experimentat cu succes furajarea mixtă — granule și masă verde. S-a asigurat o suplimentare a producției de carne. O improvizație, deci, însă, care asigură creșterea într-un sezon a 22 mii iepuri. Să ne gîndim în cîte unități agricole nu există astfel de spații care rămîn nefolosite pe timpul verii?

La centrul întreprinderii, ne arată cîteva realizări și inițiative locale inginerul Mihai Isache, directorul întreprinderii.

— Pentru a ne încadra în Program, am avut de rezolvat cîteva probleme importante. Ne-am dat seama că trebuie să dovedim pentru realizarea sarcinilor deloc ușoare un oarecare spirit de pionierat, să ne asumăm chiar anumite riscuri. Trebuie să recunoaștem că asigurarea investițiilor a fost conform graficelor prevăzute și de bună calitate. Cele două ferme prevăzute în Program sint în funcțiune, populate cu matcă și cu tineret la îngrășare. Ne-am preocupat îndeaproape de pregătirea personalului. La cele două ferme lucrează numai tineri absolvenți ale liceului agro-industrial, bine pregătite și conștiincioase. Am asigurat cu matcă solicitările din județ și chiar unele cereri din alte județe. Avem specialiști pregătiți pentru coordonarea activității de creștere a iepurilor, cum ar fi șefa de fermă, inginerul Maria Răduțu. Încă din 1982, în 3 hale de reproducție a puilor am început să creștem iepuri. Oamenii au învățat, s-au format pentru această activitate, ceea ce este extrem de important. Esențial în creșterea animalelor este, pe lângă asigurarea adăposturilor corespunzătoare, pregătirea forței de muncă și asigurarea unei furajări adecvate. Am început construcția unui finar și a unei mori pentru tocat fibroase. De asemenea, în investițiile aprobate este prevăzută construirea unui abator și a unei secții de prelucrare și industrializare a blănițelor — tăbăcărie și confecții. Investițiile vor începe în octombrie anul acesta. Nu am așteptat finalizarea lor. Ne-am amenajat un mic abator într-un spațiu existent, agreat de partenerii noștri străini. Aveam doar experiența abatoarelor de păsări și am folosit-o. De asemenea, în magazin și poduri, cu cheltuieli minime, am pus în funcțiune tăbăcăria și secția de confecții.

Prin secții, ne însoțește din nou inginerul șef Ștefan Ciolpan. Secția de tăbăcărie este în

plină activitate. Pe lângă Secția de confecții este amenajată o sală de prezentare a modelelor realizate la Iași: căciulițe, scurte, mantouri, pantofi, poșete, costume sport din piele, scurte pentru protecție etc. Există preocupări în cadrul întreprinderii pentru industrializarea cărnii. În colaborare cu Catedra de tehnologia produselor animale a Institutului Agronomic s-au pus la punct rețetele și tehnologiile de fabricare a unor preparate din carne de iepure: pastramă, conserve de papricaș. Sint în curs de testare și omologare. Posibilitățile de diversificare sint departe de a se fi epuizat.

Iată, în expunerea inginerului șef Ștefan Ciolpan, cîteva din inițiativele colectivului ieșean, modul cum este privită aici această activitate:

— Pentru ca iepurii de casă să fie cît mai rentabili pentru unitate și nu numai pentru ea, este nevoie de o integrare a activităților: creștere, prelucrare și industrializare. Ne-am străduit ca prin produsele pe care le-am realizat sau sintem în curs de realizare să ne delimităm o gamă de activități la îndemina tuturor prin investiții minime. Bineînțeles, odată cu creșterea efectivelor, spațiile existente nu mai sint suficiente, este nevoie de investiții, ele au și fost planificate, însă noi sintem pregătiți la ora aceasta să desfășurăm activitățile de industrializare la nivelul calitativ cerut. Fiecare din acțiunile noastre urmărește două aspecte: calitatea și eficiența. Pentru îmbunătățirea eficienței am folosit toate resursele locale. Fiecare fermă are gospodărie anexă proprie, unde se cresc cai, bovine, porci. Cultivăm fiecare palmă de pămînt. Toate fermele au în dotare un atelaj hipo cu care transportăm furajele sau animalele la abator. Asta înseamnă economii de carburant, o libertate mai mare de mișcare, reducerea cheltuielilor. Pînă nu demult furajul se aducea din alte județe. S-a reglementat și această problemă. S-au redus distanțele de transport și deci și cheltuielile. Intenționăm, de asemenea, să realizăm pe lângă fiecare fermă un modul de creștere a iepurilor după metode tradiționale. El va funcționa în cadrul gospodăriei anexă, va aduce un spor de producție de carne și va constitui un exemplu pentru crescătorii altor unități socialiste și pentru cetățeni. Sintem responsabili realizării Programului pe județul Iași. Programul, așa cum a fost conceput, va putea fi realizat și depășit numai prin contribuția tuturor unităților de stat și cooperatiste prevăzute cu sarcini în direcția creșterii iepurilor de casă și prin aportul gospodăriilor populației.

Așa cum sperăm să fi rezultat, Avicola Iași nu numai că se încadrează în Program, dar în unele direcții a reușit prin bună organizare, prin folosirea inițiativelor și resurselor locale să fie un pas înainte. Scopul articolului nostru a fost de a arăta pe concret că activitatea de creștere a iepurilor de casă este, atunci cînd este făcută cu muncă și pricepere, una din cele mai rentabile și, mai ales, la îndemina tuturor. Ceea ce s-a realizat la Iași, mai ales cu forțe proprii, se putea realiza oriunde.

OPREA GEORGESCU ■

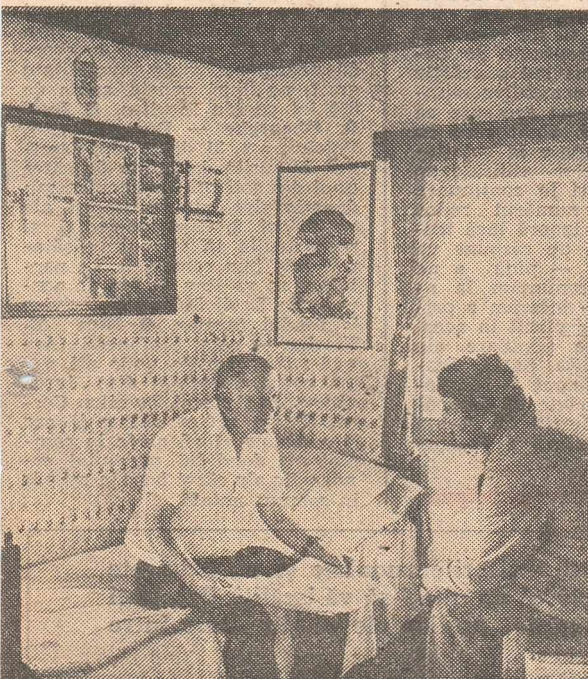
Grijile verii pentru rodnicia toamnei. Migală grea e dulcea sfeclă de zahăr!

Depozitul Ingenios „ne-a costat 3 milioane — spune primarul —, dar în 3 ani s-a amortizat numai din ceea ce pierdeam la sămînta de cartofi”. Sus e finăria...

Fotografii de ELENA GHERA ■

Vasile Polonic îi explică președintelui „la lumina zilei” ce se întîmplă „în lumina întinericului”, cum cresc în beznă albele ciuperci.

● Sesizări, propuneri, soluții — un dialog fructuos între cetățeni și autorități ●

● **Primim din partea M.T.Tc. — Departamentul aviației civile — Inspectoratul Aeronautic:** „În măsura în care considerați că prezintă interes pentru cititorii publicației dumneavoastră, vă propunem a insera în cadrul paginilor acesteia următoarea informație: la data de 11 mai 1987, Departamentul aviației civile a eliberat brevetul nr. 54 de „inginer de recepție și control” pentru specialitatea radioradiolocație tovarășei inginer Florentina Iris Georgescu, care devine în acest fel prima femeie din țara noastră posesoare a unui astfel de brevet. În baza acestui document, tovarăsa participă la încercarea în zbor a aeronavelor în cadrul zborurilor de testare la întreprinderea de Avioane București. Apreciem că exemplul tovarășei inginer Florentina Iris Georgescu poate constitui un stimul și pentru alte tinere din țara noastră, el fiind totodată și o prioritate în aviația românească.”

● **Asociația locatarilor blocului „B”, din b-dul Dinicu Golescu nr. 23-25, Sector 1. — în numele căreia semnează Vasile Tacu** — ne sesizează următoarele: la parterul blocului mai sus numit, funcționează mai multe magazine de produse alimentare. Ambalajele provenite de la mărfurile aduse în magazine, mai ales lăzi și butoale de toate tipurile (lemn, plastic, sticlă, borcan, etc.) sunt depozitate pe aleile din spatele blocului, în stive înalte ce ajung uneori la nivelul etajului I. Această situație a dus, și poate duce în continuare la incendii (de două ori au fost începuturi de incendii), pune sub semnul întrebării menținerea curățeniei în zonă, favorizează blocarea căilor de acces la ghelele pentru resturi menajere și provoacă nemulțumirea justificată a locatarilor a circa 150 apartamente expuse cu fațada către aceste ambalaje. Am intervenit în mai multe rânduri la forurile în drept, începând cu ICRAL 6 Pajura, dar fără nici un rezultat.

„Sperăm, la rândul nostru, că, în urma apariției acestor rânduri, se va găsi cineva care să soluționeze această problemă!”

● **Comitetul Oamenilor Muncii din Întreprinderea „TRAC-TORUL” — Brașov:** „Referitor la scrisoarea adresată redacției de către Gabriela Cuiș și trimisă nouă spre rezolvare, vă comunicăm că în urma verificărilor întreprinse au reieșit următoarele: în discuțiile comisiei secției T. 41 Montaj general — secție care a primit două apartamente cu 4 camere — s-a stabilit să se atribuie una dintre aceste locuințe familiei Cuiș în cursul anului curent, conform propunerilor făcute de comisia pe sector.”

● **Din partea A.D.A.S.:** „La scrisoarea numitului Gheorghe C. Comărlău din comuna Pirjol, județul Bacău — referitoare la unele pagube cauzate locuinței sale de seismul din august 1986 — vă comunicăm că potrivit borderoului nr. 20/965/1987 su-cursala ADAS — Bacău i-a expediat despăgubirea de asigurare convenită.”

● „Mă numesc Nistor Surdulescu și sînt din comuna Cornevea, nr. 524, județul Caraș-Severin. Doresc să vă aduc la cunoștință gestul de omenie al unui medic — și nu e vorba de simple mulțumiri, în acest caz să fi apelat la rubrica „Mișca publicitate” — numit AURORA GHERMAN, din Oțelu Roșu. Dar iată faptele: sîmbătă seara, în 18 spre 19 aprilie a.c., subsemnatul am suferit o puternică hemoragie nazală, lucru aparent banal, dar avînd în vedere că eram la stîna de oi, în plin cîmp, fără un ajutor apropiat, situația mea putea deveni (am aflat ulterior), fatală. Unul dintre ciobanii cu care eram la stîna și-a amintit că în cartierul cel mai apropiat de aceasta al orașului își are domiciliul o doctoriță. La orele 24, speriat de starea mea, acest cioban, Iancu Lăituș, a bătut la ușa doctoriței, pentru a-i cere eventual un sfat în legătură cu starea mea. Fără a sta pe gînduri, neavînd carnet de conducere, dr. Aurora Gherman a trezit un vecin rugîndu-l să o însoțească dînsul cu mașina pînă la stîna. De acolo am fost transportat imediat la Spitalul orașenesc Caransebeș, unde am ajuns la orele 0,30 noaptea (am

uitat să vă spun că accidentul avusese loc în jurul orei 22), iar aici, cu ajutorul asistentei de la secția ORL și a tovarășei doctor Gherman, hemoragia mi-a fost oprită. Aș dori să le rog să primească din partea mea mulțumiri...”

„Mulțumiri căroră le vom adăuga și felicitările noastre!”

● **Consiliul popular al Sectorului 1:** „Vă răspundem la scrisoarea Emiliiei Ciocirlan domiciliată în strada Hristovului nr. 5, comunicîndu-vă următoarele: prin Oficiul forței de muncă al Sectorului 1, numita a fost repartizată la întreprinderea de confecții și tricotație (I.C.T. București), unde are și posibilitatea să se califice.”

● **Consiliul popular al județului Timiș:** „Referitor la scrisoarea adresată redacției de către Alexandru Constantinescu din București, prin care sesizează că la restaurantul „Timiș” din orașul Buziaș meniurile servite consumatorilor nu corespund calitativ și nu se încadrează în categoria baremului stabilit pentru localul respectiv; cu ocazia verificării bucătăriei s-a constatat că la prepararea unor produse nu s-au respectat tehnologiile de fabricație, fapt pentru care persoanele vinovate au fost sancționate cu amendă contravențională...”

● **UN ECOU al unui articol** apărut în revista noastră, primim din partea **Întreprinderii de Transporturi Auto Maramureș:** „Cele relatate în articolul „FOLCLOR DE LA IRTA MARAMUREȘ”, au fost anchetate de conducerea întreprinderii noastre cu cea mai mare exigență. Cu această ocazie s-a stabilit că vinovat se face conducătorul auto MIHAI LEMAC de la autobaza Sighetu Marmăției, care a imprumutat banda de casetofon de la colegul său VASILE SIDAU, caseta pe care au fost imprimate acele cîntece descrise de autorul articolului, și care s-au dovedit a fi interpretate de cîntărețul VIOREL PEIA și înregistrate cu ocazia turneului efectuat în județul nostru. Pe lângă conducătorul auto, se face vinovat și șeful de coloană Petru Bersan, precum și șeful autobazei, Ioan Georgescu, care, conform atribuțiilor de serviciu, precum și Dispoziției I.T.A. nr. 4572/1984, prin care s-a interzis categoric difuzarea unor asemenea cîntece în autobaze și autogări, ei avînd printre altele și obligația de a verifica benzile de casetofon proprietate personală ale conducătorilor auto, pe care le folosesc în timp ce conduc autobuzul. Pentru nerespectarea normelor de conduită stabilite prin instrucțiunile noastre de serviciu, pentru încălcarea regulilor eticii, prin faptul că în autobuzul respectiv s-au difuzat acele cîntece descrise în articol, și pentru a curma asemenea purtări, s-au dispus următoarele: schimbarea conducătorului auto Mihai Lemac de la transportul de persoane și detașarea lui pe șantiere închise, pe autobasculantă, pe o perioadă de trei luni; schimbarea șefului de autocoloană Petru Bersan de la activitatea de călători; preluarea cazului cu toți conducătorii auto de la activitatea de transport călători; șefului de autobază Ioan Georgescu i s-a atras atenția că în cazul în care se vor constata deficiențe asemănătoare, împotriva lui se vor lua măsuri prevăzute în Statutul disciplinar al lucrătorilor M.T.Tc. — sector „auto”. Vă informăm că în prezent avem dotate 32 de autobuze cu radiocasetofoane, din totalul de 408. Folosind recomandările din articolul respectiv, în special pe cursele de parcurs lung și în zone de tradiție folclorică, cu ajutorul Centrului județean de îndrumare a creației populare, vom imprima benzi de casetofon care să conțină valori autentice ale folclorului din zonele parcurse de autobuzele noastre.”

„Subliniind cu satisfacție promptitudinea și seriozitatea răspunsului de mai sus, menționăm că am dori, ca exemplul să fie urmat și de alte „ecouri”!

● **Consiliul popular al municipiului Craiova:** „Privind scrisoarea lui Gheorghe Galiceanu, conducător auto la S.U.G. Craiova, vă aducem la cunoștință următoarele: drep-

turile convenite pentru perioada în care sus-numitul s-a aflat în concediu medical — 29.01—3.02.1987 — i s-a achitat la data de 14 mai a.c., problema numitului fiind astfel rezolvată favorabil.”

● **Consiliul popular al județului Călărași:** „În legătură cu scrisoarea numitei Rafira Vespasian din orașul Oltenița, strada 1 Decembrie 1918, blocul G. 45, apartamentul 36, vă comunicăm: intrucit în prezent susnumita are o situație familială deosebită, avînd spre creștere și educare doi copii minori, conducerea I.S.C.I.P. Ulmeni a hotărît ca aceasta să fie transferată la vechiul loc de muncă, adică Ferma nr. 6, măsură cu care R.V. a fost de acord.”

● **Consiliul popular al municipiului Gheorghe Gheor-**

la Buzău, pentru a determina conducerea școlii să-mi trimită dosarul la Craiova, pentru a-mi da examenul și pentru alte grade. Mi s-a spus că-l vor trimite, am așteptat în zadar, ultima oară am fost pe 29 ianuarie a.c. — nici un răspuns de atunci. Vă rog din inimă să mă ajutați prin publicarea rîndurilor mele, astfel încît, dacă s-a pierdut dosarul, cumva, măcar să fiu încunoștințat, pentru a reveni cu actele necesare.”

● **Consiliul popular al județului Vaslui:** „Referitor la scrisoarea prin care Vasile Damian din Birlad, strada Karl Marx 55, blocul A. 5., scara A., apartamentul 5, solicită să fie scutit de contribuția bănească și în muncă pentru anul 1987, vă comunicăm: avînd în vedere faptul că numitul este pensionar în vîrstă de 75 ani și bolnav, i s-a aprobat să fie scutit

liului popular din zona căruia cineva prezintă o astfel de solicitare.

● **Din partea Consiliului Sindicatelor Comerț:** „În legătură cu scrisoarea adresată redacției de către Mariana Constantin din București, prin care a cerut solicită sprijin pentru obținerea transferului în interesul serviciului la I.C.R.T.I. — București, Textila 1., vă facem cunoscut că în urma intervențiilor noastre, susnumita a primit transferul solicitat.”

Pagina realizată de HORIA PATRAȘCU

Poșta redacției

Moesek Sandu Emil — București, Crăciun Marin — com. Pantelimon (S.A. Ilfov): Treceți pe la redacție. ● **Pop Nastasia** — Cluj-Napoca: Tineți legătura cu Oficiul forței de muncă. Datorită situației deosebite în care vă aflați, s-a întocmit referat către Comisia județeană pentru utilizarea rațională a forței de muncă pentru a fi ajutat. ● **Bencea Constantin** — București: După un schimb susținut de adrese între Dispensarul policlinic cu plată nr. 2, pe de o parte, și Consiliul popular al sectorului 2, Direcția sanitară a municipiului București, Consiliul popular al Capitalei, pe de altă parte, rezolvarea situației dv. locale depinde în ultimă instanță de Consiliul popular al sectorului 1, căruia i s-a solicitat să aplice repartizarea apartamentului unde ați avut contract de subînchiriere. ● **Asociația locatarilor — Alcea Pantelimon nr. 4, Bl. 13-A, sector 2, București:** În vederea recuperării penalizărilor de la fostul administrator, în baza procesului-verbal de verificare gestionară întocmit de comisia de cenzori, puteți să vă adresați fie Procuraturii locale a sectorului 2, pentru săvîrșirea infracțiunii de delapidare, fie judecătoriei sectorului 2 cu o acțiune în pretenții, în temeiul art. 998—999 Cod civil, în cadrul căreia se poate solicita, alături de alte probe, și efectuarea unei expertize contabile. ● **Dănilă Neculai** — Tecuci: Potrivit art. 12 din Decretul 410/1985, persoanele care au 12 zile de concediu fără plată, învoiri sau absențe nemotivate de la începutul anului calendaristic nu primesc alocația de stat pentru copii în luna în care intervine o nouă învoire, concediu fără plată sau absență nemotivată. ● **Mat Daniela** — Arad: Nu aveți dreptate, pentru că ați semnat contractul de muncă pe perioadă determinată și vi s-a oferit loc de muncă pe care l-ați refuzat. ● **Gheorghior Vasile** — Craiova: Scoateți copie de pe sentința nr. 6/1986, rămasă definitivă prin decizia penală nr. 1586/1986 a Tribunalului Suprem, pe care, după investirea cu formulă executorie, o depuneți la Judecătoria Craiova în vederea urmăririi bunurilor inculpatului. ● **Pirlog C. Vasile** — Ploiești: Intrucit sînteți pensionar pentru munca depusă și limită de vîrstă, nu vă încadrați în prevederile art. 36 (4) din Legea 3/1977, prin care se acordă pensionarilor de invaliditate gr. I, pe lângă pensie, suma de 300 lei pentru îngrijire. ● **Ioșif R. Gheorghe** — București: 1. Potrivit art. 31 din Codul familiei, bunurile dobîndite de către unul din soți prin moștenire sau donație sînt bunuri proprii ale celui sot. 2. Casa mostenită și reconstruită în timpul căsătoriei este bun comun. 3. La partajare se va ține seama de prevederile Legii 59/1974 cu privire la fondul funciar. ● **Nica M. Nicolae** — com. Ștefănești (Argeș): Nu știm de unde ați putea procura vechiul disc înregistrat de lăutarul Dumitru Cercele. Poate vreun cititor îl are și e dispus să vă ajute la completarea fondului muzeeului etnografic ale cărui baze le-ați pus în comuna natală.

Scrisoare comentată

Poate s-a uitat...

„Mă numesc Tatiana Darabană, locuiesc în București, str. Vitting nr. 3, am 24 de ani, sînt căsătorită și am doi copii — o fetiță de 4 ani și un băiețel de 2 ani. Firește, deseori călătorim împreună cu tramvaiul, troleibuzul sau autobuzul. De foarte multe ori drumul ne este mai dificil din două motive. Mai întîi, la urcare nu mai avem prioritate la ușa din față. Apoi, din ce în ce mai des sînt nevoită să rămîn în picioare, cu un copil în brațe și unul înghesuit printre tot felul de sacoșe și genți diplomat, pînă mi se oferă un loc, dacă mi se oferă... Zilele trecute, în tramvaiul 3, un băiat și o fată se așezau pe scaunele așezate față-n față. De scaunul băiatului s-a rezemat o bătrînă care, la o smucitură a vagonului, i-a atins cu geanta. Tinărul i-a aruncat o privire plină de reproșuri. Cineva i-a propus să facă schimb de locuri, dacă i se pare că e deranjat. Altcineva i-a zis de-a dreptul că se cade chiar să-i ofere locul. A răspuns că vine de la strand și e obosit. Mai multe glasuri i-au amintit că de fapt acelea sînt locuri rezervate. „Unde scrie asta?! — a replicat tinărul cu insolență... Jenată că a iscat atîtea vorbe, femela cu părul alb i-a spus fetei, care s-a ridicat încurcată: „Ai grijă, fetițo, prietenul dumitale nu dovedește că ar fi un om cumsecade...”

E adevărat, nu seria nicăieri că acelea sau altele sînt locuri rezervate. Inscripția de care părea să aibă nevoie tinărul pentru a se purta normal, cum se cuvine, lipsește din majoritatea vehiculelor I.T.B.-ului. Să se fi renunțat la ea din credința că a devenit inutilă? Posibil. Numai că, iată rezervarea locurilor este revendicată nu numai de beneficiarii ei, ci — culmea! — de cei care profită de absența acesteia. Pe lângă alte comunicări pe care I.T.B.-ul ni le face — „Din construcție, vehiculul nu pornește cu ușile deschise” (pe ce linie mai circulă acel vehicul?!), „Conducătorul auto are drept control bilete” (miciodată n-am avut plăcerea de a-i arăta vreunui legitimația de călătorie!), „Vindem tichete” (prea puțini conducători de vehicule își mai iau pe cap și treaba asta) — este nevoie și de aceea mai veche, dar care nu și-a pierdut deloc valabilitatea: „Locuri rezervate pentru invalizi, bătrîni, gravide și persoane cu copii în brațe!” Se dovedește a fi și aceasta o problemă. De omenie, de educație civică și, pînă la urmă, de civilizație.

REGHINA VĂRVICI ■

ghiu-Dej: „Privind scrisoarea adresată redacției de către Aurelia Pecete din municipiul nostru, domiciliată pe bulevardul Oituz 35, care solicită sprijin pentru încadrarea fiicei sale GABRIELA în una din unitățile economice locale, din cercetările întreprinse au rezultat următoarele: Gabriela Neață — fiica semnată — este absolventă a unei școli profesionale speciale în meseria de croitor. Neavînd nici o repartiție de încadrare din partea școlii, mama sa a încercat să o încadreze la diferite cooperative meșteșugărești, însă nu a găsit locuri vacante. Analizînd cu mult discernămint situația familială a semnatei scrisorii, care mai are spre îngrijire o fiică, la intervenția noastră s-a emis decizia de încadrare la Fabrica de confecții din municipiul nostru, pentru Gabriela Neață, începînd cu data de 20 mai 1987.”

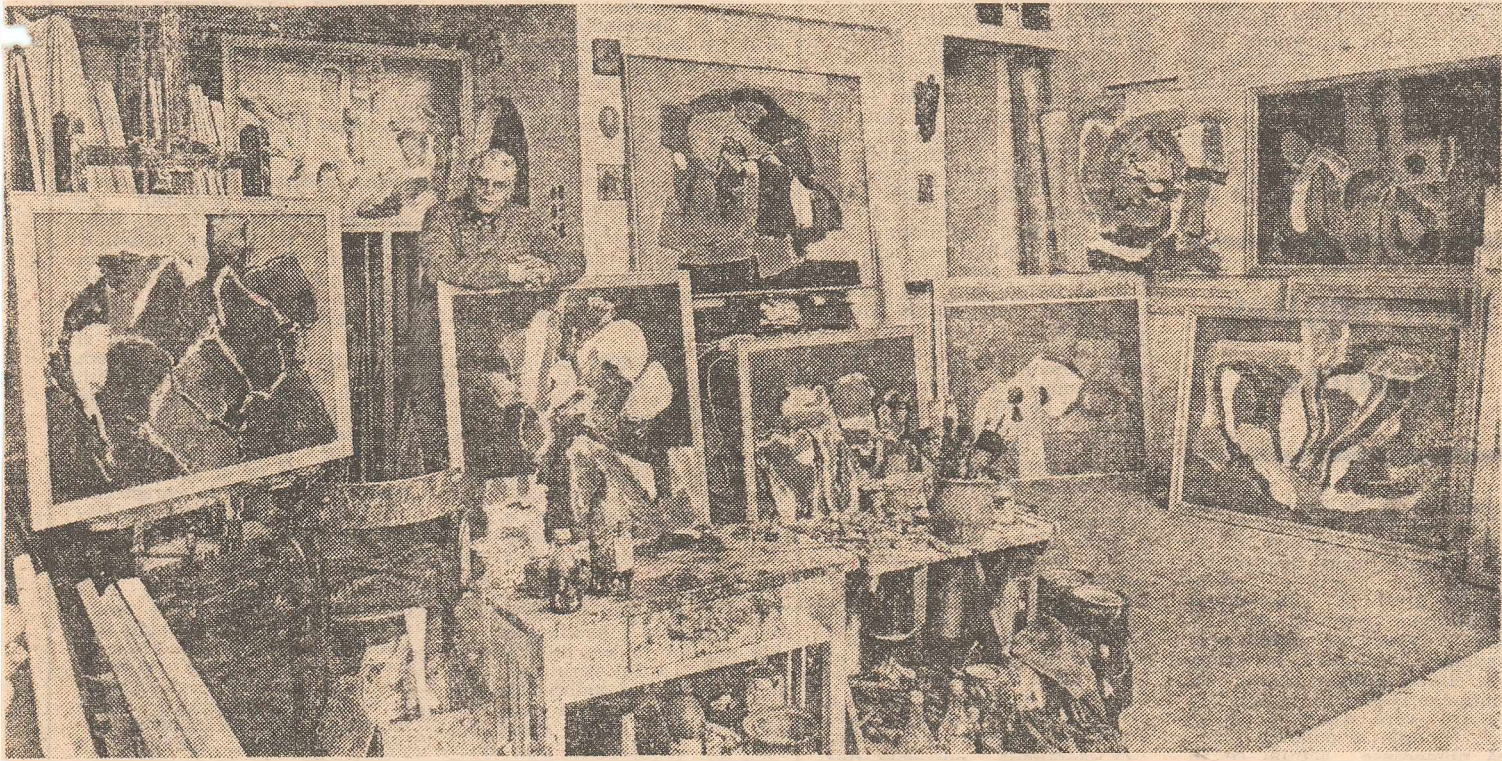
● „Subsemnatul **Constantin I. Negriță**, născut la 22 ianuarie 1955 în comuna Sopot, satul Bascov, județul Dolj, avînd domiciliul stabil în acest sat, vă aduc la cunoștință următoarele: am urmat cursurile școlii de șoferi din Vernești, județul Buzău, obținînd permisul de conducere cu gradele C și E, permis pe care-l posed și în momentul de față fiind eliberat de I.J.M. Buzău în data de 23.03.1982 cu seria B, numărul 0242368. De doi ani de zile umblu pe drumuri, făcînd naveta

pentru acest an de contribuția bănească și în muncă.”

N.A. — Pentru cititorii noștri care s-au adresat redacției în legătură cu aspectul conținut în rîndurile de mai sus, menționăm că în cadrul Legii nr. 1/1987, există un paragraf ce menționează că diversele cereri, motiverări, etc., în legătură cu scutirile, factorul care decide este Biroul Executiv al consi-

După cum am promis recent, începînd cu pagina de față vom publica în cadrul acestei casete o listă a celor care omît frecvent să ne răspundă în termenele prevăzute de Legea nr. 1/1978 privind sesizările și propunerile oamenilor muncii. Exprimîndu-ne speranța că fireasca noastră colaborare cu forurile competente în soluționarea problemelor ridicate de cetățeni va fi și în continuare fructuoasă, că numărul redus al celor care ignoră încă termenele legale de răspuns va scădea simțitor — pînă a ne determina să renunțăm la această casetă — inserăm o primă listă a celor vizati în acest sens: Consiliile populare ale județelor Ialomița, Sălaj, Bistrița-Năsăud, Neamț și Dimbovița, Direcția județeană de poșta și telecomunicații Constanța și Direcția Sanitară a județului Cluj.

● „Flacăra” nu ia în considerare scrisorile anonime și nu primește acte originale. Scrieți-ne cit mai concis. Și nu uitați să vă iscați. Precizați eventual telefonul unde vă putem găsi. Audiențele se țin zilnic între orele 11—14.

Atelierul artistului Ion Pacea la Muzeul de artă al României

Artistul — conștiință a epocii sale

— Stimate Costache Olăreanu, cea de-a noua carte a dumneavoastră — **DRAGOSTE CU VORBE ȘI COPACI** — este, de puțin timp, în librării. Socotind că au trecut mai bine de 16 ani de la debutul cu **VEDERE DIN BALCON** (1971), vă arătați a fi un „prozator „harnic”. Cum vedeți acum acel debut? Cît de greu, cît de ușor ați ajuns la el?

— Înainte de a vă răspunde, aș vrea să transmit eminentului profesor și om de știință Marcian Bleahu simpatia mea și interesul deosebit cu care i-am citit interviul din numărul trecut al revistei, nu numai pentru că, din greșală, s-a publicat fotografia mea și nu a Domniei sale. Tectonica are, cred, și aplicații în literatură, fie chiar pentru motivul că un text ascunde tot atâtea straturi cîte are și Pămîntul. Și acum să vă răspund la întrebare.

Un debut tîrziu nu presunpune neapărat și o maximă exigență, dacă la asta vă gândiți. Publicii la 40 de ani prima carte pentru că abia atunci ai ce publica. În cazul meu, în afară de un vechi jurnal (viitorul *Ucenie la clasic*, 1979), n-aveam decît niște caiete pline de însemnări, de „manuale” și „tratate” (cum numeam pe atunci micile mele scrieri) care, în nici un caz nu puteau constitui materia unei cărți. Doar unul dintre „tratatele” de atunci, intitulat **Cum se pompează apa. Studiu tehnic și literar**, a intrat în volumul de schițe **Vedere din balcon**. Cum văd acum, după 16 ani, debutul meu? Destul de îndrăzneț, prin unele formule care păreau atunci mai neobișnuite, neconcludent însă prin sărăcia materiei epice. Să nu uităm că doar cu un an înainte Radu Petrescu debutase cu

masivul său roman **Matei Diescu**, iar Mircea Horia Simionescu dădea poate cea mai bună carte a sa, **Dicționarul onomastic**.

— Vedere din balcon era prefațat de prozatorul Mircea Horia Simionescu. E de văzut aici o relație amicală sau un program literar comun?

— La anul, eu și M. H. Si-

foarte generoasă, abia număra 185 de pagini, inclusiv cuprinsul. Acea mică prefață a fost ideea editurii. Motivul era simplu, mult mai simplu decît cine știe ce intenție de program literar comun: aveam nevoie de cineva care să gireze, într-un fel, ieșirea mea în lume, în lumea nu întotdeauna populată de Feți-frumoși, ai cărților ti-

nomene singulare, cum sunați, ce s-au observat nu numai în literatură, ci și în pictură și muzică. Singularitatea unor scrieri — cele la care vă referiți — provine și din faptul că am considerat literatura ceva făcut nu numai pentru conșom imediat, dar și artă, cu legi și reguli stricte, pe care nu ai voie să le încalci. Chiar inovația își

COSTACHE OLĂREANU:

„În literatură, schimbul de mîine este asigurat”

mionescu vom împlini 50 de ani de prietenie. E o sumă, nu? Mai mult el m-a îndemnat să-mi string prozele scrise pînă atunci într-un volum. A și vorbit cu Maria Graciov și cu Liviu Călin, pe atunci redactori la Editura Eminescu, pentru a-mi fi primit manuscrisul. Țin minte însă ce contrariat a fost cînd i-am spus că n-am decît vreo sută și ceva de pagini. „Dar tot ce mi-ai citit de-a lungul timpului unde este?”, m-a întregat. Nu-mi mai amintesc ce i-am răspuns, dar cartea, cu o „ogîndă a paginii”

părite.
— Critica literară v-a asezat în „raftul” țirgoviștean. Evident, determinarea nu e numai geografică, ci denumește și un anumit tip de literatură (și aveți alături pe Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Tudor Topa, Alexandru George). După 1944, proza țirgoviștenilor a izbucnit relativ tîrziu, neașteptat, ca un fenomen singular. Cum îl calificați?
— Drept un fenomen absolut normal, mai ales după schimbările de acum douăzeci și ceva de ani, cînd au fost posibile și fe-

are legile ei. Inovezi după ce ai calculat toate foloasele, dar și riscurile. Mă rog, asta-i părerea mea! „Măsoară de zero ori, dar taie doar o dată”, iată o deviză care, cred, mi s-ar potrivi. Cînd n-am urmat-o, s-a cunoscut imediat.

— S-a spus, nu o dată, că tînră generație de prozatori (tot tînră, firește, desi unii bat cître 40 de ani!), textualistă și autoreferențială (evident, nu

TANIA RADU

(Continuare în pagina 15)

Comori trecînd din mîini pieritoare, în mîini pieritoare

Știe să vorbească interesant și are și ce să spună. O zi, dacă te-ar ține de vorbă, n-ar putea să te plictisească, fiindcă are într-adevăr știința de-a te face să re-traiești istoria și de-a revivia povești vechi, care mai trăiesc doar în literatură. Cu ceea ce are el aici, zice, ar putea cumpăra jumătate din întreprinderea „Progresul”. Sigur că exagerează și că nu-i cazul să se agațe nimeni de aceste cuvinte precum ciulinele de blana oii. Liviu Mihăilescu vorbește astfel numai dintr-o mare dragoste pentru „senatorul de drept de aici, țărănul cîmpiei”.

Liviu Mihăilescu are 52 de ani și declară că este un om fericit pentru că visul lui acesta a fost, ceea ce se vede acum, aievea, o secție de etnografie a Muzeului Brăilei. Ca muzeograf, în urmă cu mai bine de douăzeci de ani, descoperise că tot felul de etnografi amatori își permit niște opinii de-a dreptul ciudate, cum că ținutul Brăilei ar fi o pată albă pe harta etnografică. Dar asta era o prostie monumentală, ca să spunem lucrurilor pe nume, pentru că astfel de pete albe nu există nicăieri în lume, oriunde au trăit și trăiesc oameni, din igloo-urile eschimosilor pînă în insulele polineziene.

Nenorocirea a făcut că în aceeași vreme Liviu Mihăilescu să sufere un accident de mașină. De atunci, de vreo douăzeci de ani, cu un picior calcă greu de tot iar de o mîină aproape că nu se mai poate folosi deloc. A avut însă tăria să treacă peste această întimplare nefastă și acest om s-a luptat pentru ceva în viață mai mult decît mulți zdrahoni care plesnesc de sănătate și care cred că viața nu-i decît un prilej de continuu ospăț.

S-a adresat mai întii factorilor politici, primărilor comunelor. Foarte mult l-au ajutat, apoi, intelectualii satelor. Și a mers din sat în sat și aproape că a bătut din poartă în poartă. A deschis, acolo unde le-a mai găsit, vechi lăzi de zestre, a umblat prin acareturile gospodăriilor, unde se țin uneltele agricole — în treacăz fie zis, din păcate n-a reușit să mai găsească nici măcar o singură căruță de Brăila — și pentru că țărani ar fi vrut să ajute, dar nu șiau cum, de multe ori îi spuneau: noi nu știm ce cauți dumneata, iar dumneata nu ști ce avem noi în casele noastre. Și l-au lăsat pe „dom” profesor să scoțosească din pivniță pînă-n pod. Pentru bunătatea lor infinită, țărani aceștia ar merita o statuie de aur, zice Liviu Mihăilescu, fiindcă bietii oameni

D. CONSTANTINESCU

(Continuare în pag. 11)

Fotografie de VICTOR RADULESCU

Anchetă Flacăra:

Ce faceți ca legatari ai unui nobil și sfînt testament?

„Creșterea limbii românești și-a patriei cinstire”

S-au împlinit 120 de ani de cînd, în mai 1867, la București, se convocă „Societatea Literară Română”, ale cărei lucrări aveau să pună bazele Academiei Române. Au trecut 120 de ani, în care cultura și știința românească s-au ridicat la rangul de instituție de stat, anii în care limba română a devenit instrumentul altor valori literare și de gîndire filosofică.

Retrîind cu emoție evenimentul atît de important în elitorirea culturii noastre naționale, ne amintim, dintre atâtea fapte și idei de răsunet, tulburătorilor discurs de „recepțiune” pe care o personalitate a timpului, Ștefan Golescu, îl rostea în nu-

mele guvernului, punînd în evidență „misi” cu adîncă semnificație pentru ziua de atunci și pentru totdeauna: „nu poate fi derîntă mai legitimă... pentru membrii aceleiași națiuni... decît aceea de a-și cultiva limba națională, tezaur pe care nu este putere omenească să-l iee de la un popor”. (...) „d-voastră primiți astăzi de la națiune un depozit de o valoare inestimabilă, limba sa. În această sală... și în această zi în care vorbește inimile tuturor românilor, ce v-ar putea zice guvernămîntul României, ce nu ar fi deja în inimile dumneavoastră? În aceste inimi cîțim această dorință ca Societatea Literară să nu uite nici un minut că de-

pozitul sacru primit de la străbuni, limba, trebuie să-l lăsăm posterității române... întreg și intact”.

Inspirați de această deviză patriotică, superbă în expresia și adevărul ei, am adresat mai multor oameni de cultură invitația de a fi părtași la dezbaterile deschise tuturor generațiilor despre „creșterea limbii românești”, propunîndu-le drept punct de pornire întrebările ce urmează:

- 1) În ce fel ați comenta dumneavoastră aprecierile făcute în urmă cu 120 de ani?
- 2) Cum vedeți actualitatea datoriciei la care ele se referă?

3) Ce faceți prin truda, prin opera și viața dumneavoastră, pentru creșterea limbii române?

Au răspuns: Titus Popovici, Gabriel Dimisianu, Aurel Covaci, Dan Grigorescu, Heana Vulpescu, Eugen Barbu, Ioanid Romancseu, Gheorghe Tomozei, Mihai Beniuc, Ovidiu Zotta, Nicolae Manolescu, Daniel Dimitriu, Romul Munteanu, Marin Soreșcu, Edgar Papu, Peiru Poantă, Val. Condurache.

În acest număr, în pagina 14, răspund George Aiboiu, Dinu Săraru, Eugen Simion.

Vitrina artelor

Intimplarea, desfășurarea cotidiană a evenimentelor, a făcut ca timp de un sfert de veac să nu-mi mai pot abate pașii pe la Teatrul Muzical „Nicolae Leonard” din Galați. Regizorul Panait Victor Cotescu, cel care a dat viață atitor spectacole de neuitat, nu mai este; dirijorul Silviu Zavulovici s-a pensionat, la fel ca alții artiști de seamă ai acestei scene; alții, după ucenicia făcută aici cu sirg și talent, au venit — definitiv — la Opera Română din București: Vasile Martinou, Nicolae Urdăreanu, Lucia Cicoare Drăgan și lista ar putea continua. În frumosul oras de pe malul Dunării au sosit însă alte valori ale școlii noastre interpretative: baritonul Emil Pinghirescu împreună cu soția sa, soprana Georgeta Popa, mai din timp; iar recent, această merituosă mezzosoprană, Liliana Nichiteanu și ișenița Camelia Docea, Margareta Dumitrache, Mihail Sandu, Lucian Cristiniuc, laolaltă cu maestrul Adrian Nichiteanu și Valentin Macovei, toți formind un grup redutabil de tineri care — în mod sigur — vor duce arta gălățeană spre culmile succesului.

Așadar, cu o orchestră redusă dar eficientă, cu doi dirijori experimentați, Gabor Kiss și Ury Schmidt, cu un cor mai mult cameral decît operistic, dar cu voci pline, cu un repertoriu destul de echilibrat (opere, opere-rete, balet și muzicaluri), cu preocuparea concertului simfonic lunar, confruntându-se cu probleme de loc, spațiu, organizare și transport, harnicul colectiv face eforturi lăudabile, proliferază și menține stacheta calității artistice. Premierile din ultimul timp, muzicalurile „A dispărut Giocanda” de George Grigoriu, „Dragostea printesei” de Dumitru Capoianu și cel mai recent dintre ele, „D-ale carnavalului”, de Hary Béla, operele „Suzana” de Jean Gilbert și „Voievodul țiganilor” de Johann Strauss, opereta pentru copii „Mușchetarii măgăriei sale” de Aurel Manolache, baletul pentru cei mici „Dănilă Prepeleac” și „Albă ca Zăpada” (cola-

nore de Lucian Ionescu), iată doar câteva titluri care au îmbogățit — în numai doi ani! — programele Teatrului Muzical, venind și în întimpinarea cerințelor spectatorilor; cinstirea unor mari personalități ale muzicii românești, ca evocările cu prilejul centenarelor lui Dimitrie Cuclin și Nicolae Leonard, ori ale culturii universale, tricentenarele lui J. S. Bach și G. F. Haendel, au contribuit la acțiunea de cunoaștere și popularizare în rindul maselor a marilor valori culturale naționale și internaționale; educația muzicală susținută în rindurile elevilor și studenților, ca și în in-

Zilele muzicale gălățene

treprinderi și instituții, formată din cicluri de concerte lectii, prin explicarea operelor, ca și alte asemenea forme de atragere a publicului, contribuie într-o bună măsură la completarea cunoștințelor culturale ale oamenilor muncii din marele port dunărean. Iată, deci, pe scurt, doar câteva dintre acțiunile de frunte ale Teatrului Muzical „N. Leonard” care, așa cum observăm, conține și pune în practică numeroase acțiuni ce se vor durabile, în timp.

Zilele muzicale gălățene, aflate acum la cea de-a doua ediție, constituie — de asemenea — o altă valoroasă inițiativă, căci, pe lângă spectacolele obișnuite, sau chiar prezentarea unei premiere absolute, spectatorii au avut prilejul ca într-o singură săptămână să se întâlnească cu colectivele complete ale Operei Române din București („Bărbierul din Sevilla”, în care exgălăteanul Vasile Martinou a strălucit — ca în tinerete — în

Figaro). Teatrului de Operetă din București („Mamzelle Nitouche”, cu un Eugen Savopol și Rodica Truică într-o bună formă vocală și — mai ales — scenică) și cu celebrul cor Madrigal dirijat de maestrul Marin Constanin, care a prezentat capodopere ale muzicii universale de ieri și ale muzicii românești de azi; ocazii de mari satisfacții estetice, dar și de comparații între formațiile de gen, din care gălățenii — oricum — nu au avut nimic de pierdut. Să mai notăm și simpozionul intitulat „Tradiție și actualitate în muzica corală românească”, ce a atras un numeros public, iar problematica dezbătută a avut darul să aducă mai multe clarificări în chestiuni care privesc activitatea și repertoriul permanent al formațiilor corale gălățene, cit și o mai atentă educație muzicală a tineretului; în sfîrșit, în acest oras unde, să recunoaștem, tradiția este abia în formare, a avut loc și un splendid recital de muzică de cameră, programul cuprinzînd lucrări ale tinerilor compozitori din localitate, interpretat de colegii lor la fel de tineri și talentați, subiect asupra cărui vom reveni în viitor. Iată, deci, o suită de manifestări, unice, care — alături de premiera muzicalului lui Hary Béla, un concert de lieduri și arii din opere susținut de cei mai valoroși cîntăreți ai teatrului, precum și alte manifestări, la un loc, e’ avînd darul să trezească viața culturală a municipiului și să cîștige noi adepți ai spectacolelor lirice de prin aceste locuri.

O săptămînă muzicală fierbinte aici, la Galați, în care muzica s-a aflat în centrul preocupărilor de cultură, cu săli pline de spectatori (ceea ce, pînă la urmă, este și unul din telurile pentru care sînt organizate asemenea festivaluri), însetați de frumusețe artistică. Și, pentru această inițiativă, care începe să devină tradițională, pentru toate eforturile făcute, colectivul Teatrului Muzical „N. Leonard” merită felicitat.

CLAUDIU NEGULESCU

Atelierul artistului la muzeu

Expoziția de pictură Ion Pacea, deschisă la Muzeul de Artă al României în spațiul vast și cerimonios al Galeriei Naționale dovedește, deodată cu multe importanțe ale acestei opere, ce însemnătate are cadrul în care se produce momentul artistic. Arta este întotdeauna și ceremonie, iar tablouri în stare să-și dezvăluie toate rosturile, indiferent de cadrul în care sînt prezentate, nu se cunosc. Tablourile se nasc pentru un loc, pentru o anumită ambientalizare, chiar și cînd pictorul nu pare să aibă, între preocupări, contractarea locului. De regulă, destinul unui tablou e hotărît de categoria de interese estetice cărora le răspunde, nu de temă și nici de mărime.

Ca să înțelegem mai bine ce însemnătate prezintă faptul că Ion Pacea organizează o foarte cuprinzătoare expoziție de peisaje și naturi statice la Muzeu, cu străjuirea tuturor gloriilor artei clasice și moderne românești, în vecinătatea atît de sesizantă a acestora, e desul să observăm că numeroase alte expoziții de peisaje și naturi statice, întimplaie de-a lungul anilor în galeriile noastre, n-ar fi putut fi desfășurate aici. Armonia solemnă din sălile marilor muzee nu-i altceva decît armistițiul rezultînd din aglomerarea de valori. Paradoxul muzeului e că în mult măsuratele sale spații, capodoperele nu se îngăduie una lângă cealaltă, dar nici nu se exclud.

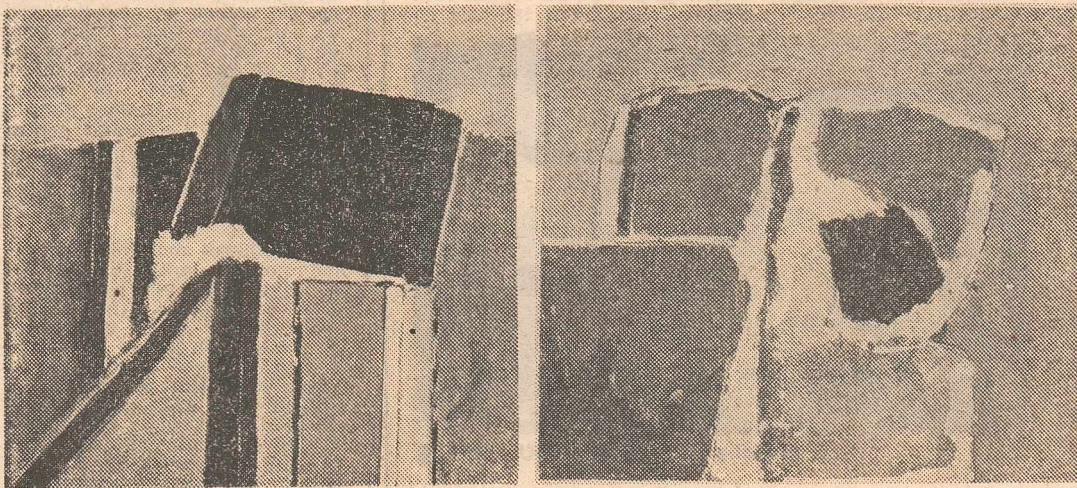
Toridele, monumentalele, fastuoasele faleză infățșate de Ion Pacea pe pinzele și cartoanele sale, peisaje de la mare, cu aer statuar și în lucrările de dimensiuni medii, au sunetul amplu și sigur cadentat al finalurilor de simfonii; aceeași prestație vigoasă o au și naturile sale, numite, conform convenției, „statice” și „moarte”. E vorba de o creație ce pretinde o cercetare de ansamblu, înainte de a trece la cîntărirea fiecărei opere, de o conștientizare a resurselor ei ideatice. Expoziția lui Ion Pacea orientează gîndirea, sensibilitatea noastră spre chestiunile esențiale ale imaginii moderne: În definitiv — te întreb — ce este acela un tablou? O întrebare care nu-i altceva decît ocazia altora, și mai angajante.

De exemplu: ce rol au pictorii în societate? Astfel de întrebări sînt întotdeauna inoportune în expozițiile lipsite de personalitate sau cu o personalitate, totuși, neglijabilă, și oportune, în cazul creației marcate de un crez major și de un talent tumultuos. Astfel de întrebări, în relație cu pictura lui Ion Pacea, se pun, intrucît și artistul și le pune. El nu livrează, pur și simplu, imagini. Tablourile nu sînt, la Ion Pacea, o lucrare nesfîrșită de artizan, ci rezultatul nemijlocit și acuzat al unei concepții. E o mare eroare să stăruiem în ideea că artistul

autentic procedează, în cîmpul preocupărilor lui, ca pasărea cîntînd, cu ingenuitate, detașându-se de treburile teoretice. Orice moment de spontaneitate, la șevalet, e consecința unor îndelungate acumulări mentale și afective. Într-un anume sens, lucrul propriu zis la șevalet nici nu mai e atît de semnificativ pentru demonstrația procentuală, pe care o întreprinde artistul de azi. Iar selecția de la Muzeu a lui Ion Pacea aceasta este: procesul creației; proces în sensul interogației permanente și, deopotrivă, al dezvăluirii rațiunilor complexe ale tablourilor. Ion Pacea nu expune doar tablouri, ci și metoda creării lor, gîndirea frîmțată, însemnată de euforie și indoială, izbînzile și înfrîngerile. Într-un fel, vedem acum tot atelierul artistului. Tabloul nu e ceva detașat de cel care-l semnează. Că lucrurile stau astfel, o arată tot ce lucrează. Fiecare trăsătură de pensulă este la el atît de voluntar „semnată” de caracteristic, încît un tablou de Ion Pacea nu poate fi confundat cu nimic. Și nu numai tabloul, fiindcă Ion Pacea, procedînd procesual, creează zeci și sute de imagini susținătoare, studii și, totodată, lucrări de sine stătătoare, purtătoare de semn, de farmec — un farmec viguros, masculin, metalic — ci și aceste studii. Personalitățile veritabile nu sînt niciodată și artiști confortabili. Pictura lui Ion Pacea te ia în stăpînire fără prea multe anunțuri, oarecum brutal. Odată acceptîndu-i convențiile, odată deprînzîndu-te cu autoritatea colorii, ea te obligă afectiv mai mult decît îți puteai închipui. Afectivitatea autentică nu se derue cu grabă și nonșalanță. Ideile și simțămîntele noastre cele mai bune au trebuință, și ele, de un cadru și, mai ales, de un stimul spre a se impune. Expoziția lui Ion Pacea nu-i loc pentru oameni grabiți, deprînsi să afle, într-o ochire de cîteva cîpe, întreg destinul unei opere. Expozițiile „întelne” repede, la fel de repede se pierd din memorie. O pictură, ca aceasta a lui Ion Pacea e din categoria creației care dă noi criterii de memorizare. Memoria nu mai acționează prin raportare la alte imagini, ci prin relații cu noile imagini fixate.

În fine, mai trebuie spus că așezarea lucrărilor în Muzeu îți oferă șansa de a le judeca în cuprinsul întreg al artelor plastice autohtone și universale. Este vorba de o pictură care și-a cîștigat acest loc, de o artă cu aspirația unor spații de expunere sub tutela unor alese idei de valoare. Ion Pacea este un artist, de care trebuie să ții cont chiar și în momentele în care lucrul său te contrariază. Dacă nu cumva mai cu seamă atunci.

TUDOR OCTAVIAN

Lucrări din ciclul „Peisaje marine”

Prin spectacolele prezentate de promoția — actori și regizori — a anului 1987, Institutul de teatru din București oferă oeritudini și promisiuni artistice prin care destinul artei teatrale românești se vede pus, în continuare, sub semnul unui bun augur. Mă voi opri, în cele ce urmează, asupra cîtorva spectacole interesante, fiecare în felul său.

Drum spre adevăr este o punere în scenă a textului lui Cristian Munteanu. Protagonisti — doi actori ai anului V seral: Manuela Ciucur și Ștefan Șt. Lenkisch. Alături de ei evoluează studenți ai primului an de studii (clasa prof. univ. Ion Cojar, lect. univ. Adrian Popovicj) — care a și regizat spectacolul). Formula punerii în scenă favorizează jocul de grup sub semnul improvizăției stărilor. O grupă studentească, în condițiile afirmării opozitiei față de legionari, se află în pragul marelui examen de constituire: lasitatea sau protestul constient. Infruntînd riscurile, Manuela Ciucur și Ștefan Șt. Lenkisch interpretează personajele pentru care „dragostea și revoluția” iau un singur chip. Sensibilă, cu forță dar și candore, Manuela Ciucur se arată a fi o actriță de mari posibilități. O expresie inedită și o voce plăcută sînt atuurile lui Ștefan Șt. Lenkisch care poate

convinge la viitoarele roluri. Un spectacol de maturitate artistică este cel al regizorului-student Laurian Oniga (clasa profesorilor asociați Cătălina Buzoianu și Cristian Hadjicuculea): Tartuffe (în traducerea excelentă a lui Romulus Vulpescu). Din chiar această singură punere în scenă, se poate atesta o viziune regizorală originală, sigură și fără contradicții. Laurian Oniga gîndește teatral spațiul scenic și relațiile între personaje. Creativitatea

Constantinescu (un real comeback al actorului), nu mai este eficient: Tartuffe hipnotizează ca un calmar și distruge lumea care l-a acceptat. Perdelele ascund și nu ascund ceea ce se petrece în casă. Dorina intuieste furia destructivă a ipocritului și i se opune. Scena seducției lui Tartuffe este o creație de talent a Teodorei Mares. În Emma Pernelle, Anda Călugăreanu oferă o interpretare de mare semnificație. Manuela Ciucur, în Elmira, impresionează

difuzează vigoare și sens în spațiul scenic. În Cleant, Ionel Mihăilescu, ca și Maria Eremia (Mariana), dezvăluie calități actoricești puse în valoare cu inteligență. Lucian Nuță (Domnul Loyal) impresionează printr-o duritate expresivă. În viziunea regizorală a lui Gelu Colceag, Platonov, de Cehov, în traducerea lui Leonida Teodorescu, este un spectacol de calibru artistic remarcabil. Scenografia Dianeii Cupșa, în-

nuanțe. O voce bine stăpînită, o nervozitate expresivă, gîndirea inteligentă a rolului, toate acestea contribuie la un succes apreciabil al tînarului actor. În Anna Voinița, o altă valoare a acestei promoții: Oana Ștefănescu. Personajului ei îi dezvăluie, rînd pe rînd, atitudinile și stări — de la duritate și ipostaza de femme du monde pînă la durere adîncă — cu o credibilitate deplină. O concepție tensionată a rolului a realizat Ionel Mihăilescu, în Serghei. Actorul cucerește tot mai mult în spectacol pe măsură ce fragilitatea vocii, a staturii și un chip ce nu pare favorabil dramei, devin tot atîtea argumente pentru edificarea personajului. În Sofia, Maria Eremia dezvăluie cu talent talburătoare stări ale femeii cuprînsă de o pasiune puternică. Invitat în spectacol, Constantin Drăgănescu (de la „Bulandra”) rezolvă sigur rolul Glagoliev. Lucian Nuță, în Osiap, asigură, uneori monocord, credibilitatea scenică a unui personaj interesant. Teodora Mares, în Sașa, pune în valoare fragilitatea unei sotii ascultătoare, mereu în umbra lui Platonov. Actrița impune prin expresivitatea gestuală. În Triletki, Florin Chiriac dă un contur atractiv unui tînar medic implicat în drama celorlalți.

MARIAN POPESCU

Actorii noștri de miine

sa a avut ca rezultat un Tartuffe original, atrăgător și semnificativ. Drama-comică a ipocritului molieresc este tratată aici cu o incrințenare care modifică statutul acreditat al personajului. Într-un decor geometric (realizat remarcabil de Diana Cupșa), în costumele purtătoare de sens, inventive, concepute de Irina Dimiu și Maria Malița, lumea lui Tartuffe este una a terorii: Orgon și Elmira, Damis și Mariana, Cleant cad pradă forței de seducție a opresiunii persuasive. Jocul disimulat al lui Orgon, interpretat excelent de Mircea

ză prin modul în care și-a construit rolul: cu intuiție și luciditate. Pentru regizorul Laurian Oniga lumea piesei nu este una veselă, de comedie declarată. Mecanismul jocului duplicat în fața subtilii terori exercitate de Tartuffe este demontat cu atenție, cu strălucire chiar. Interpretul lui Tartuffe — Claudiu Stănescu — a concretizat ideile regizorului într-un registru stilistic de valoare. Actorul impune în acest rol, tot astfel cum în Platonov. Are un energetism de adîncime care

spirată, gîndită în perspectiva folosirii ei multiple (salonul generăselei Voinița, biroul lui Serghei, camera lui Platonov, grădina), are darul, alături de concepția vestimentară, să sugereze interesant atmosfera unui grup uman pentru care viața ia chipul comic-tragic al propriilor pasiuni. Regia lui Gelu Colceag a propus o interpretare dinamică a textului, unde melodia comicului cehovian este mereu dublată de tragismul existențial. În rolul Platonov, Claudiu Stănescu reușește să dea măsura unui talent viguros, atent la

Vitrina cărților

Despre rostul lucrurilor

Lucrarea lui Ernest Bernea, **Cadre ale gândirii populare românești** (Ed. „Cartea Românească”, 1986) face parte dintre acele cărți care te cuceresc de la primele rânduri, te entuziasmează în câteva zeci de pagini și te fac, la sfârșitul lecturii, să înțelegi mai bine domeniul investigat, să te simți aproape parte din el. Ca să o situezi în peisajul aparițiilor editoriale, cu caracter etnologic, din ultimele două decenii, această carte stă alături de câteva exegeze remarcabile, fundamentale pentru cunoașterea culturii populare românești. Mă gândesc la cele două volume de sinteză (**Folclorul românesc**) de Ovidiu Birlea, la ediția definitivă a lucrării lui Petru Caraman, **Colindatul la români, slavi și**

determinările concrete, de natură istorică, economică și culturală care i-au marcat în mod decisiv mentalitatea și etosul propriu. În felul acesta, obiectivul cercetării este dat de „cunoașterea mecanismului de gândire al țaranului din comunitățile rurale tradiționale”, și de definirea „elementelor intelectuale și emoționale care au generat o concepție și o viziune asupra lumii” prin acele cadre fundamentale „ce apar și se exprimă în toate formele și manifestările de viață ale omului și colectivității” (p. 10).

Abordarea acestei probleme este făcută — după cum spunem — dintr-o binevenită perspectivă pozitivă, perspectivă care refuză speculațiile și interpretările excesive, afirmând, pe bună dreptate, principiul că sensul și vectorii unei exegeze etnologice se află în chiar textul și gândirea folclorică, în documentul popular autentic. Remarcabilă este deci concizia exegezei, dublarea permanentă a unor aserțiuni succinte teoretice prin argumentul concret, a interpretării științifice prin datul folcloric. În acest sens, trebuie adus un adevărat elogiu cercetătorului de teren care, pe parcursul unei vieți întregi, a investigat cu minuție și răbdare, reprezentările complexe despre spațiu, timp și cauză specifice culturii populare.

Restituind dimensiunile elementare ale acestei gândiri tradiționale, Ernest Bernea

parea unui recent studiu interesant de includerea țaranului carpatic cu întreaga lui specificitate într-o temă mai largă a muntenității europene.

Publicată la Editura Științifică și Enciclopedică, cartea Luciei Apolzan, **„Carpații — Tezaur de istorie”** are ca subtitlu și temă „Perenitatea așezărilor risipite pe înălțimi”.

Autoarea s-a format în atmosfera de înaltă profesionalitate a etnografiei clujene de sub conducerea lui Romulus Vuia ca și a școlii sociologice de la București a unui Dimitrie Gusti sau H.H. Stahl. Timp de cinci decenii așezările românești de la izvoarele Arieșului și pînă la Porțile de Fier au fost străbătute și cercetate, cu dragoste și precizie, pînă cînd oamenii și locurile și-au dezvăluit pitorescul, și această structură de adîncime, acel mai-mult-decît-specificul și a-nume autenticitatea.

Lucia Apolzan își grupează acum rezultatele muncii într-un volum masiv, în care trei ținuturi românești din Transilvania, Banat și Oltenia sînt descrise în amănunt pentru ca în final să fie făcută cunoscută cultura lor.

Ni se va vorbi despre urmele drumurilor antice sau despre o lume a polecilor, despre plaiuri de munte și adăposturi pentru vite, despre industria casnică și portul popular, despre anul agricol sau despre sălaşe. Amănuntul etnografic de la tipul de vatră

de a face cu o contribuție model, de referință pentru cunoașterea satului românesc și a aportului creativ pe care acesta îl are în constituirea unui mod peren și străvechi de locuire a muntelui.

De fapt, Lucia Apolzan ne oferă prin această lucrare **monografia unui model românesc de umanizare a muntelui**, a cărui arhaicitate se aliază cu prețioasa lui actualitate. Satul risipit, satul-crîng a fost și este o soluție culturală tradițională și eficientă. Grupurile umane care l-au constituit și îl perpetuează și azi își află în această carte titlul de noblețe și oglinda fidelă. Combinând probitatea științifică a datelor cu pasiunea pledoariei și originalitatea conceptelor, paginile acestui studiu au uneri o alură braudeliană, demonstrând că studiul culturii populare poate fi făcut cu sentimentalism exact și precizie plină de grație.

PAUL P. DROGEANU ■

Frumusețea originară

Editura Minerva își continuă masiva și atît de necesară serie consacrată **Folclorului din Transilvania** cu editarea recentă a unui nou volum conținînd două culegeri de crea-

se revela în primul volum al seriei, publicat acum 25 de ani, ca o adevărată **vatră a colinzii**, culegerea de față aduce în plus un repertoriu de aproape 300 de ghicitori, miza sa rămînd totuși poezia lirică și strigăturile (882 de texte) care oferă o radioscopie minuțioasă a tuturor motivelor și temelor românești, de la Mestecul Manole pînă la orațiile-ghicitori de nuntă, sau variantele de colind ale Mioriței, atînd astfel nesfîrșitul rafinament al creativității noastre, uriașul potențial de vitalitate al imaginației populare, vechimea și capacitatea de conservare a mesajului ancestral și în această geografică: „Dorul badii p-unde umblă / Ține locului de umbră”. Sau, ca să mai dăm un exemplu pe același motiv discret al umbrei pîlîndu-se merge pînă la întregirea unei complexe și subtile poetici a umbrei ca urmă fără urmă, cu trimiteri surprinzătoare la „amprentă” și „freaiajul” barthesian: „Ce urmă-i mai mare / În apus de soare?... / Ce umbră-i mai lungă / Si totî o alungă? / Umbra drumului / După mersul omului.”

Cealaltă culegere a volumului aparține scriitorului Ion Apostol Popescu (cunoscut ca autor al unei singulare monografii despre picturile pe sticlă de la Nicula) și reunește creații populare din întreg spațiul Ardealului. Colecția sa este mult mai echilibrată din punctul de vedere al organizării materialului: jumătate cuprinde poezia lirică (doine, cîntece și strigături) iar cealaltă, care este de altfel de cel-mai mare interes, adună texte aparținînd obiceiurilor noastre tradiționale. Cele 44 de colinzi, majoritatea venind din adîncul substrat al civilizației carpatine, reanșează în actualitatea cercetării acest capitol al culturii populare, neelucidat pe deplin de hermeneutica folclorică, enigmatic cod genetic al moștenirii noastre spirituale din care ne pot veni în viitor mari surprize.

Un bogat spațiu rezervă Ion Apostol Popescu tradițiilor legate de nuntă și în special orațiilor. Dincolo de frumusețea în sine a dialogurilor dintre stăroștele miresei și al mirelui, nănaș și nănașă, sau dintre celelalte personaje ale acestei reprezentări dramatice cu conflict transfigurant în înaltul rafinament stilistic al bucuriei, întrutotul comparabil cu imnografia nupțială a oricărei mari civilizații a lumii, rămîne mirarea noastră că această formă străveche de teatru nu și-a găsit încă locul convenit și valorificarea deplină în dramaturgia cultă (cum s-a întîmplat cu teatrul No la japonezi, sau cu teatrul tradițional chinez).

Constituind un prețios document care atestă „vechimea, continuitatea, permanența și vitalitatea folclorului nostru, circulația și osmoza neîntreruptă între cele trei teritorii românești”, al VIII-lea volum din seria dedicată **Folclorului din Transilvania** este și o dovadă certă a frumuseții ființei noastre dintotdeauna: „O trecut un pod de-aramă / De frumoasă n-o dat vamă, / O trecut un pod de-argint / De frumoasă n-o plătit.” Regăsirea acestei frumuseți originare a omului ca un mod de acces la realitatea interferentă a tuturor cîmpurilor semnificative este o direcție întru care mergînd cultura română nu se poate rătăci nici în univers, nici în universalitate.

ION ZUBAȘCU ■

Repere ale culturii populare românești

la alte popoare, la lucrările de comparatistică semnate de Adrian Fochi, la monografia lui Traian Herseni, **Forme străvechi de cultură populară românească**, la densa analiză a lui Mihai Pop, **Obiceiurile tradiționale românești**, la impunătoarea **Etnografie a poporului român** realizată de Valeriu Butură, la acel volum de referință care este **Etnogeneza poporului român** semnat de I.I. Russu, ș.a.

De ce constituie această lucrare un eveniment în folcloristica românească? Pentru că ea abordează o problemă de maximă importanță, pe care o tratează și o rezolvă într-o manieră globală, penetrantă, revelatoare. Cartea lui Ernest Bernea discută concepția despre spațiu, timp și cauză specifică civilizației populare tradiționale. Ea se referă deci la trei categorii fundamentale ale gândirii omenești, categorii care, deși sînt determinate de o bază antropologică unitară, cunosc totuși variații de reprezentare și exprimare, datorate coordonatelor specifice fiecărei culturi sau grup de culturi. Pe un drum deschis la noi de lucrările lui C. Rădulescu-Motru și, îndeosebi, Lucian Blaga, Ernest Bernea aduce, ca element inedit, precizia și rigurozitatea cercetătorului de teren, o bogată colecție de texte de mare valoare folclorică, o perspectivă pozitivă, inducivă, puțin favorabilă evaziunii speculative. Format în mediul și principiile școlii de sociologie conduse de D. Gusti, autorul trece în această lucrare de sinteză (și de încoronare a unei munci de o viață) de la ideile și metodologia specifice cercetării sociologice, la o perspectivă etnologică, încercînd să explice concepția despre lume a țaranului (din satul autarhic de odinioară) prin

deschide calea unor cercetări mai ample, consacrate universului intelectual rural. Cercetarea sa este, în același timp, un act de justiție făcut mitologiei populare, mult prea des interpretată ca un teritoriu nebulos, dominat de obscure simboluri și personaje, ca o „formă fosilă” a culturii populare. De fapt, mitologia populară este o latură activă a civilizației rurale, un sistem complex, integrat în marele sistem al culturii tradiționale. În ea, prin ea, mentalitatea țărănească ordonează lumea (într-un chip, desigur, diferit de acela specific analizei științifice), gîndeste, prin semne și categorii proprii, realitățile lumii inconjurătoare.

Cadre ale culturii populare românești constituie o lucrare de căpătîi, o piatră de temelie cu ajutorul căreia se pot clădi alte și alte analize și studii.

MIHAI COMAN ■

Umanizarea muntelui

Istoria românească și filosofia și-au găsit din totdeauna originalitatea și esența observînd și conceptualizînd peisajul, configurația locului autohton. Strămoșescul va putea fi astfel rezumat de o paradigmă ruralitate, al cărei lait-motiv sînt construcțiile de pe munte (de la cetățile dacice și pînă la monumentul de la Streisingeorz) și plaiul generator al spațiului mioritic. Fapta și metafora pe care timpul o imprimă Munților Apuseni, Munților Orăștiei sau celor ai Almajului constituie și preoc-

și pînă la construcția arhaică a staurului rotund cu acoperiș conic, de la sistemul matrimonial și pînă la credința că poți auzi uncori plînsul copacilor, se aliază cu detaliul toponimic, statisticile și recensămîntele cu discursul liber al țărăncilor — bîcîte la simă.

În fiecare secțiune a cărții pot fi găsite numărate informații originale, mărturii date acum pentru prima dată la iveală, ale culturii, materiale și spirituale specifice românului de la munte.

De-a dreptul senzatională este, de exemplu, menționarea unor credințe și practici legate de mitologia populară a lupului. Astfel „pînă nu de mult, primul lapte pe care-l primea copilul de la sînul mamei, se dădea prin **gura de lup** (șîta prin gura de gadină) care era un cerc format din autentică gură (falca și pielea) tăiată de la un vinat, uscată și înfășurată în cirpe. Această gură, de lup se păstra pentru a fi luată la nevoie la cite o femeie... cînd un copil mic era bolnav... mama alăpta copilul prin această simbolică gură de lup...” (p. 167). Importante sînt și informațiile privitoare la Nedele de pe virful de munte, demografia gospodăriilor din satele-crînguri, despre clăci sau despre structura de neam.

Ceea ce este însă important este faptul că datele, etnografice ori demografice, statistice ori geografice, istorice ori de literatură populară, ele inesele extrem de exacte și interesante, sînt articulate într-o structură vie și funcțională. În cuvîntul înainte al cărții ca și în postfața este de altfel subliniată valoarea de sinteză a acestei lucrări, și Mihai Pop și Paul Petrescu arătînd că avem

frumusețea originară

nic al unei mari construcții care înaintează în timp, anihilînd temporalitatea și sugerînd, cu discreția lucrului temeinic făcut, că marile inițiative etnografice ale unor spirite ca Alecsandri, G. Dem. Teodorescu, Jarnik și Bărseanu, I. P. Rețeganul, P. Pahagi sau Birlea își continuă și în contemporaneitate eficiența prin devotamentul unor oameni a căror muncă trebuie apreciată, așa cum se cuvine, pe măsura efortului lor și a importanței domeniului cultural căruia i s-au consacrat.

Care ar fi contribuția Țării Zarandului și locul ei în contextul mai larg al culturii noastre populare, așa cum reiese din culegerea profesorului Vasile Oarcea? Dacă lui Ioan Șerb i

Comori trecînd din miini pieritoare, în miini pieritoare

(Urmare din pag. 9)

și-ar fi dat și cămașa de pe ei, atunci cînd înțelegeau despre ce este vorba. Și emoționant, mai presus de toate, era că în ochii lor se citea o mare bucurie că pot să facă, astfel, o faptă bună. Numai dintr-un sat, de la Valea Cinepii, s-au adunat 204 ștergare de borangie, fascinante în părelnicia lor imaterialitate și în frumusețea lor adunată fir cu fir, ca din raze de soare. Veneau țărăncile, țărani, și spuneau: ia-le mamă, ia-le tată! Cu un fond de achiziții doar de 150 000, de-a lungul celor aproape douăzeci de ani a fost al-

cătuță o colecție a cărei valoare e de multe, chiar multe milioane de lei.

Începea să fie nevoie de o clădire adecvată pentru o colecție atît de importantă. Spre lauda lor, autoritățile municipale și județene și-au făcut datoria repede și bine. Clădirea, aflată în grădina publică a orașului, a fost amenajată prin munca voluntară a unor meseriași de la „Progresul”, „Laminorul”. Combinatul de celuloză și hirtie, Șantierul naval. Cum spune Liviu Mihăilescu, s-a lucrat în forță și fără nici un ban, adevărindu-se că uncori entuziasmul face minuni. Iar pe

1 mai 1984, noua secție de etnografie și-a putut primi vizitatorii. A fost, pentru mulți dintre ei, o surpriză de proporții.

Bineînțeles că s-au socotit datori să vorbescă, atunci, și unii dintre cei obișnuși să vorbească înainte de a gîndi. Poate că nu e chiar potrivit, ziceau ei, să se aducă în centrul Brăilei semnele și urmele traiului sărac al oamenilor ce-au trăit în timpuri mai vechi. Ei confundau sărăcia cu faptul că țaranul, desigur, în urmă cu o sută sau două sute de ani nu avea cum să umble pe motocicletă ori să-și petreacă orele libere în fața unui televizor color. Liviu Mihăilescu ride, în gîduitor și perfect calm: „Nu trebuie să ne pierdem cumpătul. Unii oameni știu sau pricep mai puțin, iar noi nu trebuie

să uităm că muzeul are și o misiune de instrucție culturală, deci de a-i ajuta pe acești oameni să priceapă mai mult.

Sigur că, pentru unii, convingător poate să fie de exemplu că o scoarță din secolul al 19-lea, donată de Paraschiva și Stan Dirjan din comuna Unirea, valorează în lei mult mai mult decît orice covor persan al lor, dar de dorit este ca în cele din urmă să înțeleagă că la fel de importante sînt și rîșnița de lut pentru decorticat meul, care este unic în etnografia mondială, ori hăpca și burila cu care străbunicii lor prindeau somnii cît viteii. De altfel, se știe, codul eticii țaranului român, ca și reperele între care a evoluat gustul lui pentru frumos, au apărut în casa țaranului gospodar, a omului harnic,

nu a leneșului satului. De acolo, din astfel de case am și luat cele mai frumoase piese. Nu de la ultimii, ci de la primii.”

Cu cîva timp în urmă, într-o editură bucureșteană a apărut, sub semnătura lui Liviu Mihăilescu, „Catalogul colecțiilor de etnografie și artă populară ale Muzeului Brăilei”, o lucrare prefăcută în termeni elogioși de un reputat specialist care-i a-tribuite, în domeniu, valoarea unui „document complex, de referință pentru zonă”.

Iar Liviu Mihăilescu poate să mai adauge numai atît, ca un soldat ieșit la raport: „Am servit și servesc țaranul român”. Făcînd să nu se piardă, cum spunea Sadoveanu, „răvașul străbun nesticăcios, ce trece din mina pieritoare în mina pieritoare, către veșnicie”.

Taxi, comanda doi! Permiteți accesul spre pistă? Permiteți, dar atenție la Lufthansa! În fața noastră avionul companiei Lufthansa se îndreaptă spre pistă. Din asfalt ies limbi de foc și aerul tremură halucinant. Comandantul adjunct Mircea Bejan, imbarcat într-o Dacie cu „Follow me”, adică urmează-mă, a plecat la un control de pistă. Din turnul de control i se comunică să aștepte decolarea Boeing-ului care pleacă la Frankfurt. Aeronava se aliniază, accișează și începe să alerge pe pista fierbinte. În spatele ei iarba se culcă, florile se inclină la pământ și copacii aflați la câteva sute de metri încep să se zgâlție. Parcă ar porni uraganul. Deodată vaporul alb se ridică și începe să zboare, lăsând în urma lui colaci vinzoliți de fum. Taxi, comanda doi! Permiteți să trecem de cealaltă parte a pistei! Permiteți! Ajungem la stația meteorologică a aeroportului, o căsuță scundă, cu vie, straturi de legume și flori în preajmă. Alexandru Stăniloiu, tehnicianul meteorolog și omul cu vremea. El comunică viteze și direcția vântului, gradul de vizibilitate, temperatura și toate celelalte date meteo legate de zbor. Pe pistă sint 42 de grade. Incendiul verii s-a întins ca o pacoste. Cerem permisiunea de a ne întoarce pe pistă. Comandantul adjunct trebuie să facă un control de rutină. Pot apare pietricele, bucăți de smoală de la rosturile dintre plăci, șuruburi și piulițe, obiecte mărunte, neînsemnate chiar, care la decolarea avionului sint sorbite de jetul de aer. Una singură ajunsă în motor îl poate compromite, ceea ce înseamnă o pagubă de milioane. Pista fierbe, e un cazan infernal, și de departe pare o oglindă incinsă peste care joacă limbile invizibile ale arșitei. Sint trei kilometri și jumătate de beton încins pe care va sosi cursa de Praga, de pe care va pleca Air France spre Paris, pe care e un du-te vino ca în stațiile de autobuz sau ca într-o gară importantă din provincie. Se mișcă lumea, alegă, se plimbă, vinde și cumpără, o agitație fără răgaz, care pe timp de vară atinge paroxismul.

Poșim aproape de celălalt capăt al pistei. O macara sapă un canal de scurgere între pista veche și nouă. Comandantul adjunct trece pe la macaragiu ca să-i spună ca pe timpul nopții să coboare brațul utilajului. În preajma pistei vechi se întind culturile agricole. Prin ele va trece noua pistă a aeroportului. Pentru a face față traficului din ce în ce mai mare, Aeroportul internațional București Otopeni se află într-o fază de modernizare. Se mai construiește o pistă și o clădire pentru aerogară, destinată sosirii, clădirea veche urmând să devină aripa destinată plecării. Zi și noapte viața aeroportului se împarte între drumurile europene și aceste construcții complexe și dificile, care implică un înalt nivel de execuție.

Cerem iar permisiunea de a ne întoarce pe pistă. Il întreb pe fostul comandant de aeronavă Mircea Bejan cum se măsoară vizibilitatea. Simplu! Alexandru Stăniloiu sau alt meteorolog de serviciu solicită apringerea balizajului și din capul pistei numără luminile. Știe că pentru a permite aterizarea trebuie să zărească un număr de balize aprinse. Și dacă se întimplă ca betonul să se spargă la o îmbinare? A-nunțăm rapid tehnicianul. O echipă de muncitori se deplasează de urgență și repară. Ne întoarcem în aeroport. Urcăm în turn. La etajul nouă, geamurile amplifică temperatura și turnul de control e un cazan încins. În fața pupitelor de comandă stau patru bărbați pe care apa curge șiroaie. De parte, prin vlvățile arșite, se zăresc contururile munților albaștri și întunecați. Ion Diaconescu e navigator și șef de tură la turnul de control. Telexul bate programul de zbor. Un sistem de comunicații ține legătura cu avionul până la radiofarul de intrare în zonă. De acolo îl preia approach-ul și-l aduce de la 18—20 de kilometri, până aproape de aeroport, de unde piloții văd pista sau marcajele luminoase. De cum a aterizat e preluat taxi, un controlor de trafic păstrând legătura cu aeronava până în momentul opririi motoarelor. Un dispacer de sol îl dirijează în momentul parcerii. Tot prin serviciul de taxi se comunică pregătirea pentru decolare, por-

nirea motoarelor și alinierea la capul pistei.

Printre Buciumeni și Buftea continuă să apară siluetele prelungi ale avioanelor. Curse internaționale, zboruri școlare, zboruri de probă. Lucian Andrei, controlorul de trafic, le comunică direcția și intensitatea vântului și le dă aprobarea de aterizare. Clear to land! Piloții repetă fidel tot ce-au auzit. E o probă pentru a se convinge că au înțeles corect. Aterizează, eliberează pista și altă aeronavă se aliniază la decolare. Ready for taking off! Pleacă! Pleacă Ana Barbu Gogu, pleacă Ion Marin Dumitru, pleacă Alfa Bravo Charly, denumiri simbolice ale unor tipuri de avioane și unul din tura de serviciu e la taxi, celălalt la turn și al treilea anunță sosirea și plecările tuturor celor interesați. Pe o masă e un binoclu și un pistol de semnalizare luminoasă. Binoclu folosește la supravegherea pistei iar pistolul cu rachete pentru situația limită în care s-ar întrerupe legăturile radio cu aeronava. O rachetă verde înseamnă pistă liberă, una roșie

norme, speciale în aviație. Ai făcut, semnezi și răspunzi. Asta e valabilă mai ales pentru cei care repară. Ei au acces direct la avion. În secțiile de reparații nu rămân decit cei care știu meserie. Ca să poată lucra, în conformitate cu normele internaționale, ei trebuie să dobândească o licență care se rennoiește din doi în doi ani. Chestionarul e același și pentru inginer, și pentru tehnician, și pentru muncitor. De aeronavă nu se apropie decit virfurile, meseriași impecabili care știu unde să pună degetul. Inginerul Ion Tomescu, directorul tehnic al Departamentului aviației civile, om trecut prin toate nivelele de asistență tehnică, spune că în momentul de față nu există problemă tehnică de laborator care să nu poată fi rezolvată de meseriași de la Otopeni. Și aceste laboratoare au crescut din niște mici cooperative și magazii, în care au rămas cei mai buni, au fost specializați la cele mai mari companii ale lumii și acum formează un detașament care ridică pretenții și are orgoliul de a fi la nivelul celor care

spus că așa ceva nu poate fi făcut în România, întrucât asemenea reparații nu execută decit Panam, Air France, Lufthansa, Sabena și Alitalia. Și totuși, maestrul Gheorghe Tancu de la roți și agregate de frinare îl spune dintr-o privire dacă pe roata aceea se mai poate conta. Echipa de structuristi condusă de maestrul George Dumitrescu se ocupă de profile și lise, de toate cele care tin de structură. Sint sudori de aviație, structuristi, tapiseri și vopsitori care execută lucrări de artă. Secția de reparații generale condusă de inginerul Alexandru Popa repară acum și structură, și motoare, si agregate de frinare, iar laboratoarele rezolvă orice chestiune legată de aparatura de bord. Sectorul de reparat motoare și instalații de presurizare desface un motor de avion și-l face arșice. Il repară, il remontează și e bun de zbor. Un laborator de control nedestructiv, condus de inginerul Cristea Dan verifică toate elementele vitale ale aeronavei pentru a depista o fisură. Nu demontează fiecare agregat. Scot aproape toată dotarea la-

țiile. Gheorghe Boboc e șeful brigăzii de vopsitori în care mai lucrează 12 oameni cărora li se mai adaugă 11 muncitori necalificați care slefuiesc suprafețele pentru vopsire. Cei mai mulți sint țărani și locuiesc în satele din apropierea Otopenilor. Vin cu trenul, cu bicicletele și pe jos și fac această muncă grea, fără nici un pic de farmec. Și nu zboară niciodată. L-am întrebat pe unul dintre ei ce crede despre zbor. Nimic. Eu cred că e ca un mers cu rata, a zis el zimbînd. Abia la urmă, cînd reparațiile s-au terminat, cînd toate aparatele au fost remontate pe avion, urmează un zbor de probă. Cei care au efectuat reparații mai complicate, participă la el în calitate de observatori. Seamănă cu gestul podarului care intră între picioarele construcției sale și așteaptă să treacă masinile încărcate pentru a verifica soliditatea și temeinicia muncii sale. Cînd au venit specialistii de la Lufthansa pentru a verifica nivelul și calitatea reparațiilor efectuate la Boeing 707-YR-ABN i-au felicitat pe autorii lor și le-au strîns mîna. Atî

Mecanicii Eugen Gologan, Gheorghe Gemănar, Ion Maxim și Gheorghe Turlescu (în ordine, de la stînga la dreapta)

Ei nu zboară niciodată

Reportaj de CORNEL NISTOC

— pistă ocupată. Florin Carianopol e pe taxi și vorbește mereu într-o engleză clară și apăsată. E navigator de dirijare și de o oră și jumătate nu s-a ridicat de pe scaun și nu a închis microfonul. El a zburat. Dar Ion Diaconescu n-a zburat niciodată. Vede și coordonează în fiecare zi zeci și zeci de decolări și aterizări. Dar de zburat, n-a zburat niciodată. Cel mai sus a urcat pină la 50 de metri, adică pină la etajul nouă al turnului de control. „Îmi pare rău, dar de plăcere nu urc într-un avion. Dacă nu am reușit să fac din asta o meserie, atunci prefer să nu văd niciodată cum arată pămîntul privit pe fereastra unui avion”. Se ridică avionul și ei îl urmăresc cu privirea. Nu ajung pe drumurile cerului decit în gînd sau în vis. Rămîn totdeauna acasă și viața lor are un aer egal, de slujbaș riguros, e aspră, migăloasă și seamănă cu a celor de prin alte întreprinderi. Atîta doar că servesc și ei ca impecabili meseriași în enorma armată de oameni în serviciile zborului. Fără munca lor, zborul și-ar pierde din eficiență, din măreție, din confort, din siguranță și rigoare.

Urcă aeronava pină la unsprezece mii de metri, zboară nouă-zece ore, aterizează, alimmentează, pornește iar. Cînd se întorc acasă, piloții o părăsesc și pleacă să se odihnească. Miine pornesc într-o altă cursă. Cine se ocupă de defecțiunile mai mici sau mai mari? Cine se ocupă de întreținerea pistei, cine curăță avioanele? Cine încarcă, cine descarcă, cine transportă pasagerii, cine se ocupă cu aprovizionarea? Dincolo de gestul spectaculos al piloților, o întreagă industrie aservită zborului își adună specialiștii din diferite domenii, de la economiști, funcționari, navigatori, structuristi, fizicieni, electroniști, mecanici, pină la șoferi, muncitori necalificați și grădinari. Și toată lumea se supune celor mai drastice

i-au format, în ciuda faptului că nu au poate toată dotarea tehnică a acestora. „Ei nu participă decit la zborurile de probă, dar nici un tehnician nu-i pizmăiește pe piloți pentru că toți au ajuns la niște subtilități și performanțe tehnice care le permit orgoliul de meseriași indispensabili”, spune inginerul Tomescu. Sint mindri acești oameni care fac lucruri incredibile, comparabile cu cele executate de mari companii. Marile companii schimbă sau folosesc aparatură ultrasofisticată. Specialiștii de la secția de reparații, cu mai puțină aparatură, compensează prin iscusință și inteligență. Dumitru Tușui e unul dintre cei mai buni structuristi din lume. Această afirmație ar putea fi socotită o glumă sau o exagerare. Dar acest om poate repara orice profil de structură, poate confecționa sau recondiționa lucruri pe care alții nu știu decit să le schimbe. Evident, a repara în aviație înseamnă aceiași parametri ca la ieșirea din fabrică. La structură orice zgirietură mai adîncă de 0,2 milimetri este interzisă și presupune o reparație. Orice tablă îndoită nu poate fi îndreptată. Schimbarea ei este obligatorie. Cu ani în urmă, la Otopeni nu se făceau decit reparații curente, adică măruntășuri de specialitate. Dar reparațiile mai mari plecau în străinătate, la firme celebre pentru bani grei. A fost orgoliul acestor oameni, meseriași și specialiști, de a conta și ei între cei buni. Cînd am intrat în secția de reparații generale, un Boeing 707, înconjurat de schele și demontat ca o bicicletă, era supus unei reparații capitale de tipul D 2, a doua de acest gen efectuată în România. Pină acum, avioanele erau deplasate în străinătate și reparația costa în jur de două milioane de dolari. Cînd muncitorii și specialiștii acestei secții s-au oferit să preia această complicată operațiune, au fost compatrioții de la registrul aerian care au

boratorului lingă avion și, cu o aparatură complexă, verifică structurile materialelor, caută fisuri și zone de coroziune, respectînd indicațiile și parametrii stabiliți de constructor și cuprinse în 4—5 volume însumînd cîteva mii de pagini. „Toată lumea cînd vorbește despre aviație se uită la piloți, dar pe noi care abia așteptăm să se răcească motoarele pentru a le controla, pe mecanicii care trebuie să schimbe o piesă sau să repare ceva, desi afară e viscol sau arșit, pentru că avionul trebuie să fie gata de zbor peste cîteva ore, pe noi nu ne vede nimeni. Un avion care se ridică de la sol e semnat aici de cel puțin 150 de oameni și fiecare răspunde de bucățile lui pe care o visează și-n somn” (Dan Cristea). Importantă sint motoarele, importantă este structura, importante sint aparatele de bord și trenul de aterizare, dar la fel de importantă este și tapiteria. Scaunul de avion trebuie să fie comod, ușor demontabil și confecționat din materiale ignifuge. Un avion mai degrabă nu zboară din cauza scaunelor decit a motoarelor. Normele internaționale prevăd pentru fotoliile aeronavei niște standarde care nu pot fi atinse decit de tehnica de virf. Nu e chiar ușor să confecționezi un scaun cu proprietăți ignifuge pe care să pui și flacăra aparatului de sudură și să nu la foc. Drept pentru care e ușor de presupus cît de important este atelierul de tapiterie. Treizeci de oameni lucrează mereu și singurele dăți cînd au zburat au fost deplasările pină la aeroportul „Mihail Kogălniceanu” unde au asigurat asistență pentru avioanele care aduceau turiștii la mare.

E frumos să fii pilot, navigator sau mecanic de bord, dar mult mai greu e să fii vopsitor sau spălător de avioane. Trebuie să te cateri pe coadă și pe botul avionului, să-l freci cu smirghel pină cînd se sterge vopseaua, apoi să-l vopsești, să-i desenezi liniile și inscrip-

făcut o muncă fără greșală, a spus unul. O muncă aspră, pretențioasă, care si-a format specialistii în mers spre a ajunge la un nivel de clasă internațională. Dacă nu zboară, cei de la reparații contează aproape cît piloții. Sint specialiști și au orgoliul că fără ei nu se poate. Munca lor se vede în cursă și meseriași de la hangare au tot dreptul să se considere importanți. Chiar dacă lucrează în spatele frontului multi dintre ei au statutul de vedetă. Pe seama lor s-au născut povești, glume, o literatură orală în care joacă rolul personajelor principale. Dar asfaltatorii și betonistii de la pista de decolare-aterizare și cei de la spațiile verzi nu mai au asemenea pretenții. Pentru ei e aproape la fel dacă lucrează pe un sanțier profilat pe construcția de locuințe, dacă fac o șosea nouă sau o fabrică. Pentru ei, aeroportul e o întreprindere ca orice altă, de unde, în loc să plece piese sau tractoare, pleacă avioane cu oameni sau cu mărfuri. Sint douăzeci de oameni, condusi de tehnicianul Necula Marin. Ei repară pista, întretin căile de acces, ei îngrijesc florile și taie buruienile. Printre ei au și un mecanic, cel care conduce masina de marcat pista și motocositoarea. El are cel puțin o mindrie. Poate zice că e singurul om care marchează pista de la Otopeni și după marcajele sale se conduc cele mai grozave avioane din lume. Atî. Dar ceilalți n-au nici măcar această bucurie. Ei betonează, cîrpec și asfaltează și, cînd se anunță, un avion, radioemitoarele care le poartă încep să bizăie, taxi! aici taxi! eliberati pista! Ies pe margine și pun mîna la ochi și așteaptă să vadă ceva. Întrebindu-se, oare asta de unde vine sau unde se duce? Și pentru ei zborul cu avionul e ca un fel de drum cu rata pe care nu-l faci pe șosea, ci pe căile aeriene. Dar fără pistă nu se poate, o pistă dreaptă, perfect întretinută, care să reziste la presiuni

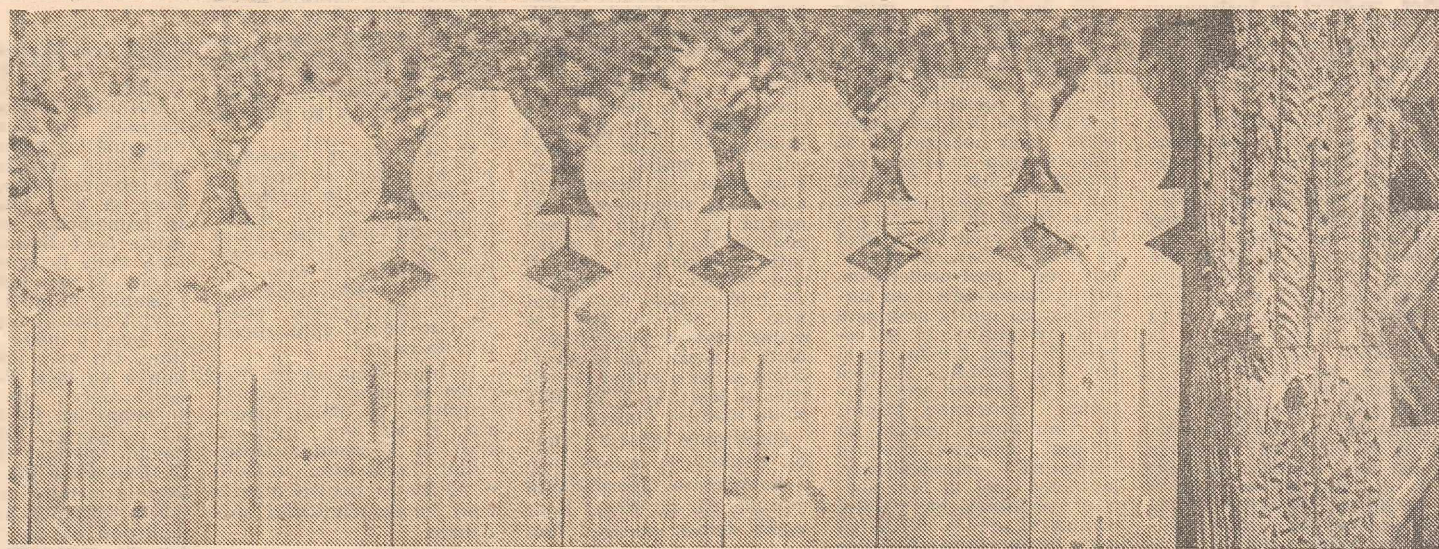
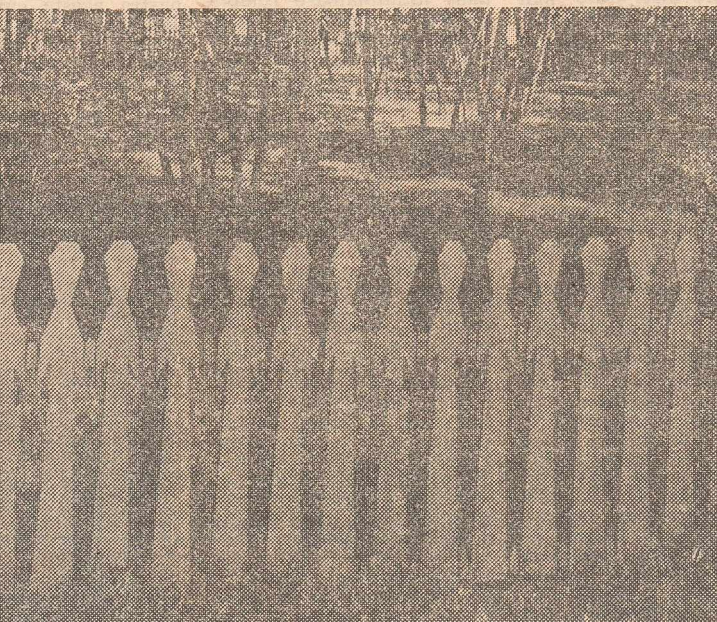
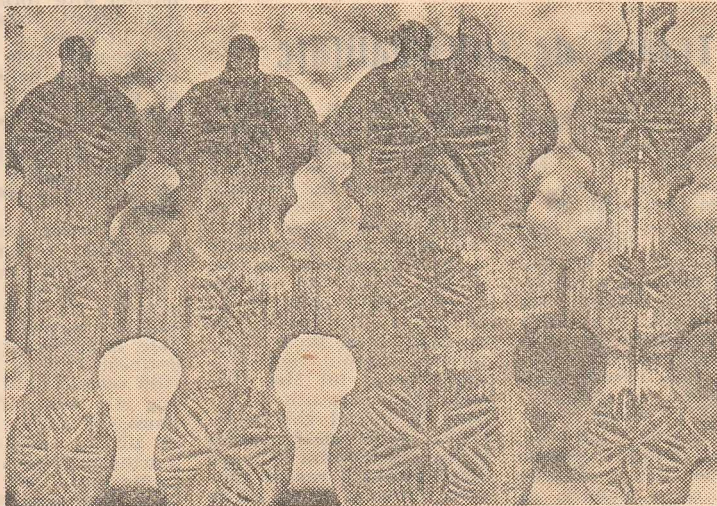
Extemporal sentimental

GARDUL

mari pe suprafețe foarte mlod. Vasile Ionită e din Ciolpani și a lucrat ca fierar-betonist la Trustul de construcții numărul 1. Când trustul și-a terminat lucrările în București, i-au cerut să plece la Tirgoviste. Dar Vasile Ionită e țaran din Ciolpani, om cu gospodărie, cu familie și a auzit de un post la Otopeni. N-a fost niciodată cu avionul. El repară pista și tot ce e de beton și, după ce și termină treaba și se face ora de plecare, încalcă pe bicicletă și pleacă la Ciolpani, cale de 20 de kilometri. Nu e singurul din sat care lucrează la aeroport. Mai sînt soferi. Este și un pompier cu care face naveta pînă la aeroport. El vede aeronavele cum vin și cum pleacă, vede pasagerii care coboară și urcă și vorbesc tot felul de limbi complicate sau păsărești și, de cele mai multe ori, exclamă, mamă, mamă, da mare mai e și lumea asta! Iar nevasta lui n-a călcat decît o singură dată la Otopeni. În 1977 Vasile Ionită s-a îmbolnăvit și a stat la pat. Atunci și-a trimis nevasta să-i ridice leafa și ea s-a minunat de toate cele pe care le-a văzut din cîte erau.

Singurele femei din satele vecine Otopenilor care intră în fiecare zi într-un avion sînt cele de la sectorul curățenie și degivrare. Maistrul Neculae Anghel are 65 de femei care vin în fiecare dimineață din Demieni și de prin alte sate. Fac drumul pe jos sau cu bicicleta. Iarna pe viscol și toamna pe ploaie e cel mai crunt. Dar vin cu precizia unui mecanism, se duc la casa albă, cum e denumită clădirea în care au vestiarul, se dezbracă și își iau halatele, măturile, pachetele cu dero, gălețile și aspiratoarele și se împart pe avioane. După grăniceri, după vameși, după tehnicieni, cînd avionul e gol, intră și ele. Intîi mătură hirtilele și string resturile de mîncare. Apoi aspiră, spală barul și toaletele și sterg de praf. Chiar dacă în avion miroase frumos și adie tot felul de mireisme de aiurea, ele nu se pot bucura de asta. Trebuie să curețe și urmele celor care au avut rău de avion, să golească scrumierele, să facă bec în toalete și baruri și apoi să aspire. După mai multe curse, avionul intră la spălat. Mecanicii de la exploatare scot cele două sute de scaune și-l predau pentru spălat pe toată partea interioară. Spălatură durează o zi. Și nu-i ușor să stai o zi cu fața în sus și deasupra ochilor să freci cu dero și cu apă caldă. La urmă, sterg și lasă totul lună. Schimbă capisoanele la scaune, schimbă husele și pun huse mai mici pe căștile piloților. Nu se simt în largul lor. Aeronava le pare strîmtă și înghesită și niciodată nu se întrebă cum o fi pe unde zboară ea. Ele se gîndesc cum ajung acasă, cum s-or descurca pe drum dacă plouă sau ninge, cum își rostuiesc treburile din gospodărie, cum să-și lucreze globalul de la C.A.P. și cum să-și vadă de copii. Elena Timpuriu are trei copii, Ana Gălbinoiu cinci și multe alte griji pe cap. Maria Ilie merge pe jos patru kilometri pînă la stația Balotesti, ia trenul pînă la gara Căciulati și, de acolo, încă doi kilometri pe jos pînă acasă. Ioana Dobre are 13 ani la curățenia și degivrarea avioanelor. Vine cu bicicleta și vara și iarna. Uneori o mai opresc cîte unii, îi scot ventilul de la roată și ea merge o vreme pe lîngă bicicletă, scoate ventilul de rezervă din buzunar, își umflă roata la loc și pornește pe bicicletă spre aeroport. Nicolae Tudora nu știe merge cu bicicleta. Ea bate drumul pînă la Demieni numai pe jos. Aceste femei nu fac parte din vedetele zborului. Nu le cunoaște aproape nimeni. Poate vecinii sau mecanicii de la exploatare. Dacă le-ar citi numele pe undeva ar ridica din umeri și ar trece mai departe. Tocmai de aceea surorile Cimpeanu, Ioana Dobre, Ana Gălbinoiu, Elena Timpuriu, și celelalte merită mai multă considerație din partea tuturor. Prin munca lor avioanele sînt curate și confortabile. Și bărbații lor lucrează tot pe la aeroport. Nu zboară. Au și jbe mărunte, pompieri, mecanici, soferi, fochiști, instalatori. Dar în acest enorm mecanism care deservește zborul, fiecare își are locul său la fel de important. Nu zboară niciodată, dar fără fiecare dintre aceștia zborul nu numai că ar fi riscant, dar și-ar pierde o multime de trăsături care fac din el tehnica veacului.

Fotografii de LAURENȚIU BENDIU și VICTOR RĂDULESCU

Fotografii de PAUL AGARICI

În legislația tuturor popoarelor din toate timpurile, pedeapsa crimei este una dacă a fost săvîrșită înăuntrul zidurilor cetății sau ale proprietății familiei și alta dacă s-a săvîrșit în afară. Numai acest exemplu și arată cit de important este zidul sau gardul, acest element despărțitor a două lumi. Vechi de cînd lumea, supus evoluției, stilurilor, etniilor, materialelor a ajuns arhitectura menită să exprime sufletul colectivităților și al individualităților pe care le reprezintă.

Pentru țaranii noștri gardul departe lumea vieții de familie de restul lumii și de fiare. Ca și locuința, gardul este portretul sufletesc al colectivității și al individului și la fel ca și locuința la noi a fost executat din piatră, pămînt, mărăcini, nuiele, lăstari de viță de vie, cîtină, lemn, cărămidă.

În mulțimea zeilor romani se afla și un zeu păzitor al hotarelor, al gardurilor. Miezuiua, o linie abstractă pe axul unui gard este o noțiune bine cunoscută țaranului român. Pe Columna lui Traian se văd garduri din Dacia, puternice, din trunchiuri de copaci îngropate parțial în pămînt și puse unul lîngă

altul. Domnii noștri cînd judecau pricini de hotare așezau semne, „infierau“ copaci sau pietre sau puneau cruci de hotare și dădeau pedepse grele călcătorilor acestor hotăriri.

Brăncuși, a simțit această moștenire și a cinstit arta universală cu o sculptură românească numită „Piatră de hotar“.

Momentul cheie al gardurilor

în Dobrogea din piatră și lemn, lîngă Dunărea Brăilei din lemn și măestre împletituri din nuiele, în Maramureș din lemn. Niciodată lîngă astfel de porți și garduri, oricît de mult ar fi repetate, nu simțim monotonia. Dacă repetarea stă la baza monotoniei, tot ea stă și la baza ritmului, pentru că un obiect un detaliu, un gest rezolvate și repetate dau ritm și numai ace-

Un portret sufletesc

leași elemente nerezolvate și repetate dau monotonia. Cînd veți vedea garduri de beton monotone, acuzați-l pe arhitectul care le-a conceput și el nu are voie să dea vina pe materiale sau pe tehnici. Și unele și altele sînt creații ale omului și trebuie să slujească nevoile materiale și spirituale ale omului.

Cristalizate în arhetipuri asemănătoare dar nu identice, gardurile și porțile tradiționale sînt

și orășe acuzați pe autorii lor ca pe niște făcători de rele. Una este să îți un obiect urit în casă și alta să expui uritul la drumul mare.

Gardurile tradiționale sînt rezultatul unei repetări continue în viața unei civilizații stabile de foarte multe milenii într-un teritoriu. Numai marile reușite ale marilor inzeștrași ai colectivității erau repetate, îmbunătățite și duse mai departe. Gardul de azi este de cele mai multe ori o experiență personală a unui individ multiplicată din neștiință și de alții. Antiteza apare între sinteză și experiment.

Timpurile noi, oamenii noi, tehnicile noi, materialele noi, cer altceva decît rezolvările trecutului dar acest altceva, ca să fie progres, trebuie să înglobeze în el toate însușirile bune dobîndite în timp.

Nu trebuie urmate decît marile exemple. În arhitectură orice detaliu oricît de mic este un lucru mare și toate detaliile concurează la realizarea portretului unei civilizații. Zugravi ai portretului lumii de azi sîntem cu toții.

Arh. ANGHEL MARCU

Închipuirii ale tainei...

Gardul (la noi, bătrînii spun zaplazul) e răsăritul casei. E frate cu pridvorul și cu ușa. De obicei, se sprijină pe caiși, cireși, salcimi, brazi și orice pom sau arbore stă de veghe în ogradă și în lungul drumului. Pe sub garduri se petrec oamenii, care ne farmecă privirea și viața. Din vîrfurile gardului, copil fiind, am privit în inima lumii. Cu ochi albaștri, cu ochi negri. Poarta, care cîntă primiri și se întunecă atunci cînd se deschide pentru plecări lungi, ține de soarele și melancolia gardului. Pe ea stă scris destinul gardului. Gardul nu e o despărțire în lacrimă, ci o poveste adăpostind odihna, gîndul și taina. Gardul, la români, după cum ne arată și Paul Agarici, e prins în joc cu toți copiii minjiți de fagure pe bot, în horă cu fetele (uneori chiar în pâlvrăgeală cu femeile) și e celat de scaun pentru sfatul bătrînilor. Gardul stă cu picioarele în drum și cu mîinile în grădina casei. De aceea-l îndrăgesc florile, venind să i se cațere pe umeri sau să scoată capul printre uluci. Iedera-l acoperă cu șoapte și descintece, plopii îl auresc, toamna, vîntul îi aduce semințe din cîmpie și răcoare din munți. Dar cea mai frumoasă intimplare a gardului poartă numele de pîrleaz, care e o trecere din lumea casei în lumea dragostei. Nimic, pe fața pămîntului, nu e mai dîntuit de lună ca un pîrleaz, mai plin de mistere, de pași furișaji, de făgăduieli uimite și minciuni săgalnice. Sigur, gardul le știe, dar tace. Pentru că gardul păzește iubirea. Mi-amințesc de-un gard care adormea în romanțe și se sprijinea pe-un vișin.

FANUȘ NEAGU

George Alboiu

Sentimentul de recunoștință

1. Din discursul rostit de Ștefan Goleșcu, acum o sută douăzeci de ani, citez: „nu poate fi dorința mai legitimă... pentru membrii aceleiași națiuni... decât aceea de a-și cultiva limba națională, tezaur pe care nu este putere omenească să-l iee de la un popor”. Nu totdeauna cuvintele mari exprimă adevăruri pe măsura lor, însă, de această dată, consensul este desăvârșit. Lucrurile vitale, ca aerul, nu le conștientizăm secundă de secundă, într-o permanență amănunțită și de aceea perfectă.

Există diferite forme de proprietate, individuală sau colectivă. Limba este cea mai înaltă formă de proprietate a unui popor și orice individ vorbitor al limbii române participă la păstrarea acestei mari proprietăți. Așa se explică de ce, după puterile lui, fiecare ține la limba în care s-a născut, trăiește, făptuiește și va muri.

Istoria poporului român și istoria limbii române sînt două discipline în care curge același sînge, două organisme complicate, definibile unul prin celălalt, cu același destin, cu aceeași evoluție, cu aceeași durată. Cîte cuvinte s-au spus, cîte se spun, cîte meru se vor spune, într-o limbă, în limba română — cine le poate număra? Numărul lor este copleșitor și este în directă legătură cu existența noastră pe acest pămînt. În mod deosebit, în secolul XIX (Eliade, Odobescu, Eminescu, Măiorescu, Hașdeu), conștiința cultivării limbii naționale, a căpătîi un profund caracter politic, ca instrument central în construcția României moderne. Era firesc ca mari personalități să se angajeze în această acțiune.

2 și 3. Întrebările sînt foarte generale. Voi căuta să preciez cît de cît legătura mea cu ele. Lucrez acum la o Antologie a poeziei române de la origini și pînă azi. Dacă o voi duce cu bine la capăt, voi avea grijă s-o încredințez tiparului. Dacă voi fi prea nemulțumit de ea, adică nu voi fi eu însumi la înălțimea unui asemenea proiect voi folosi metoda amînării pînă mă voi sootti destul de vrednic pentru o atare întreprindere. Pot să spun că poemele cele mai reușite, cuprinse în ea, sînt și monumente de limbă română. Limba în care au fost scrise a venit cu toate calitățile ei în expresia poetică, iar aceasta, la rîndul ei, a păstrat și a vivificat limba. Dacă nu ne îndoim și nu ne vom îndoi de rostul poeziei, dacă marea poezie este mereu actuală, grija față de limba în care este scrisă are aceeași actualitate puternică și de necontestat.

Să fim bine înțeleși: nu prin cîteva fraze sau printr-un poem închinat limbii române, un poem mai bun ori mai puțin bun din punct de vedere artistic, ne achităm de datoria față de limbă, ci prin întreaga noastră existență. Vezi efectele activităților retorice asupra limbajului poetic! Retorismul de duzină prezent în diferite limbi lasă urme asupra talentului creatorului dacă acesta utilizează metoda. Limba nu iartă. Nu pot fi astăzi demagog și mine sincer, astăzi artificios și mine autentic — pentru că artificul de astăzi ge va strecura în autenticitatea de mine iar căile sînt ale limbii care ascunde în miezul fiecărui cuvînt un pui de hybris.

Poemele unei Antologii nu trebuie să fie niște ac-

cidente. Eu caut în ele expresia maximă a conștiinței literare la un moment dat.

Mă voi folosi de prilejul oferit de această anchetă pentru a semnala cîteva posibile idei.

I. Limba vindecă de singurătate pe oricare dintre vorbitorii ei. Nu numai în sensul comunicării cu familia, cu colegii, cu instituția etc. Specialistul cercetează etimologia, face arheologia unui cuvînt dar să nu credem că neștiințistul, simplul vorbitor nu suferă influențele enorme de multe ale unui cuvînt oarecare, că memoria lui nu se hrănește fără încetare din hambarul plin, totdeauna încărcat, al unei expresii — de expresia aceea stau agățați ca de o plută cunoscuți, prieteni, bunici, tați, mame, copii, evenimente.

II. La o privire mai atentă, observăm că poezia este controlată de proză și că proza este controlată de poezie. Chiar dacă avem de-a face cu un an al poeziei și cu altul al prozei, pe decenii și pe jumătăți de secole, vedem că aceste forme literare comunică într-un mod intim și se sprijină reciproc. Poetul neatenț la mișcarea prozei riscă să devină prea poetizant iar prozatorul neatenț la mișcarea poeziei își lipsește proza de aureola poeziei, aureola prezentă în cărțile fundamentale. Am pomenit acest lucru deoarece limba ca atare suportă, aici, un dublu reglaj și necunoașterea unuia dintre ele conduce către sterilitate, către indecvare artistică.

III. Marile și micile locuri comune. Marile locuri comune sînt păstrate de limbă din cauza semnificațiilor inepuizabile, micile locuri comune, după ce sînt probate în diverse contexte sînt „obligate” să dispară prin rațiunea eugenică a limbii. Procesul are loc în literatură ca și în restul limbii literare. De cîteva vreme a apărut în critica literară termenul de post-modernism. Critici importanți l-au îmbrățișat cu multă amplasare și-au revendicat și își revendică acest sac peticit și gol, s-au străduit să facă din el un concept critic utilizabil sistematic. Pentru că n-au putut inventa un concept adecvat analizei literaturii contemporane, au făcut apel la binefacerea înșelătoare ale locului comun și de la termenul modernism, printr-o gîndire leneșă, de o comoditate exasperantă, au ajuns la acest cistig aparent: post-modernismul (printre altele, formula respectivă a fost vehiculată în eseistica occidentală). Dar apa clocotită devine corozivă. Fîntina trebuie sleită periodic pentru ca izvoarele ei să nu adoarmă în nisip și nămol. Dacă gîndirea literară intuiește falsitatea termenului este pentru că, de la distanța convenită, spiritul limbii, în exigența lui, își impune prerogativele asupra faptei literare, solicită termenii mai clari, mai puțin tociți, fără molii, surprinzători nu prin infirmitatea lor, ci prin capacitatea de a exprima noutatea artistică de cîteva decenii.

Prin aceste cîteva observații se poate lesne constata că „secretele” literaturii române sînt „secretele” limbii române, că ele suportă aceeași devenire. Am încredere în cărțile mele dar e mai profund sentimentul de recunoștință față de limba în care le-am scris decît acela că aș fi făcut ceva memorabil pentru creșterea limbii române.

Dinu Săraru

Tezaur de spiritualitate

Iată o anchetă care se cuvine salută, care onorează gazeta, care ne onorează pe toți, dar care ea însăși se cere apărată de paradoxul de a se desfășura într-un paralelism adesea îngrijorător cu proliferarea, în cea mai comică vecinătate, a ipostazelor stricării limbii. Începînd astfel intervenția mea, determinată de inspiirațiile dumnezeoasă întrebări, mă văd, firește, obligat să produc și argumentele. Dacă în școală, începînd cu clasele primare, învățarea limbii române cu profesor, este tratată de profesor ca o materie, ca una dintre discipline, mai tirziu, în liceu, cînd disciplinele sînt din ce în ce mai numeroase și ocupă un spațiu de timp copleșitor, dictat de fireștile rigori ale viitoarei specializării, atunci ora de română va rămîne în amintirea absolvenților cărora li se adresează pledoaria noastră de azi, ca una din puținele oaze de recreație într-un ansamblu sever. Și atunci va trebui să constatăm că se vorbește adesea întristător de neglijent și se scrie la fel nu dintr-o lipsă conștientă a culturii limbii, ci dintr-o foarte firească necunoaștere a ei. Nu se scrie apoi, neglijent, în atîtea împrejurări publicistice și autorii nu strică limba din lipsa respectului față de ea, ci, sigur, din cauza precarei ei învățări și cunoașteri. Dar simpla constatare nu rezolvă această problemă cardinală pentru o civilizație spirituală. Limba, înțeleasă ca tezaur de spiritualitate, iată conceptul căruia îi sîntem noi azi datori o pătimașă pledoarie teoretică și o consecventă acțiune practică. Cine crede că se poate descurca în viață cu puținele cuvinte cerute de o comunicare imediată, nu va înțelege prea ușor „boieria” culturii limbii. Asadar, s-ar cuveni să începem cu afirmarea stăruitoare, începînd din școală, a conceptului după care o civilizație spirituală nu poate fi mai bogată decît bogăția de înțelesuri și de frumusețe a limbii în care se materializează procesul gîndirii, la rîndul lui la fel de bogat și de profund pe cît este de bogat și de profund și de nuanțat limbajul.

Chestiunea apărării limbii implică, în opinia mea, o hotărîtoare determinantă morală. Cu un bagaj lingvistic sumar pornit, din

școală, în viață, deci cu o fragilă pregătire filosofică și morală — pentru că nu trebuie să uităm, în acest caz, demersul lui Constantin Noica de a ne face să înțelegem că fiecare cuvînt este un depozit de gîndire și de semnificații, rezultat al unei experiențe milenare — viitorul publicist nu va mai fi înfricoșat de concurența lui Rică Venturiano, eroul deloc intimplător al lui Moș Virgulă. Am ajuns atît de repede în spațiul gazetei fiindcă, după școală, presa scrisă ori vorbită e cea dintîi căreia îi revine apărarea limbii și iar nu mi se pare întimplătoare celebra alăturare făcută de poet „păstrarea limbii românești s-a patriei cinstire”. Nu poți cinsti o patrie cu mijloacele tiribombelor lingvistice, ori nu sînt de loc rare cazurile cînd tiribomba îl amețește pe bietul cititor și-l face să citească, de ce să nu recunoaștem, mai peste tot același articol. Tiribomba lingvistică e, sigur, soră bună cu lipsa de morală, cu lipsa de criterii, cu lipsa de repere, cu lipsa de rușine. E greu să crezi în adevărul unui gazetar care, în afara obiectivelor, nu mai stăpînește nici un alt argument. Proliferarea, apoi, în vorbirea cotidiană, a barbarismelor și mai ales a automatismelor de limbaj — acestea din urmă fiind cea mai vie expresie a automatismului de gîndire, al căru sublim model este celebrul „curat-murdar” — e și ea, după opinia mea, o chestiune de educație și de morală. De educație la vorbitorul simplu și de morală la țel investit să facă prin scrișul lui, educație iar el renunță la rigurile elementare ale limbii în favoarea devălmășiei în apele căreia sigur că se plutește mai ușor.

V-ați întrebat vreodată cît de sărace ar arăta — și neapărat și în gîndire — anumite intervenții publicistice de toată ziua cărora li s-ar scoate din propoziții adjectivale care au început să văduvească limba română de sens, exact ca o grindină, vara, recoltele de rod ?

El bine, dacă ne-am oprim chiar și numai la această întrebare, cu toată răbdarea, și tot am înțelege, cred, că pledoaria pentru cultura limbii este, implicit, o pledoarie pentru morală unei întregi civilizații spirituale.

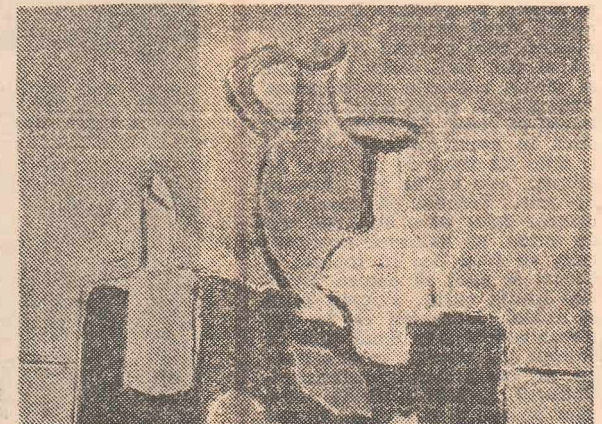
De un secol și mai bine se protestează, în presă, împotriva neologismelor și, totuși, cuvintele noi pătrund în limbă pentru că apar concepte noi, obiecte noi și relații noi între noțiunile vechi. Unele limbi își formează, singure, cuvintele de care au nevoie, altele le împrumută, spre disperarea celor care ar voi să apere limba proprie de invazia cuvintelor străine. Filologii francezi au luptat decenii în sir împotriva week-end-ului propunînd alte formule, dar n-au reușit. Expresia a intrat în limbajul curent și dicționarele cele mai prestigioase (Le petit Robert, de oildă) o înregistrează. Nimeni, se pare, n-a voit să zică „sfîrșit de săptămînă”, așa cum propuneau învățății filologi din Liga de apărare a limbii franceze.

Și procesul invers este complicat și imprevizibil. De ce dispar unele cuvinte? Dispar, de regulă, pentru că vorbitorii nu mai au nevoie de ele. Este cazul termenilor care definesc, de pildă, mesele vechi. Copiii de azi nu mai știu nimic despre arta (meseria) curelarilor sau, să zicem, despre aceea foarte pretuită altădată a făcătorilor de clopote. Doar literatura mai poate păstra aceste cuvinte care au din ce în ce mai multă nevoie de o explicație la subsol pentru a fi înțelese de noile generații de cititori.

Ies din nefericire din limbă și cuvinte, expresii care n-ar trebui să iasă, pentru că — dovedese fi-

care s-a născut și, iată, limba din Amintiri din copilărie a devenit o surșă inepuizabilă pentru analizele de ordin gramatical și a impus chiar modele pentru gramatica românească. De ce gresesc cei care gîndesc astfel nu mai trebuie dovedit. De altfel, efectele se văd: alitia „Creangă ai Munteniei” sau „Creangă ai Banatului” au apărut și au dispărut repede din literatură. Adevărații creatori de limbă știu să țină un echilibru misterios între straturile limbii și să imită un limbaj fluent, bogat în nuanțe și capabil să exorime complicațiile spiritului uman. Limbajul romanelor lui G. Călinescu este rapid, acut neologistic, cel al prozelor lui Sădoveanu este mai arhaic, bogat în ritmuri încete și ceremonioase: amîndouă sînt autentice în raport cu obiectul lor și cu stiliul general al creației.

Multe din cărțile de azi (cărțile, îndeosebi, de proză) folosesc o limbă săracă și inexpresivă. Limbajul romancierului nu trebuie să fie — să ne întelegem — frumos, ci bogat în nuanțe și exact, capabil să exprime subtilitățile gîndirii și, încă o dată, complexitatea lumii în care trăim. Impresia de silnicie și mizerie spirituală de care mi-o dau unele pagini mă deprimă. Nimic nu-i frumos, aici, pentru că nimic nu-i adevărat, începînd cu așezarea cuvintelor în propoziție și cu exasperanta repetiție a propozițiilor gata făcute.

Natură statică

lozofi ca Mircea Vulcănescu, C. Noica, Anton Dumitriu — ele exprimă o subtilitate a gîndirii românești, o filozofie de existență, o morală și o metafizică specifice pentru spiritualitatea noastră. Cum să le ocrotim, cum să împiedicăm marginalizarea lor? Scriitorii pot face mult în această direcție. Ei pot readuce, de exemplu, în actualitate un cuvînt uitat, îl pot da, cum se zice, o nouă prospectivă. Un vers arghelean a impus pe iscă. Prea vorbete mereu de neabuzii și bezmeticii, făcînd din ei o categorie detestabilă pentru morală țărănească. G. Călinescu lua apărarea într-un articol din Lumea (1947) verbului a canon, admitînd că el, ca scriitor, se canoneste pentru a produce plăcerea altora...

Nu e vorba de a încerca în chip artificial limba (și, de altfel, inutil, pentru că nimeni nu repetă pe stradă frazele pe care le-a citit în cărți!), ci de a împiedica standardizarea limbii și dispariția sau marginalizarea unor termeni care pot spune ceva spiritualului și pot facilita comunicarea. Credința mea este că nici un cuvînt nu poate fi înlocuit de altul și, cînd dispare un termen, dispare o dată cu el și o nuanță, un fel inimitabil de a numi ceva, de a sugera existența unui obiect sau a unui act. Cum vom proceda în această situație? Scriitorul nu va căuta, de bună seamă, cu dinadinsul cuvinte rare și nu va face din naratiunea sau poemul lui un depozit de arhaisme pe care cititorul să nu le înțeleagă decît cu dictionarul în mînă. Autorii minori abuzează de regionalisme, în ideea că și Creangă folosește limba țărănească din tinutul în

Cu aceasta, revenim la îndemnul lui Goleșcu, de acum 120 de ani, de a păstra intact tezaurul sacru al limbii naționale. Cei care au răspuns pînă acum la ancheta organizată de Flacăra au vorbit în chip just, cred, de primejdia mutilării limbii și au propus soluții utile (sporirea numărului de ore de limbă română în școală este, nu mai încapă vorba, cea dintîi și cea mai eficace metodă). Mai trebuie spus (sau trebuie repetat) că presa și radioteleviziunea joacă un rol tot atît de important ca și școala în cultivarea unei limbii corecte, bogate, armonioase, expresive... Oricine poate constata că limba presei și limba pe care o folosesc cei care vorbesc la radio sau la televiziune (nu zic toti, dar destul de multi) este inadmisibil de săracă și „uridă”, formată cu precădere din propoziții prefabricate, bolborosită, fracturată și, din toate aceste cauze, pare o limbă de roboti imperfecti, din „generații” depășite. Am ascultat țărani care vorbesc, și azi, o limbă românească splendidă. Îmi trec în fiecare sîmț de sub ochi tineri care știu să exprime într-un limbaj exact și fin conceptele teoretice cele mai dificile: îi ascult și mă bucur, dar cînd citesc prin zăre atîtea fraze goale sau sînt nevoit să ascult într-o adunare pe vorbitorii de profesie cu limbajul lor stereotip, silnic, mă cuprînde — cum să zic? — o furie criminală! — Dar mă potolește la timp sicri-ma rămîne neînfăptuită, desl, în sinea mea, tot mai cred că ar trebui introdus un sistem de pedepsire a celor care aduc prejudicii limbii române.

Eugen Simion

Nuanță și exactitate

Ce reprezintă limba pentru o națiune se știe. De ce ea trebuie păstrată, cultivată, iarăși se știe, după cum se cunoaște faptul că limba evoluează, uneori, prin „greseli”, cu alte vorbe, prin abaterile de la normă. „Puristii” vor ca în limbă să nu se schimbe nimic, ceea ce este imposibil pentru că limba este un organism viu, ea își înnoiește vo-

cabularul și pierde, în chip fatal, un număr de cuvinte pe măsură ce noțiunile pe care le exprimă dispar sau sînt înlocuite cu alte denumiri mai adecvate. Este un fenomen profund pe care numai specialistul îl poate explica după ce fenomenul s-a produs. Rareori filologul poate preveni aceste modificări și aproape niciodată nu le poate stăvilii.

Anchetă organizată de AURELIAN TITU DUMITRESCU

Poeme

de Ioan Alexandru

Simeon

Nu poate muri nu-i dat să moară
Omul răspuns pină ce-n brațele lui
Pruncul focul din ceară
Mistuite lumina mai întâi

Vine la noi oriunde am fi
Ea se revarsă
Privește-n fiul meu
Clepsidra întoarsă

Unde s-a pus
Ungere
Rană rămâne
Impărăția fulguie

Ninge

Întăia ningere
Ce tot așteaptă
Până să o calce toți
În picioare
O ia îndărăt
Jertfă de pe altare

Atinsă de noi
Post-am de dansa
Rămâne pe veci
Nepătrunsa

Stelele cad
Pe umeri în plete
Cu rănile învierii
Să ne
Îmbete

Smochin uscat

De n-ar fi fost prea umbros în podoabă
Și-n foșnele prea sărac răsunător
Îi vedea cu ochii de departe coroana
bolnavă

Și-l întrebă în frunză de leacul roditor

N-ar fi-ntins mâna mai adânc într-ânsul
Numai cu rănile l-ar fi pătruns

Adaosul de milă să-n-avuțească strânsul
Și-o legănare-n creangă e deajuns

Cercând să facă față rodniceii
Dezlăgău cel mai adânc avânt
Și cum vârsă splendoarea podobiei
Cerșea din pulbere veșmânt

Bălcescu

De n-aș fi sigur
Că voi trece prin țară
După înviere în drum spre
Părinte
Aș fi făcut tot ce-mi sta în putință
Să-mi las vădită urma măcar
Prin oseminte
Amestecat cu săracii până atunci
Cu cei ai nimănuia
Învelescă-mă și pe mine uitarea

Unul dintre ei
Cel mai șters
În pulbere și cenușe
Tănuie-mi-se înfățișarea

Epitaf

Poate așa-i în mormânt
Ca într-o pădure ninsă
Numai ciocănitorea
Suffletului bate trează
Candelă
Inimii vălvătaie aprinsă
Din când în când
Un corb își picură
Peste pădurea ninsă croncănitură
Dincolo vulturul după hoit
Spânzură după planetă
Firimitură

Vocație
și destin

În fiecare an profesorul Ion Petrovai din comuna Petrovai de pe Valea Vișeuului trimite cu consecvență, în jurul zilei de naștere a voievodului limbii noastre, marilor instituții de spirit și scriitorilor importanți ai țării invitația de a participa la tradiționalele manifestări culturale care au făcut din satul natal un centru viu al culturii din această parte a nordului românesc. Sînt sate în țară renumite pentru țigurile de ceramică străveche, cum e Horezu, sau alte, pentru festivalurile dedicate unor obiceiuri specifice locului, cum e călușul. Obiceiul pe care vrea să-l conserve profesorul Ion Petrovai în satul său natal, pentru cît mai mult timp cu putință, este chiar limba română și valorile ei artistice trecute și actuale.

Ion Petrovai conduce de douăzeci de ani un ceneclu literar al elevilor, scriind el însuși versuri și făcînd din propria familie (soția e tot profesoară de limba română) o vatră în jurul căreia lumina spiritului să genezeze lumină. Pentru Ion Petrovai școala și catedra nu sînt doar o profesie, ci o vocație și un destin, el se înscrie prin inițiativele sale culturale, cunoscute în județ și în țară, în rîndul acelor dascăli devotați ai culturii române care au lăsat în urma lor nu doar oameni bine pregătiți din punct de vedere al cerințelor didactice sau sociale ci o temeinică tradiție culturală și care transformă satele în care trăiesc în puternice cetăți ale viitorului nostru de limbă și de neam, „întru propășirea binelui, adevărului și frumosului”.

Și ar mai fi încă ceva de adăugat: profesorul de română își semnează pateticile chemări spre locurile natale după exemplul în care intelectualii și-au înobilat numele de-a lungul zbuciumatei istorii a Transilvaniei: Ion Petrovai de Petrova. Într-adevăr, cultura înobilează mai ales dacă e făcută exact acolo unde e mai mare nevoie de ea!

ION ZUBAȘCU ■

COSTACHE OLĂREANU:

(Urmare din pag. 9)

numai!) s-ar „trage” și din proza țirgovistească. Ați bănuțat, la un moment dat, actuala tur-nură a scrisului lor?

— Sincer să fiu, nu! Dar sînt fericit să văd că în ultimii ani o pleiadă foarte importantă de tineri se afirmă atît în proză cît și în poezie. „Schimbul de miine” e asigurat. Îi citesc cu promptitudine, multo a le comunic opiniile mele, pe lângă unii mă și „ucenicesc”. Ei știu mai multă carte (vorbesc de teoriile literare) decît știam eu la vîrsta lor. Dacă ar fi să le fac o obiecție, aceasta s-ar referi, în unele cazuri, la lipsa lirismului (demodat cuvînt, nu?) pe care o resimt citeodată. Sau poate mă înșel eu? Omul nu e și un animal poetic?

— Întrebarea dumneavoastră este, evident, retorică. Am să-i răspund totuși, ceva mai încolo, eu o ...altă întrebare. A fost o paranteză. Să revenim. În eventuala dumneavoastră postură de „precursor”, v-ați putea numi și antecesorii?

— Prima parte a întrebării este extrem de măgulitoare la adresa mea. De aceea e și foarte grea. Nu cred că sînt cel mai indicat pentru a da un răspuns, dat fiind că ea vizează o apreciere în grup. Pentru a doua parte, o clipă, să mă gîndesc! Creangă și Cervantes. Caragiale și Swift. Montaigne, Camil Petrescu și, nu în ultimul rînd, Urmuz.

— În această listă ați numit mai ales povestitori, povestitori excepționali, ilustrînd moduri diverse ale povestirii. E o întâmplare?

— Nicidecum.

— Atunci textul înseamnă pentru Costache Olăreanu în primul rînd povestire? Ce înțeles acordați acestei atît de disputate noțiuni, text?

— Vă mărturisesc că nu prea sînt la mine acasă în această problemă, deși am citit cite ceva. În această privință, sînt de o „ignorantă enciclopedică”. Deși am căutat, cu toată seriozitatea, să deslușesc înteserurile „textualismului”, nu am reușit mare lucru.

— Cît preț puneți pe inventivitatea formală? Dar pe puterea de invenție epică?

— Un preț egal. De altfel, nici nu se poate una fără alta. Ca să funcționeze, „lumca” literarului are nevoie în permanență de două lucruri: ca me-

reu să se întîmple ceva și ca întîmplările (fie un sărut, fie culorile unui apus de soare) să fie mereu proaspete, ca și cum atunci ar fi fost descoperite. De-aici și necesitatea invenției. Nu poate fi mai mare recom-pensă pentru un scriitor decît atunci cînd un cititor îi spune: „Mi-a plăcut scena cu cei doi tineri care se sarută pentru prima oară!” Și asta, după sutele, miile de cărți care s-au scris pină la tine și în care a fost vorba tot de doi tineri, chiar dacă ei s-au numit Romeo și Julieta.

— Îngăduiți-mi să citez un pasaj din cartea dumneavoastră „Ucenic la clasic”: „Cînd nu voi mai ține jurnal, nu voi mai face nici aceste exerciții. Asta va însemna că mi-am terminat ucenicia, că pot lucra la mașina mea, singur, fără dădăceala maestrilor”. Nu vă întreb dacă mai țineți jurnal. Îmi ajunge să știu că n-ați mai publicat. Vă întreb însă cu ce ați înlocuit ucenicia la clasic?

— Un răspuns posibil ar fi: cu ucenicia la moderni. Dar eu n-am părăsit niciodată pe clasic. Reîntoarcerea la el e oricînd binefăcătoare. Plictisul pe care îl trezesc ei unora vine din grabă și superficialitate. Nu s-a spus oare că marile capodopere au ceva timp? Ele reprezintă însă geografia noastră esențială.

— Aproape fiecare din cărțile dumneavoastră are o cheie, în general la îndemina lectorului instruit (să nu pom-nim, de pildă, decît procedul parafrazelor la clasic — în Cu cărțile pe iarbă, sau, în Cvintetul melancoliei, romanul construit pe o schemă muzicală etc.). Nu v-ați temut niciodată de pierderea ei?

— În orice situație, pierderea unei chei, fie de-acasă, fie de la o carte, este catastrofală. De aceea, am avut grijă (dar oare am reușit totdeauna?) s-o las oarecum la vedere, cel mai bine și mai bine ascunsă: sub covorașul de la intrare.

— Dincolo de acest răspuns spiritual, se vede, totuși, că problema lectorului, a „abilităților” lui de lectură vă preocupă. Altfel de ce această Pedagogie a lecturii (e-seuri) pe care o anunțați pe coperta unei mai vechi apariții?

— Nu este chiar ceea ce credeți. Pedagogia lecturii este titlul unei plănuită teze de doctorat (am absolvit Facultatea de Pedagogie-Psihologie), pe

care tot întirzii s-o termin și nu știu de ce. Ar fi vorba acolo de aspectele psihologice și pedagogice ale actualii lecturii, de „algoritmii” unei lecturi fructuoase, de susținerea, de pildă, a acestui aforism (pe care l-am și trecut într-o carte): Ai atîta inteligență și imaginație cîte litere ai în cap”. Sau altfel spus, de demonstra-rea faptului că lectura cărților își dă capacitatea nu numai de a citi un text, ci de a te citi și pe tine însuși, de a citi lumea și istoria, de a percepe cum se cuvine pictura, filmul sau coloanele lui Bernini.

— Aș vrea să revenim la o întrebare: ce înseamnă povestirea pentru Costache Olăreanu?

— Cu cărțile pe iarbă reia mitul lui Don Quijote, dar văzut din perspectiva lui Sancho Panza, ceea ce nu înseamnă același lucru. Ca model mi-a servit Cervantes, dar și Sadoveanu din Hanul Aucei. Am vrut, și nu știu dacă am reușit, să redau povestirii ceea ce i se cuvine. Cu atîtea experimente, am cam uitat să povestim, să povestim pur și simplu. Unii consideră, poate, acest lucru „de rușine”. În orice caz, învechit, nefuncțional. Dar e posibilă instituția prozei fără povestire? Cred că nu. O carte este o „mașină de citit”, dar, în egală măsură, și „o mașină

de povestit”. Am găsit în Co-responzența lui Flaubert această observație pe cit de uluitoare, pe atît de adevărată: „În orice frază trebuie să fie în-totdeauna ceva de mîncat și de băut”. Toți cei care vin în contact cu eroii mei se apucă să povestească. „Cît timp povestim, război nu va fi!”, sună un frumos citat dintr-o carte a unui prieten de-al meu mai tînăr. Îmi pare rău că nu l-am pus ca motto. Iar Anghelache Gh. Sotir, Sancho Panza în versiunea mea, spune la un moment dat (în locul meu, ca răspuns la întrebarea dumneavoastră): „Eu, dom'le, împart oamenilor așa: în oameni care povestesc și-n oameni care nu povestesc (...). Omul are în el ceva, ca niște ghimpi, lucruri pe care le-a trăit și le ține în el (...). Problema e dacă îți scoți acei ghimpi pentru a te ușura pe tine și a fi învățatură și pentru alții, sau a nu ții scoate și a te tăvăli în fel și chip. Asta face cel ce povestește: își scoate ghimpul ăia și, scoțîndu-și-i se mai îmbunează.”

— Care credeți că este adevărul esențial despre om pe care-l propun cărțile dumneavoastră?

— Credința în cauza unei umanități care ride pentru a se despărți de trecut și care plînge numai pentru a-și arăta bucuria de a trăi.

Gîndind la pre-facerile prin care a trecut Pămîntul de-a lungul erelor geologice, profesorul Marcian Bleahu (îi asigurăm pe cititorii noștri că de data aceasta în fotografie este chiar savantul Marcian Bleahu) se gîndește de fapt la condiția omului într-un univers într-o continuă transformare.

Constelația lirei

Doar om

Am vrut să fac baie de soare, să mă scald în lumina lui, dar m-am întors pe Pămînt.

Am vrut să aduc ploaia să mă joc cu norii, dar m-am întors pe Pămînt

Am vrut să-mi fac fular curcubeu cu miinile mele, dar m-am întors pe Pămînt.

Am vrut să-mi împodobesc cingătorea stele, luceferi, cunună, Trăsnetul a spintecat cerurile. Acum imi ling rănile; sînt doar un om. Cunosc drumul.

Ard

Ce pot să-ți spun cînd vintul încă bate, cînd pomii ce-nfloreau în mai, întîrzie, bobocii să-și desfacă...
Ce pot să-ți spun cînd pe faleza nisipoasă, furtuni imi inundă ochii... și valurile lovesc fărături nevăzute de nimeni.
Corăbiile de nisip își frîng catargele izbite de linia unor orizonturi incendiate. Fac semne din înaltul lor în toate alfabetele nescrise și nerostite. Valul se sparge. Întorc privirea. Ce verde în irișii tăi Ce adîncă privirea ta. Pescăruș amețit ce sînt.

IRINA RODNA ■

La Opera Română

● Conservatorul „Ciprian Porumbescu” prezintă pe scena Operei bucurestene două spectacole care consemnează rezultatul talentului și străduinței din întregul an școlar al studenților și profesorilor acestui institut de artă. Vineri 26 iunie, la ora 18, un concert-spectacol oferit de clasa de canto Georgeta Stoleriu, intitulat Primăvară...

și urmat de opera Amorul doctor de Pascal Bentoiu. Regia: A. I. Arbore; conducerea muzicală: Aurel Niculescu; scenografia: Silviu Ioniță; coregrafia: Adina Cezar.

● În foaietul teatrului, sîmbătă 27 iunie (ora 18), un Recital instrumental Ion Nedelciu (clarinet) și Liliana Nedelciu (pian) cuprinzînd lucrări pentru clarinet și pian semnate de W. A. Mozart, Fr. Schubert, R. Schumann, J. Brahms.

● Duminică seara (ora 18) va avea loc al doilea spectacol susținut de studenții Conservatorului de muzică „Ciprian Porumbescu”. De data aceasta în prima parte a reprezentății figurează concert-spectacolul Strofe pentru natură susținut de elevii clasei de canto Arta Florescu, care a făcut în amănunt și pregătirea artistică.

Opera Amorul doctor se înscrie și de data aceasta în partea a doua a spectacolului.

● În cadrul Festivalului Național „Cîntarea României”, luni 29 și marți 30 iunie va avea loc pe scena Operei Române Festivalul tinerilor balerini. Își vor da concursul la desfășurarea acestui eveniment artistic tinerii balerini de la Operele Române din Cluj-Napoca și București, de la Teatrele Fantasio și Liric din Constanța, ca și elevii ai Liceelor de artă (secțiile de coregrafie) din Cluj-Napoca și București.

La Fundulea, in marea cetate a stiintei agricole romanești, cu 30 de ani in urma, un nucleu de specialisti incepeau să gindească, să prefigureze și să deschidă un capitol cu totul nou in destinul economiei agrare din țara noastră, propunind, in fapt, la scara intregului patrimoniu funciar, convertirea stiintei agricole in practică zilnică.

Printre cei care au evocat, nu fără emoție, cu mai multe prilejuri, aceste începuturi se află doi dintre foștii directori, prof. dr. Tiberiu Mureșan (in prezent, președintele Academiei de Științe Agricole și Silvice), academicianul prof. dr. Nichifor Ceapoiu, profesorii octogenari, Nicolae Hulpoi și Irimie Staicu, cercetătorii Lazăr Drăghici, Mircea Doucet, Traian Cărpinișan, precum și alți călători pe drumul ce leagă primele idealuri de proiecte de marile realizări de astăzi. Și nimic nu poate fi mai exact, mai pilditor, mai adevărat decât aprecierea faptelor cu măsura și judecata inexcuzabilă a timpului.

Ca să fim și noi exacti, trebuie să amintim că, in iunie 1957, compartimentul de cercetări agricole înființat la Fundulea s-a numit Institutul de cercetări pentru cultura porumbului. Cinci ani mai târziu, acesta fuzionează cu vechiul Institut de cercetări agronomice a României (I.C.A.R.), devenind și rămânând până azi cel mai vast laborator de creație in domeniul cerealelor, plantelor tehnice și furajelor, for științific de referință in organizarea cercetării agronomice pe baze moderne, factor propulsor și de progres pe 85% din suprafața arabilă a României. Momentul are loc la scurtă vreme după încheierea cooperativizării agriculturii, condiție indispensabilă partidului nostru pentru promovarea unei politici agrare coerente și unitare.

Interesant de arătat că in legătură cu acele începuturi și cu îndatoririle de perspectivă ce reveneau, la acea dată, omului de știință in agricultură, o mărturie cu semnificații aparte ne-a fost oferită nu de către un agronom, ci de un economist, profesorul universitar Vasile V. Malinschi. Momentul la care ne referim a văzut, de altfel, lumina tiparului in cuprinsul unui articol memorialistic publicat de Flacăra. Era in 1949, povestește academicianul Malinschi, cind la I.C.A.R., unde mă aflam și eu cu prilejul inaugurării unei expoziții horticoale, am primit vizita unui bărbat tânăr. Omul acesta, care a cucerit de îndată atenția celor prezenți prin vorba sa inflăcărată, prin densitatea de idei și neobișnuita forță de a prospecta dimensiunile viitorului, chiar in domeniul cercetării agricole, nu era altul decât tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ne-a vorbit liber, sint mulți ani de atunci, dar rețin cu limpezime aceste gânduri deoarece ele au tulburat prin nouțatea lor chiar și pe specialistii prezenți. In România de mine, a spus atunci marele fiu al poporului nostru, agricultura va fi gândită aici in laboratoarele de cercetare, dar in acest sens va fi necesară unirea cercetării cu producția și învățămîntul. Producțiile de griu și porumb se vor dubla, se vor tripla, deoarece omul este capabil să infringă limitele naturii. Ei bine, cine putea să-și inchipuie pe atunci că, de pe aceeași suprafață de teren, omul va putea obține recolte triple, de pe un hectar cit de pe trei, că vom fi capabili să ridicăm producția de griu de la 3.000 la 9.000 kilograme la hectar, și pe cea de porumb de la 4.000 la 20.000 kilograme la hectar? Cu o remarcabilă putere vizionară, înviind uriașele disponibilități ale științei agricole, tovarășul Nicolae Ceaușescu formula încă de pe atunci conceptul de agricultură modernă, subliniind, deopotrivă, importanța pe care o reprezintă trinomiul învățămînt-cercetare-producție.

Ulterior, cum bine se știe, secretarul general al partidului nostru a făcut, cu diferite prilejuri, numeroase referiri la rolul și obligațiile cercetării agricole. Aproape in fiecare an, unorii și de două ori, tovarășul Nicolae Ceaușescu a purtat un dialog deschis, nemijlocit cu personalul muncitor de la I.C.C.P.T. Fundulea cu ocazia unor vizite de lucru efectuate aici. Presa, radioul, televiziunea au vorbit pe larg despre toate acestea. Cunoscutele sînt și succesele de răsunet internațional dobîndite in acest vast compartiment al creațiilor originale prin marea competiție dintre om și natură. Institutul a fost

dîstins in trei rînduri cu inalta decorație Ordinul Muncii cl. I, iar in 1936 a obținut din partea conducerii superioare de partid titlul de „Erou al Muncii Socialiste”, cit și pe cel de „Erou al Noii Revoluții Agrare”.

Considerăm tocmai de aceea că reportajul nostru trebuie să aducă in atenția cititorilor câteva din ideile-forță care au stat la baza revoluției in știința agricolă românească, revoluție începută și continuată aici (ca de altfel și in alte institutiv de cercetări printr-un nou mod de a gândi și face agricultură).

Știința agricolă, chiar și cea de la începutul veacului nostru — ne declară directorul institutivului, inginerul dr. Cristian Hera — n-a izbutit să ajungă la înțelegerea a două probleme capitale: modul de viață al plantelor (fapt ce explică inconsistența măsurilor ce se aplicau) și structura și funcțiile solului considerat ca un substrat inert. Această fiind situația, preocupările noastre au vizat dintr-un prim început solul, apreciat ca un „organism viu”. Prin acest concept nou, solul apare ca o manifestare a biosferei, el este

rea soiurilor existente cu altele aduse din străinătate. Apoi s-a procedat la realizarea de soiuri autohtone, treizeci și două la număr, începînd cu anul 1970: Excelsior, Favorit, Dacia, Iulia, Ceres, Doina, Fundulea 29, Lovrin 32, Lovrin 34, Transilvania 1, Turda 81, Fundulea 133, Flamura 80, Arieșan, Aniversar, Albota, Fundulea 4 etc. Rezultatele vorbesc de la sine. Dacă in anii 1973 și 1976 soiurile create se recomandau printr-un potențial de 4000—5000 kg boabe la hectar, următoarele au ridicat ștacheta la 7000—9000, dovedind și o mai mare rezistență la boli și condiții de mediu nefavorabile. Suprafața cu soiuri de griu românești a crescut de la 2% in 1970 la 95 la sută pînă in prezent. Munca de genetică și ameliorare a plantelor a vizat deopotrivă și orzul și orzoaica. de toamnă, orezul specie la care au fost omologate soiurile Sided, Ariana, Bega, Timiș, Coral și Diamant, Polizesti 28 și Brăila. La porumb s-a procedat la fel ca la griu. Începînd cu 1957 soiurile vechi românești au început a fi înlocuite cu hibridi importati. Dar aceștia din urmă, chiar mai productivi decit cei lo-

sint mai valoroși decit cei străini. Un exemplu: la Universitatea din Nebraska (S.U.A.) au fost studiate 30 de soiuri de griu provenite din 30 de zone diferite ale globului. Soiul românesc Fundulea 29 a ocupat primul loc in ceea ce privește productivitatea. Sau, iată, să examinăm astăzi un lan de porumb. Talia și arhitectura plantelor ne oferă o altă imagine decit cea tradițională. Dar vor spune poate unii: in trecut fiecare plantă făcea cite doi știuleți, acum produce doar unul. Le vom răspunde zimbînd: fructul vechilor hibridi cîntărea cel mult 200 grame, in vreme ce unicul fruct de azi are o greutate de 400 grame!

In continuarea călătoriei noastre prin marele edificiu al științei agricole românești, interlocutorul nostru ne-a propus să poposim in preajma unui nou stîlp de boltă: ingineria genetică.

Manipularea genetică sau ingineria genetică — continuă inginerul Cristian Hera — această știință-vitală a veacului nostru este privită in lume cu mari speranțe, dar și cu unele temeri. Noi, agricultorii, o privim

simple, cum este de pildă crearea de hibridi la floarea soarelui pe bază de androsterilitate nucleară marcată genetic, cu antocian. La acest nivel, in toate creațiile de soiuri și hibridi există un grăunțe de inginerie genetică.

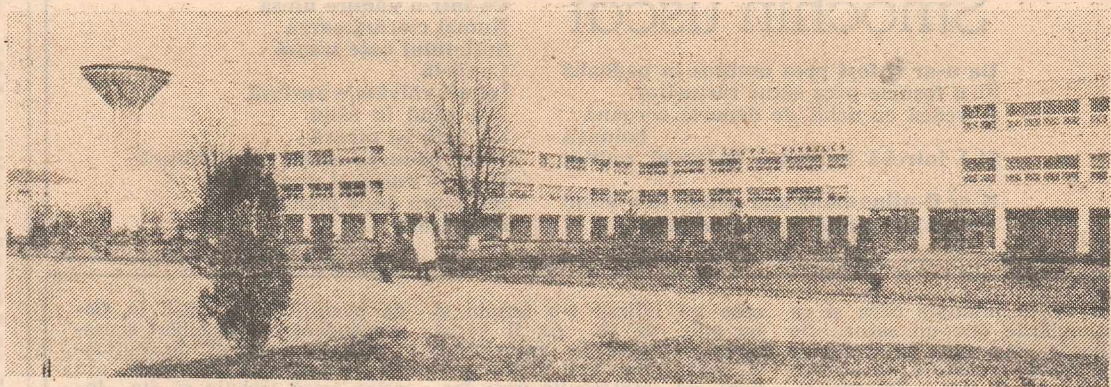
Desigur — a mai tinut să spună interlocutorul nostru — preocupările institutivului sint foarte variate și fiecare compartiment desfașoară o activitate extrem de importantă. S-ar mai putea vorbi despre rezultatele dobîndite in agrotehnică, in protecția plantelor, in producerea și prelucrarea semînelor, ca și despre cele 13 stațiuni de cercetări afiliate institutivului. Dar însăși Flacăra, a scris in mai multe rînduri despre toate acestea. Important mi se pare, acum la sfîrșit, să reamintim că in toată această mare aventură a cunoașterii, elementul principal a fost și a rămas omul. Omul cu pasiunea și profesionalismul său, dăruit unei idei dominante, îndrăgostit sau nemulțumit de roadele muncii sale. Nimic pe lume nu a devenit trainic fără ajutorul pasiunii, această combustie internă a progresului. Cercetătorii nostri s-au sudat de la bun început intr-o mare familie, unită prin idealuri comune. Și nimic nu e mai frumos pe lume decit osinda muncii pasionale, robia laboratorului, acest „virus științific” pe care il contractează cercetătorul cu vocație. E o boală incurabilă, dar care prelungeste viața și menține tinerețea. Așa se explică de ce oameni ajunsi la pensie, au rămas să lucreze benevol in institutivul nostru, simțind realmente că nu pot face altfel. Este cazul academicianului Nichifor Ceapoiu, care continuă să „semneze condica”, sosind zilnic in laboratoarele de genetică, la fel procedează de 14 ani de cind s-a pensionat, profesorul Horia Slusanschi, sau cercetătorul Mircea Doucet.

Spun toate acestea pentru cei ce ne vizitează astăzi sau lucrează mai de curind la noi. Într-adevăr, fața institutivului nostru este îmbietoare și condițiile de muncă și viață excelente. Sectorul de cercetare dispune de o clădire nouă, dotată cu aparatură ultramodernă. In imediata ei apropiere se află fitotronul, cu o suprafață de 2550 metri pătrați cu 32 compartimente complet acclimatizate și cu 13 încăperi de creștere automată; casa de vegetație cu instalații automate de cîntărire a vaselor; sera de înmulțire pe o suprafață de 2000 metri pătrați. Institutul dispune de un puternic sector de producție, pe fiecare din cele 7400 hectare ale sale realizîndu-se un beneficiu de circa 5000 lei. Creațiile noastre își dau primul examen aici. Beneficiem de o bibliotecă ce adăpostește 13.000 volume. In incinta institutivului se mai află 8 blocuri de locuințe cu 182 de apartamente, un cabinet medical, magazin alimentar, școală elementară și grădiniță pentru copii. Într-o altă clădire își desfașoară activitatea clubul sindicatului cu o sală de spectacole, sală de jocuri. Mai amintesc în sfîrșit că tot aici se mai găsește un liceu agroindustrial cu 700 elevi.

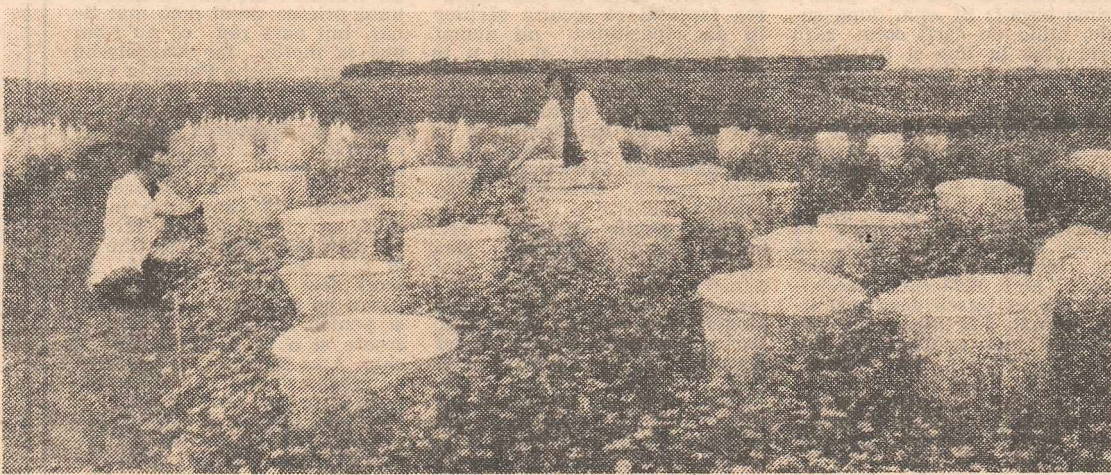
Dar n-a fost meru așa! Cei dinți au trebuit să obțină mult in condiții modeste, pornind practic aproape de la zero. Toate investigațiile s-au făcut treptat prin grija partidului nostru, prin atenția și constanta îndrumare a muncii noastre de către Consiliul Național pentru Știință și Învățămînt, prin ajutorul primit din partea Ministerului Agriculturii, Academiei de Științe Agricole și Silvice. Pe un asemenea teren fertil precum cel de azi, pasiunea și vocația pot produce recolte duble. La fel ca soiurile și hibridii creați de-a-lungul celor trei decenii de activitate. Rotul cercetării științifice de profil in cadrul noii revoluții agrare este enorm, dar și experiența noastră este vastă. Dacă in urmă cu trei decenii gîndul de a obține recolte de 10.000 kg griu și 20.000 kg porumb la hectar ni s-ar fi părut o utopie, astăzi sintem siguri că vom realiza in viitorii 10 ani hibridi și soiuri capabile de a produce recolte de 30.000 kg porumb, 12.000 kg griu, 6000 kg floarea soarelui. Ne-am obișnuit cu miracolele și credem in ele.

Am consemnat cu bucurie această profesiune de credință pe care directorul Cristian Hera o face in numele unui colectiv ambițios și harnic care prin faptele sale demonstrează că omul este capabil de a cuceri imposibilul.

LIVIU TIMBUS

Fundulea: laboratorul marilor recolte

produs prin metamorfozarea stratului superficial al scoarței terestre, dependent de condițiile climatice și geografice, aflat sub acțiunea unei biocenozes variate, cu factori aflați intr-o continuă interacțiune. Ca orice organism viu, solul desfășoară funcții de digestie a materialelor incorporate, de asimilare a produselor de degradare, precum și de respirație. Activitățile antagoniste care se desfășoară in această peliculă a biosferei determină homeostazia acesteia, jucînd rolul unor mijloace de reglare. Solul este meru un sistem deschis, integrat in ecosistem, intre el și mediul înconjurător avînd loc un schimb continuu de substanțe și energie. De aici, preocuparea cercetării de specialitate pentru ameliorarea și fertilizarea solului, domeniul in care s-au obținut rezultate notabile.

Multă vreme, continuă interlocutorul nostru, oamenii de știință, economistii, politicienii nostri au stărut in ideea greșită că, date fiind condițiile vitrege ale dezvoltării noastre istorice, România nu poate recupera timpul pierdut și intervalul care o distanțează de țările dezvoltate decit prin copierea unor modele străine și import de inteligență. Dublă eroare! Românii au demonstrat meru că posedă mari disponibilități pentru inventică și creație originală. In al doilea rînd, referindu-mă strict la agricultură, soiurile și hibridii străini se dovedesc adeseori ostili procesului de adaptare. Țara are nevoie de soiuri și hibridi potriviți condițiilor specifice de sol și climă. Să exemplificăm. La griu, la început, s-a trecut la înlocui-

cali, au demonstrat o redusă adaptabilitate la condițiile ecologice din România. Atunci s-au inițiat lucrări proprii de ameliorare, folosindu-se ca material de bază germoplasma autohtonă, colectată sistematic din toate zonele țării. La ora actuală, hibridii românești ocupă 87% din suprafața cultivată cu porumb a țării. Rezultatele sint și ele edificatoare: hibridii din grupa 400 produc in condiții de irigare 12.000—20.000 kg boabe la hectar iar cei din grupa de maturitate 300—200, 8.000—14.000 kg boabe in aceleași condiții. Au fost creați de asemenea hibridi bogați in aminoacizi, hibridi pentru floricele, zaharați și hibridi de sorg destinați culturii pe terenuri nisipoase, sărurate, sau in zone acide.

In ceea ce privește floarea soarelui, România este prima țară din lume care a introdus hibridi intre linii consanguizate pe suprafețe mari. Aceștia pot da o producție de semințe de 4.000—5.000 kg la hectar cu un conținut de ulei de 52—56%. Nu e de mirare decă și in țara noastră hibridii românești de floarea soarelui se cultivă pe întreaga suprafață rezervată acestei specii. Soiuri autohtone de mare productivitate, superioare celor aduse din import, au fost create și pentru ameliorarea culturilor de ricin, cinepă, bumbac, in, lucernă, trifoi roșu, sfeclă furajeră, rapiță furajeră, gulie furajeră. In concluzie: in prezent întreaga suprafață agricolă, destinată cerealelor, plantelor tehnice și furajere, este ocupată in cea mai mare parte de soiuri și hibridi românești, iar aceasta, evident, nu din mîndrie națională, ci pur și simplu deoarece produșii nostri

cu optimism. Descifrarea elementelor intime ale materiei nu inseamnă șocarea naturii, ci mai degrabă corectarea, completarea ei in folosul omului și al naturii inesi. Ea permite cercetării să-și imagineze ideotipuri vegetale prin reunirea sau recombinația de caractere avantaajoase ce se găsesc dispersate in cadrul varietăților unei specii, sau uneori in cadrul speciilor îndepărtate taxonomic. In natură, recombinația acestor caractere, decă a substratului lor — materialul genetic — sint limitate de bariere naturale. Înălțurarea lor a devenit posibilă și mai ales previzibilă mulțumită elaborării unui ansamblu de metode și tehnologii denumite „inginerie genetică”. Desigur, proiectele sint fantastice și ne obligă să călătorim pe vultele fanteziei. Între acestea, crearea de noi organisme biologice inexistente in lume. Dar acestea sint, deocamdată, subiecte pentru filme de science-fiction. In general vorbind, realizările de inginerie genetică in domeniul plantelor sint mai modeste decit cele din domeniul medical și farmaceutic, materializate prin sinteze de proteine, hormoni, enzime, antibiotice, corectarea de defecte ereditare. In tematica institutivului nostru se află și probleme vizînd tehnici de micromanipulare pentru microinjecție de ADN de interes in protoplasmi vegetali, precum și de inginerie cromozomială prin care se urmărește transformarea celulei inițiale cu polen iradiat, procedeu ce urmărește păstrarea unor caracteristici materne și a unor achiziții de la partenerul iradiat. Și altele. Dar tot inginerie genetică se cheamă și folosirea unor tehnici mai

Așezare neolitică datând din milenii IV—III î.e.n. Parța este cunoscută în literatura de specialitate, atrăgând atenția arheologilor încă de la sfârșitul secolului XIX, în momentul cind, datorită deselor revărsări, s-a făcut indiguirea riului Timiș. La Parța, localitate situată nu departe de Timișoara — una dintre primele stațiuni preistorice cercetate în Banat, — săpăturile au avut un caracter fortuit, materialele rezultând indeosebi în urma construcției digului. Săpături sistematice au început a se face din 1931, inaugurate de profesorul Ioachim Miloja, preluate apoi de profesorul Marius Moga din 1943 pînă în 1951 și continuate împreună cu Orlansa Radu în anii 1962—1963, toate în ideea de a se salva această așezare care ar fi fost treptat distrusă de Timiș. 1977 a fost anul în care Muzeul de istorie al Complexului muzeal județean Timiș a inițiat un șantier de săpături la Parța, a cărui amploare depășea cu mult tot ceea ce se făcuse pînă atunci. Lucrările au fost conduse pe toată această perioadă de arheologul Gheorghe Lazarovici de la Muzeul Transilvaniei din Cluj-Napoca.

Au trecut, asadar, 10 ani, timp în care a fost dezvelită o suprafață de peste 1000 metri pătrați, au fost descoperite și cercetate o serie de edificii, edificii suprapuse pe nivele diferite, căci Parța este, după părerea specialiștilor o stațiune în care s-a locuit multă vreme. Am reținut câteva afirmații ale arheologului timișorean Florin Medeleț.

Parța este una din așezările importante ale civilizației neolitice române. Importantă, o dată pentru că alături de toate celelalte descoperiri din spațiul carpato-danubiano-ponitic atestă o civilizație sedentară de tip agrar, cit și pentru că prin materialele descoperite în ultima sută de ani, Parța intrase într-un circuit al literaturii de specialitate întotdeauna prin piese izolate. Cercetarea aceasta, nouă, modernă, științifică, eșalonată pe mai mulți ani, a permis, în sfârșit, să se ajungă la o serie de concluzii definitive despre stratigrafia de la Parța, despre cronologia materialelor de acolo, despre succesiunea locuirilor — avînd și surpriza să constatăm că la Parța, peste așezarea neolitică, mai târziu, la începutul evului mediu, prin secolele VIII—IX a existat o așezare românească. În stațiunea preistorică Parța, în jurul așezării principale există alte așezări neolitice și un soi de pendulare a populației de la una la alta, dintr-o perioadă de timp în cealaltă, o continuitate a vieții impresionantă pentru milenii întregi.

Enigmele unui sanctuar

Fără îndoială, cel mai în măsură să relateze povestea internă, „istoria secretă” a Parței este arheologul clujean

Gheorghe Lazarovici, prezent permanent pe parcursul celor 10 ani cit au durat săpăturile, cronicarul care a descris fiecare piesă ieșită la lumină, a fotografiat și desenat metri și centimetri pătrați, cel care a consemnat în zeci de jurnale ce s-a făcut zi de zi și an de an, a întocmit marile statistici — trecute astăzi pe calculator — ale sutelor de mii de fragmente ceramice. Pe omul acesta, ce și-a legat ultimii zece ani de mica localitate situată la sud-vestul Timișoarei, ni s-a părut necesar să-l căutăm la Muzeul Transilvaniei din Cluj-Napoca.

De la bun început aș vrea să vă spun că n-am fost o clipă singur la Parța. Nici nu s-ar fi putut realiza ceva fără o strînsă colaborare între ar-

Sanctuarul, avînd deci două faze de existență, a durat multă vreme.

Exact. Un perete distrus și nivelat, din lut și nisip „ten-cuit” cu pămînt galben lutos, delimita o zonă sacră. Se invocau anumite divinități reprezentate simbolic printr-un bust cu capete mobile — foarte probabil cranii de animale. În faza a doua de funcționare, după ce au fost parțial îndepărtate resturile primei faze, s-a construit un nou sanctuar, ceva mai mic. Înainte însă, a fost ridicată o statuie masivă, pe un soclu de lut. Noul sanctuar avea două încăperi separate, cea dinspre răsărit adăpostind statuia monumentală și o masă-altar pe care erau depuse ofrandele. Pe această masă am găsit o cupă

noptii. Lipit de sanctuar a fost depus un mare vas de ofrandă, cu față umană, pictat cu roșu și galben, distrus odată cu sanctuarul. La nord se găsea o construcție de mari dimensiuni care, împreună cu altele citeva, făceau parte din edificiile cu caracter public, obștești, servind ca locuri de inițiere, statul tribului etc.

Care ar fi, după părerea dumneavoastră, piesa cea mai importantă din cele citeva sute descoperite la Parța?

Fără îndoială, statuia monumentală dublă din încăperea de est a sanctuarului. Partea superioară a acesteia avea aspectul unui bloc masiv cu doi umeri și două capete. Piesa dinspre sud se pare că este o statuie feminină, reprezentînd

mutat, ci adus în muzeu, prezentat lumii. Parța reprezintă acum, o putem afirma după acești ultimi ani de muncă a arheologilor noștri, nu doar una dintre așezările importante ale civilizației neolitice române. Parța înseamnă, după cum remarcă specialistul timișorean Florin Medeleț, o adevărată școală de arheologie pentru mulți tineri care au participat ca studenți la lucrările de acolo. A mai fost o probă de încercare și pentru Laboratorul zonal de restaurare din Timișoara, unde trei tineri restauratori — Ioan Davițoiu, Adrian Fota și Răzvan Găvan — și-au încercat puterile în momentul în care a fost descoperit sanctuarul de la Parța. Practic, în curajul, forța și priceperea lor a stat toată munca de demontare a unei construcții cu o lungime de peste 10 metri și lățime de peste 4 metri, mutarea integrală și reconstituirea ei, sub supravegherea arheologului Gheorghe Lazarovici, în muzeu. Iar cînd vezi azi într-o încăpere un sanctuar ce a stat ascuns mii de ani în pămînt, cînd atîngi cu mîna peretele original, cînd pășești pe podeaua de lut a neoliticului, înțelegi că munca lor — a arheologilor, restauratorilor, a muzicografilor — este realmente extraordinară.

Pentru noi a fost important că am găsit soluția de a muta acest monument, întreg sanctuarul, cu tot ceea ce se găsea în el — afirmă astăzi Florin Medeleț. S-au mai găsit părți de sanctuar — la Trușești, la Căscioarele — dar n-a fost încă cercetat nici unul integral. Acesta este primul sanctuar al neoliticului din România și unul din puținele din lume. Apoi, nu sînt mulți cei care au avut curajul să-l ia și să-l ducă în muzeu.

Iată deci, un sanctuar mutat din alt timp și din alt spațiu!

Da și acesta se găsește la Timișoara, în Complexul nostru muzeistic. Un exponat de mari dimensiuni, unic în muzeele țării noastre și din multe țări ale Europei.

Asadar, sanctuarul de la Parța a trecut în ultimii ani prin trei etape distincte. Prima a însemnat căutarea neobosită a arheologului clujean Gheorghe Lazarovici, cea de-a doua ține de cercetarea muzicografică, de restaurare și conservare, care însumează zile și nopți de muncă ale unor restauratori și muzicografi. De acum, monumentul intră într-o nouă etapă a existenței sale: cea din muzeu.

După o primă viață, cea de acum citeva mii de ani, cînd soarele și luna nu-i erau doar simboluri ci-l și luminau, după o a doua viață, făcută și escusă sub vîlurile uitării, sanctuarul de la Parța pășește în cea de-a treia sa viață, redat oamenilor acestui timp.

LIANA MOLNAR

Parța: un monument mutat din timp și spațiu

heologii din Timișoara și Cluj-Napoca, fără sprijinul Muzeului de istorie al R.S.R. și al Muzeului din Reșița, fără aportul unor tehnicieni, al studenților, al elevilor din Parța.

Scopul inițial a fost acela de a verifica stratigrafia și de a compara materialele din săpăturile vechi. Ultimele cercetări însă, au dus la descoperirea unor construcții impunătoare pentru acele vremuri, din care s-au păstrat fragmente de statui, coloane, vetre de altar, coloane cu capete de taur, obiecte ce demonstrează prezența unui sanctuar. Apariția unor complexe de mari dimensiuni a impus extinderea suprafeței studiate, ca și practicarea unei cercetări sistematice, combinată cu măsuri de conservare și restaurare. Au fost, astfel, cercetate și conservate aproape 40 de locuințe, bordeie și citeva zeci de gropi. Elementele arhitectonice rezultate au fost conservate, asamblate și reconstituite la Muzeul din Timișoara, într-un complex arhitectonic cu totul deosebit.

Care este istoria sanctuarului?

Sanctuarul de la Parța a fost plasat în zona centrală a stațiunii, o primă fază de funcționare a acestuia coincidînd cu perioada în care străvechii purtători ai civilizației denumite cultura Banatului se așezaseră acolo, construindu-și bordeie și locuințe de suprafață din pari și nițele acoperite cu materii organice. În prima sa fază, sanctuarul avea forma unei construcții dreptunghiulare, cu dimensiuni de 12,5 m lungime și 7 m lățime. În sferul nord-vestic se găseau urmele unor despărțituri, distruse în bună parte de faza a doua de construcție.

mare cu picior, lucrată din chirpici, nearsă inițial, dar care a ars odată cu incendiul care a distrus sanctuarul. În încăperea de vest, în perete, se găsea o deschidere rotundă, care lăsa lumina să pătrundă în interior. Lipită de această deschidere am aflat o lună făcută dintr-o turtă de lut, formînd cu deschiderea rotundă din perete, cuplul soare-lună. Ceva mai jos se găsea o cupă lucrată din chirpici, o rîșniță cu gardină și un pat de lut. Cele trei grupări făceau parte din același complex, ele demonstrînd existența rîșnitului cultic, aducerea de ofrande din grăunțe soarelui și lunii. S-au mai descoperit, printre altele, o vatră portativă pentru ars ofrandele, ca și soclul unui bust de idol, cu o perforație. În vecinătatea lor se găsea și bustul răsturnat. Deosebit de important este vasul cu față umană, în care au fost depuse citeva zeci de oscioare de animale. Este un vas ornamental cu incizii, încrustat și pictat. O podină de lut, refăcută de două-trei ori acoperă cu ultima lutuală o groapă în care au fost depuse un număr de 12—14 vase sparte ritual, între care un fragment de vas cu față umană, incizat și pictat cu roșu și galben în tehnica „crusted”, precum și alte citeva elemente arhitectonice. Între dărîmăturile peretelui de nord s-au descoperit mici greutateți de la un război de țesut, citeva bile pentru praștia de vînătoare și o placă de lut care servea la fixarea unui picior de la războiul vertical de țesut.

În exteriorul sanctuarului, la 4—5 metri de intrare era o vatră de foc în aer liber, lîngă care se pare că stăteau cei care supravegheau focul în timpul

pe marea zeiță-mamă (Mater Gea), căreia îi lipseau fragmentele de la cap. Spre nord, cel de-al doilea umăr, în vecinătatea căruia s-au găsit fragmente de la un cap de taur, ca de altfel și alte resturi de capete de tauri, la intrările din fața statuii, atestă prezența cultului taurului.

Ce semnificație au pentru dumneavoastră, specialistul, toate acestea?

Ținînd cont de aspectul și caracterul descoperirilor, avînd în vedere și unele analogii etnografice, se poate imagina, pe scurt, viața sanctuarului. Depunerile de ofrande din grăunțe soarelui și lunii. S-ar mai descoperit, printre altele, o vatră portativă pentru ars ofrandele, ca și soclul unui bust de idol, cu o perforație. În vecinătatea lor se găsea și bustul răsturnat. Deosebit de important este vasul cu față umană, în care au fost depuse citeva zeci de oscioare de animale. Este un vas ornamental cu incizii, încrustat și pictat. O podină de lut, refăcută de două-trei ori acoperă cu ultima lutuală o groapă în care au fost depuse un număr de 12—14 vase sparte ritual, între care un fragment de vas cu față umană, incizat și pictat cu roșu și galben în tehnica „crusted”, precum și alte citeva elemente arhitectonice. Între dărîmăturile peretelui de nord s-au descoperit mici greutateți de la un război de țesut, citeva bile pentru praștia de vînătoare și o placă de lut care servea la fixarea unui picior de la războiul vertical de țesut.

Cît privește alte credințe sau obiceiuri, alte taine ale sanctuarului, vîr putea fi precizate după studiul, interpretarea și restaurarea tuturor materialelor descoperite.

Cea de-a treia viață a sanctuarului

Odată descoperit un astfel de monument, de o extraordinară valoare arheologică, n-ar fi putut fi păstrat pe loc din pricina condițiilor naturale. Între digurile Timișului, apa se poate oricînd înalța. Era important ca monumentul să fie, nu doar

O inscripție studiată de Nicolae Iorga la muntele Athos arată că în 1475 Ștefan cel Mare a ridicat acolo un „turn de corăbii” (far), desigur menit să semnalizeze corăbiilor sale care treceau spre Marea Mediterană (aveau și un pavilion, cu capul de bour pe el). Marele domn a folosit adesea flota sa militară în lupta antiotomană, așa cum s-a întimplat după bătălia de la Vaslui cînd, după cum arată un cronicar polonez, turcii au fost loviți și la Dunăre. „mulți pierind înecat în valuri” (Dlugosz) — sau la Chilia și Cetatea Albă, apărute cu succes în 1476 de trupele de uscat și de marinarii moldoveni împotriva unei puternice flote otomane.

Desigur, ar mai fi multe de spus în același context. De pildă despre „mesterii de girle” și „fintinarii domnești”, care asigurau alimentarea cu apă și conduceau lucrările hidrotehnice la curțile domnilor, despre marea conductă de alimentare cu apă prin olane, realizată în 1675 în vremea lui Vasile Lupu, despre „inspectorul” general hidrotehnic („Marele Cismigiu”) instituit de Alexandru Ipsilanti, cînd s-a construit și un mare canal de derivație a apelor Dimboviței (pentru stăvilirea inundațiilor), despre dezvoltarea porturilor și santierelor de construcții navale de la Dunăre, despre flota lui Constantin Brâncoveanu, cînd s-au realizat vase cu zeci de tunuri, despre organizarea marinei române moderne... I.M. ȘTEFAN

TRADIȚII ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNICE ROMÂNEȘTI

Chemarea apelor (II)

Să deschidem din nou marca carte a istoriei. Un document din 30 august 1429, emis de împăratul Sigismund de Luxemburg, arată că Alexandru cel Bun a amenajat o mare estacadă în punctul unde Dunărea se varsă în mare prin brațul Chilia, pentru a bara pătrunderea navelor dușmane în fluviu; într-un studiu publicat în „Revista de istorie” nr. 1/1975, istoricul Sergiu Columbeanu observă că este vorba de „o operație pretențioasă, comporînd cunoștințe destul de avansate de construcții pe apă și în materie de plutire”. Iar C. C. Giurescu, studiînd urmele citorva mari lucrări hidrotehnice din epoca feudală, identifică la Nucet (judetul Dimbovița), un veritabil lac artificial — 13 km lungime și adîncimi de 3—8 metri — care servea la aprovizionarea cu pește a curții lui Mircea cel Mare. Un alt iaz din epoca feudală timpurie există la Draacsani (judetul Botoșani), avînd o lungime de 8 kilometri și o lățime trecînd de 1 kilometru — și acesta putînd fi considerat printre monumentele tehnice ale timpului. De altfel, încă din anul 1247, Diploma Ioanștilor menționează pricepe-

rea meșterilor populari de la noi de a construi mari iazuri și diguri. Un interes deosebit prezintă descoperirea în insula dunăreană Păcuu lui Soare (judetul Constanța, nu departe de Ostrov) a unei puternice baze navale, cu un mare port, dispunînd de cheiuri, diguri, dane etc., datînd de la finele secolului al X-lea, în cadrul unei cetăți care a dăinuit pînă în veacul al XV-lea.

Un nivel tehnic de excepție aveau instalațiile hidrotehnice populare. Pentru punerea în mișcare a mecanismelor pivelor, viltorilor, zetezilor, feluritelor tipuri de mori de apă, a ferăstraielelor etc. apa era stăpînită cu iscusință prin ridicarea de stăvilare, amenajări de căderi de apă, construirea de disipatoare de energie, realizarea de derivații de riuri din care se formau canale — iar preluarea energiei de către roți, pietre, ciocane se făcea prin sisteme complexe, de o mare originalitate. O moară de lîngă Dobreni, pe Argeș, este descrisă ca avînd nu mai puțin de șase roți, altele, așa zisele mori „gonace”, erau așezate în mijlocul apei, pe o talpă plutitoare și legate de mal; apa curgînd

pe dedesubt punea în mișcare piatra de moară. Numai în apropierea Sibiului, arată Cornel Irimie, au fost găsite cinci tipuri de pive, diferențiate după felul în care se făcea alimentarea cu apă și după sistemul de bătaie.

În ce privește podurile, C.C. Giurescu deosebește la noi podurile umblătoare (așezate pe două lunturi și trase de la un mal la celălalt) și podurile stăvitoare (fie poduri fixe, fie poduri pe vase). La Borzești și Cotnari s-au durat, în vremea lui Ștefan cel Mare, solide poduri de piatră. Interesante sînt și podurile de lemn acoperite de peste. Someș și din nordul Moldovei. Totuși, românii au cîvitat în epoca feudală construirea de poduri permanente (preferînd trecerea apelor prin vaduri sau pe poduri umblătoare) — pentru a îngreuna pătrunderea dușmanilor, mai ales a năvălitorilor, în țară. În schimb, iscusința lor în construirea podurilor pe vase a făcut, precum relatează Dimitrie Cantemir, ca turcii să-i oblige pe români, ca în caz de război, să le pună la dispoziție 4000 de oameni pentru „întocmirea podurilor” și „deschiderea drumurilor”.

Încă din veacurile de formare și consolidare a formațiunilor statale românești, documentele semnalează dezvoltarea navigației pe apele interioare, pe Dunăre, pe Marea Neagră, uneori chiar mai departe, existența unor flotile muntene, moldovene și dobrogene, alcătuite din lunturi, pinzare și corăbii —

aceasta fără a mai pomeni plutăritul, care se dezvoltă tot mai puternic, pe distante acum de sute de kilometri, asigurînd spre pildă exportul sării și transportul bustenilor.

Este destul de puțin cunoscut faptul că în veacul al XIV-lea Dobrotici, despotul Dobrogei (probabil că numele provinciei vine de la numele său) avea o flotă pe Marea Neagră, care după moartea sa și a urmașului său a trecut în stăpînire la Mircea cel Mare, consolidînd forța navală a acestuia. O serie de izvoare vorbesc despre „galerile României” care transportau grînele exportate pînă departe. La rîndul său Iancu de Hunedoara a concentrat 200 de nave, de care dispuneau românii, ungurii și sîrbii pe Dunăre și a înfrînt la 14 iulie 1456, la Belgrad, flota otomană a lui Mohamed al II-lea, desi aceasta era mai numeroasă (au și fost capturate 20 de corăbii turcești — arată istoricul L. Chalcocondili).

În veacul al XV-lea, Moldova avea o marină dezvoltată, iar venirea negustorilor „cu corăbii leor” pînă la Constantinopol fusese autorizată de sultan, după cum arată C.C. Giurescu, aceasta încă din vremea domnitorului Petru Aron. Corăbiiile românești „aveau dimensiuni apreciabile, dispuneau de o bună viteză și rezistență la «mare rea». Ele aveau prova înaltă, cu partea de sus întoarsă înăuntru [..] Marinarii purtau costum național: căciulă, itari și cămașă cu mincei largi”. (N. Bărdănuș, N. Nicolaescu).

O cămară închisă ermetic: conservele

Așadar, propunându-ne să aflăm, dacă nu chiar totul, măcar ceea ce este esențial în producția de conserve, în special conserve de legume, cu scopul evident de a supune dezbaterii publice o problemă de larg interes — calitatea acestei producții — într-un moment în care în absolut toate domeniile de activitate calitatea este o problemă priorităară, am oferit până acum spațiu producătorului, Trustului pentru producerea conservelor și succurilor, Institutului pentru cercetarea, valorificarea și industrializarea legumelor și fructelor, iar în acest număr facem loc opiniei comerțului.

Fără să tragem concluziile înainte de a asculta toată lumea, nu putem ocoli remarcă, ușor detectabilă de altfel, că, în ciuda părerilor interesante emise de cei ce au avut cuvântul, acestea cam trec unele pe lângă altele, fiecare parte tinând morțis la adevărul ei, uitând ceea ce este important: justificările nu vor îmbunătăți calitatea produselor. Apropiindu-ne de fiecare fabrică sau instituție, din cele vizitate până aici, cu dorința exprimată deschis de a facilita un schimb de opinii, de a recolta contribuții capabile să determine obținerea unei calități mai bune, am devenit depozitarii unor probleme mai mari sau mai mici, fiind chiar aproape de păcatul de a da dreptate tuturor (calea sigură de a nu rezolva nimic), a fel și fel de sfaturi adresate altora, majoritatea interlocutorilor noștri fiind interesați mai puțin de grădina proprie, aceasta intrând în cunoscuta sintagmă „mai avem și lipsuri”.

Ne-am dus în fabricile de conserve ca să aflăm pentru ce produse care iau drumul pieței nu sînt pe deplin corespuțătoare, pentru ce diversificarea poate semnifica și o restringere sortimentală. Desigur, există și dificultăți și acestea nu vor fi rezolvate numai într-un loc sau altul, ci doar printr-o strînsă colaborare, adică și într-un loc și în celălalt, dîndu-și mina și fabricantul și specialistul din cercetare, precum și toți cei implicați în producerea conservelor, unități coordonatoare, ministere. Pînă una alta însă, dacă la diferite nivele sau în unele unități adevărul poate lua diferite infățișări, există un sector

unde lucrurile se limpezesc: comerțul.

Cum vîd cei ce comercializează produsele fabricilor de conserve, calitatea acestora? Părerile este unanimă: în general bună, dar cu largi, foarte largi spații spre mai bine. Aprecierea nu este intimplătoare și ea are un suport concret. Iată, să luăm de pildă Depozitul ICRA Militari, care aprovizionează 4 sectoare ale Capitalei. Biologul Ioana Iorganda, din cadrul laboratorului C.T.C. al depozitului, ne spunea că mari spații sînt blocate cu diverse custodii, încă din anul 1986. Custodiile sînt mărfuri, în speță conserve, respinse și neridicate de furnizori. Furnizori care devin astfel proprii lor beneficiari. Numim cîțiva dintre aceștia. Pentru dulceturi și gemuri: F.C. Carei, ILF Vrancea, IPILF Băiculești. Pentru legume: IPILF Dunărea Tulcea, ILF Tirgoviște, IPILF Fetesti. Printre motivele refuzurilor găsăm, la dulciuri, închiderea neetansă, mușgai (la citeva loturi), culoare închisă, caramelizat afumat (la gemul de visine), iar la legume, sediment gros, raport sub limită (la mazăre), aciditate depășită, gust necorespunzător (pastă de tomate), boabe nefierte (mazăre miolocie), codite, vreji, ciulinii și ațe (în borcane de fasole verde), culoare necorespunzătoare, seminte, etichetare (vinete tocate) etc. Și lucrurile ar putea continua așa pe loturi, defectele venind. Pentru ce am dat aceste exemple? În primul rînd, dacă observați, ele nu se datorează unor tehnologii depășite, unor dotări necorespunzătoare, unor colaborări defectuoase s.a.m.d., ci neglijenței, celei mai crase neglijențe. Firește, unele nu le exclud pe celelalte. Sînt și tehnologii mai vechi, și utilaje necorespunzătoare, și colaborări care schioapătă. Dar refuzurile de care ne ocupăm se datorează nerespectării normelor existente, indisciplinei tehnologice, controlului superficial, indiferenței față de cumpărător. Și acest tip de refuzuri este cel mai deosebit, cel mai rău, cel mai deosebit.

Am întîlnit la depozitul I.C.R.A. Industriilor, al cărui laborator C.T.C. a respins cantități însemnate de conserve în primele luni ale anului, ambalaje care nu te îmbie cu nimic să încerci produsul. Borcane murdare, etichete la fel sau runde, etichete pe care un pix

verde, adunată într-un borcan curat, cu o etichetă destul de „proaspătă”. Pentru ce, întrebăm, denumirile fabricilor sînt trecute cu litere atît de mici pe etichetă, încît numai cu o lupă le-ai putea deslusi? E important acest lucru? Este. De exemplu, cel mai bun suc de roșii din țară, potrivit opiniei Ioanei Iorganda (și îi dăm dreptate), este cel fabricat la IPILF „Munca” din Constanța. Ei bine, nu este decât ca acest suc să fie imbuteliat în sticle cu capsule ruginate, fiind astfel respins? De asemenea, unitatea din Turnu Măgurele expediază foarte multe produse bune, însă, la un vagon expedit la sfîrșitul lunii aprilie, s-au înecat la mal. S-au refuzat 6999 sticle suc de roșii (capsule ruginate), mazăre boabe 133 sticle (murdare), 98 borcane cu ghiveci de gătit (fără etichete). Obrazul subțire se ține cu mult respect, chiar și atunci cînd îți faci curat în magazie și-ți expediezi și ultimele 98 de borcane de ghiveci. Rămînem la convingerea că dacă firma ar „sări în ochi”, fabrica ar avea mai multă grijă de beneficiarii ei și nu s-ar mai ascunde sub anonimul literei de o schioapătă. Bineînțeles doar acest fapt n-ar fi suficient pentru a evita respingerile de milioane de lei (numai între ianuarie și 20 mai a.c., refuzurile s-au apropiat de cinci milioane și jumătate lei, la depozitul Militari).

Cum se descurcă mai departe fabricile, cu pierderi atît de importante? Nu face obiectul anchetei de față, dar ne întrebăm, ce soluție va adopta întreprinderea din Carei care are din noiembrie 1986 aproape 1600 borcane dulceață de prune în custodia la „Militari”? Ioana Iorganda: „Ne-au trimis o conciliere prin postă, desi concilierea nu se face prin postă, și ar trebui să știe că acest lucru nu mai e posibil de vreme ce le-am expedit buletinul prin Laboratorul central pentru încercări și expertize fizico-chimice”. Că oamenii nu știu, nu știu, dar banca nu-i întreabă de ce nu e facturată marfa?

Am întîlnit la depozitul I.C.R.A. Industriilor, al cărui laborator C.T.C. a respins cantități însemnate de conserve în primele luni ale anului, ambalaje care nu te îmbie cu nimic să încerci produsul. Borcane murdare, etichete la fel sau runde, etichete pe care un pix

verde, adunată într-un borcan curat, cu o etichetă destul de „proaspătă”. Pentru ce, întrebăm, denumirile fabricilor sînt trecute cu litere atît de mici pe etichetă, încît numai cu o lupă le-ai putea deslusi? E important acest lucru? Este. De exemplu, cel mai bun suc de roșii din țară, potrivit opiniei Ioanei Iorganda (și îi dăm dreptate), este cel fabricat la IPILF „Munca” din Constanța. Ei bine, nu este decât ca acest suc să fie imbuteliat în sticle cu capsule ruginate, fiind astfel respins? De asemenea, unitatea din Turnu Măgurele expediază foarte multe produse bune, însă, la un vagon expedit la sfîrșitul lunii aprilie, s-au înecat la mal. S-au refuzat 6999 sticle suc de roșii (capsule ruginate), mazăre boabe 133 sticle (murdare), 98 borcane cu ghiveci de gătit (fără etichete). Obrazul subțire se ține cu mult respect, chiar și atunci cînd îți faci curat în magazie și-ți expediezi și ultimele 98 de borcane de ghiveci. Rămînem la convingerea că dacă firma ar „sări în ochi”, fabrica ar avea mai multă grijă de beneficiarii ei și nu s-ar mai ascunde sub anonimul literei de o schioapătă. Bineînțeles doar acest fapt n-ar fi suficient pentru a evita respingerile de milioane de lei (numai între ianuarie și 20 mai a.c., refuzurile s-au apropiat de cinci milioane și jumătate lei, la depozitul Militari).

I-am rugat pe specialiștii din Ministerul Comerțului Interior, care se ocupă și de contractarea acestor produse, să ne răspundă la trei întrebări, foarte de scurt. Iată întrebările:

1) În ce măsură poate influența comerțul calitatea și diversitatea conservelor? 2) Cît de recentiv este la propunerile întreprinderilor privind noile produse? 3) Cît din cerințele pieței este onorat de întreprinderile producătoare?

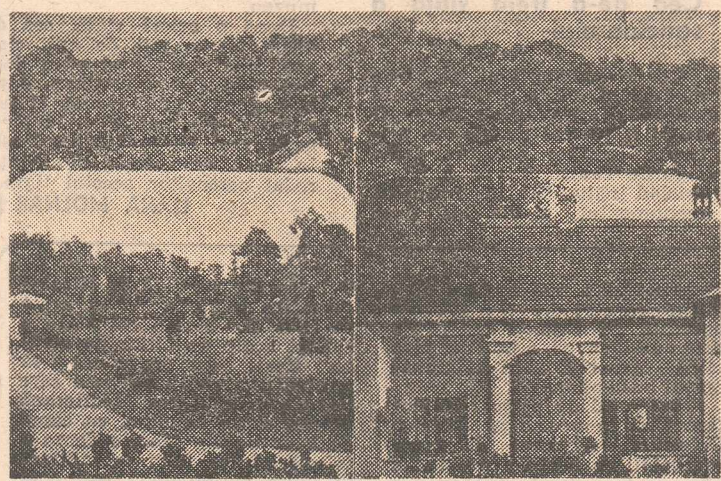
Ne răspunde tovarășul Nicolae Blăjan, director general adjunc.

„Am să încerc să fiu cît mai scurt și mai precis. Unitățile comerciale contractează anual, respectiv în trimestrul IV, conservele ce ajung la populație în semestrul II al anului viitor și în primul semestru al celui de al doilea an. Condițiile de calitate sînt stabilite de normele în vigoare, care stau și la baza producerii fiecărui sortiment. Pe baza contractelor încheiate, unitățile comerciale controlează modul cum sînt fabricate produsele. La deplasări făcute în țară, se constată că, în general, rețetele de fabricație sînt respectate, dar că materia primă nu coresunde întotdeauna, că unele sortimente de legume lipsesc tocmai atunci cînd își propune fabrica să le realizeze și sînt înlocuite cu altele (probabil, acestui fapt se datorează și marile cantități de mustar de pe piață, mustar care are termen de garanție doar 3 luni — n.n.). În cursul anului 1986, unitățile comerțului au respins conserve de legume în valoare de 5,5 milioane lei, reprezentînd

produse de la I.P.I.L.F. Calafat, Caracal, Avintul Oradea, Topoloveni (este vorba de respingeri definitive, fără remedieri — n.n.). În ceea ce privește a doua întrebare, vreau să arăt că Ministerul Comerțului Interior este recentiv la propunerile întreprinderilor producătoare cînd este vorba de sortimente care au trecut prin fazele prevăzute de regulamentele în vigoare, privind omologarea, stabilirea pretului de producție, a pretului de vînzare, calitatea. În privința testării, fabricile au la dispoziție unitățile alimentare cele mai reprezentative din județul priceperii fabricantului, dar și al respectului față de cumpărător.

Deci nu se poate afirma că întreprinderile producătoare întîmpină rezerve din partea comerțului. Comerțul în primul rînd trebuie să vîndă și e greu de acceptat că nu e interesat de producția fabricilor. Că treburile se prezintă astfel, o dovedeste diferența dintre contract și livrare la un singur I.C.R.A. din țară. În ceea ce privește calitatea produselor, nînd la o parte problemele întreprinderilor de conserve în privința dotărilor, reamintim ceea ce se știe, calitatea se obține în producție și ea este controlată, în primul rînd, tot acolo.

RĂZVAN BĂRBULESCU ■

Călacea, pași prin pădure

Cu toate că-și zice stațiune, Călacea este un parc, deci un loc în care plimbarea de după-amiază poate fi prelungită la dimensiunile unui concediu de odihnă. Scăpată de sub „tute-la” Buziașului, tinăra stațiune bănețeană se află în căutarea unei personalități distincte, care s-o alinieze între celelalte zone cu ambiții turistice ale Timișului. Trei sînt argumentele ei principale: accesibilitatea (la 25 km de Timișoara, pe o deviere din drumul spre Arad), ambianța (stațiunea este, cum spuneam, un parc imens, complet izolat, creînd ceea ce se cheamă „un climat de cruțare” cu efecte deosebite asupra sistemului nervos) și apele termominerale, în jurul cărora au răsărit, de fapt, celelalte dotări ale stațiunii. Și nu întîmplător, intrucît aceste ape (singurele din zonă) au efecte terapeutice dintre cele mai spectaculoase asupra unor afecțiuni diverse: reumatism degenerativ, stări posttraumatice și posttraumatice, afecțiuni ginecologice și ale sistemului nervos periferic. Concentrația minerală

ridicată a acestor ape (2,33 g/l) și spectrul larg de săruri pe care le conțin le recomandă în traterea gastroduodenitelor, enterocolopatiilor, diverselor alergoze, dischineziei, obiectivite și în cură de diureză. Se înțelege pentru că toate aceste posibilități de tratament stațiunea dispune de instalațiile și dotările necesare. Cazarea este asigurată în 8 pavilioane cu o capacitate de 220 de locuri, în camere de două paturi, și în confortabile căsuțe de lemn ale ceea ce localnicii numesc „popasul”.

Călacea este un loc în care vei să rămii, deși tentația unor excursii spre Deva sau spre Orșova rămîne intactă. Importanți sînt, cum spunea și economista stațiunii, Liviu Neguț, pașii prin pădure, adică simbolul dorului nostru de vacanță, care aici se poate realiza pe deplin. Pentru că unul din marile avantaje ale Călacei este chiar acela de a putea respecta dorul nostru de vacanță.

OCTAVIAN ȘTIREANU ■

Timp unu

Este o zi de marți (16 iunie) și căldură mare. La ceasul de zădud al prînzului (13,00), la Piața 1 Mai, reușesc, în fine, să „acostez” un maxi-taxi lejer, lejer, cu locuri pe fotoliile albastre din pluș frumos. Dau moneda (de 5 lei), iau biletul, mă așez pe scaunul cel mai la îndemînă, în dreapta ușii, lîngă un tînar în pantaloni bleumarin și cămașă albă. Pînă la Universitate, se mai urcă 3 și coboară 5 persoane (la Piața Romană). Tînarul de lîngă mine întinde mina, cei ce coboară dau și ei biletele cu care își plățiseră călătoria. Sînt surprinsă dar, gîndesc, o fi controlor! În liniște mergem mai departe. Pasagera ce urcă în dreptul magazinului „Eva” plătește, fără să primească și contravaloarea, șoferul virise discret biletul sub pătura verzuie așternută peste capota motorului. La capăt, la „Dunărea”, același ins întinde, iarăși, mina iar călătorii se scotolesc și ei, iarăși, după bilete. Le adună pe toate, în afară de al meu (cu nr. Bw 361018), să fi fost 4700 20, nu le-am numărat exact, nebănuind ce va urma, le aranjează cu grijă ca pe niște bancnote (și chiar erau), apoi le remite șoferului, care îi spune „mersi” și-l salută cordial. Înainte de a cobori, îl întreb pe bănuitul controlor „De ce faceți asta?” „Pentru că sintem colegi!” aud răspunsul șoptit la ureche, după care se pierde iute în mulțimea bulevardului.

Jos, pe trotuar, rînd mare, lume multă așteaptă să ia cursa înapoi.

Mă opresc în fața ușii, notez numerele (ITB — 155 —, de înscrisere în circulație — 37 B 5411). Șoferul mustăcios, cu ochelari de soare, mă observă și, iritat, îmi face semn cu miinile să poftesc la el. Nu dau curs invitației, dar, cînd încep să mă depărtez, vine către mine. Mă apucă zdravăn de brațul stîng, se postează în fața-mi (este cu un cap și un gît mai înalt) cît se poate de solid ca, de sus, să mă ia la întrebări: „În fond, ce dorești?” „Mai ni-

mic, dect să aflu de ce ați colecționat biletele de călătorie?” „Ce te interesează? În fond, cine ești?” „Dar dumneata cine ești?” „Eu? N-ai văzut? Șoferul mașinii?” „Nu cred! Unde-i ecusonul?” (Nu se afla nici la bordul mașinii, nici pe rever.) „Oii fi rudă cu Carmen Dumitrescu?” (tonul e tăios și disprețuitor). „Mai rău, sint colega ei” și mă legitimez. Voiam cît mai repede să pun capăt scenei, din mai multe motive. Întii, că nu mă slăbea din strînsoare, doi, fiindcă mulțimea, nerăbdătoare, se și împărțise în tabere, care țînind cu mine, care cu el, și care, neștiind despre ce e vorba, nu voiau dect să-l las odată să plece în cursă, pentru că se grăbeau... Trei, voiam să pot

la biletul, dă-mi biletul!

apela, cît mai repede cu putință, la organele de control ale ITB, în scopul trimerii unui echipaj pentru a-i depista biletele însușite, și a-i efectua monetarul pentru a afla cu cît a frustrat încasările întreprinderii, cite bilete o fi repus în circulație, da la intrarea în schimb. Îi spun „bună ziua!” și mi dă drumul și mă îndepărtez, lăsînd în urmă o lume cu păreri contrarii...

Timp doi

În 8—10 minute ajung la instituția unde aveam treabă, cer îngăduința de a utiliza telefonul. Formez un număr și sint sfătuită să cobor mai jos, către Exploatarea taximetrie (!?!). Mă conformez dar directorul, Ing. Florin Georgescu, nu e. Insist pe lîngă centralistă să-mi facă legătura cu comitetul de partid al exploataării. Sint ascultată cu atenție, sint notate datele mașinii, sint rugată să dau telefoanele redacției. Le încredințez.

Cînd ajung la Casa Șcintei mai telefonez o dată la alte cadre din conducerea ITB. Sint invitată a doua zi, la ora 9,00 dimineața, în strada Virgiliu. Spre uimirea mea, șoferul Viorel Sergiu Zaharof (cum află că îl cheamă) fusese invitat mai devreme, fusese deja audiat. Mi se dă cuvîntul, deși el nu fusese audiat în fața mea. Amintesc acest „mic amănunt”. Se corectează. O luăm amîndoi de la capăt. El ascunde cele două „neînsemnate detalii” — însușirea biletelor și faptul că m-a strîns „amical” de braț. Apasă pe cuvintele „În primul rînd, tovarășa minte! Biletele le-am aruncat imediat!”

Concluzia discuției? (nu și din partea noastră).

„Cetățenii sint de vină! Nu putem pune după fiecare șofer un controlor! Dacă și cetățenii ar fi corecți și nu le-ar da biletele înapoi?! Cine îi strică?” Cine strică pe cine, încă n-am cercetat, poate organele de control ale ITB sint cele mai în măsură s-o facă. Dacă punctul de pornire al acestui articol a fost fireasca reacție de a apăra interesele unei întreprinderi de stat, interese financiare și morale — înși ca șoferul de pe maxi-taxi 155 pălează onoarea unui mare colectiv muncitoresc, cu oameni onești și serioși, cu o muncă deloc ușoară în ateliere, în depouri și garaje, la volane, (fără alte recompense decît retribuțiile de pe statele de plată), pentru a ne asigura, pe orice vreme, transportul spre treburile noastre în marele oraș —, în final aș dori să fie o scrisoare deschisă către dumneavoastră, stimulate cetățean. Haideti, să nu mai fim de vină! Să nu mai încurajăm poluarea morală a șoferilor de teapa lui Zaharof. Poate o să vă convingă, odată mai mult, următorul fapt. Deși, precum știm, microbuzele maxi-taxi sint întotdeauna arhipele, încasările nu sint pe măsură și s-ar putea să suferim măsura de a fi desființate. Trageți singuri concluziile despre acest bumerang.

CICI IORDACHE ADAM ■

— Stau și mă gândesc, în vremea din urmă, mai ales, că trebuie să fi fost tare frig în ziua când am fost adus pe lume. Zi de iniți decembrie. Zi mare, adică...

— Anul?
— 1885. Socoata fă-o dumneata. Eu atît am de zis, că mă simt încă bine, dar mă mai ia citeodată cu frig. Uite, chiar și-acu', că dădu bine vara, și tot nu pot sta fără pulover și haină pe mine.

— Il privești plimbându-se încet prin curte cu miinile în buzunarele pantalonilor. Pantaloni sare cu piper, cămașă albastră cu dungi discrete albe, avînd gulerul îngust, modern, prins cu nasturași la coifuri, un sacou bleumarin, elegant și el. Hainele-i vin bine, turnate, semn că nu s-a împuținat la trup. Freză cocheta, cu cărare pe dreapta. Într-un tirziu, Nicolae Lengher se așază pe scaun, sub un prun mare, și prinde a istorisi.

— La-nceput, cînd v-am văzut intrînd în casă, m-am... cum să zic, nu speriat... m-am emoționat. Ce-or căuta oamenii aștia străini la un bătrîn ca mine? Da' acu' mi-s liniștit că am aflat că vreți doar așa, să stați la o poveste cu mine. Mai sînt unii care vin și-mi spun că ce mare scofală o fi să trăiești, da' numai să sezi. Da' eu cînd stau, mă gândesc la un vagon de sare.

— Ce vagon?
— Eu am plecat, măi băieți de mititel la muncă. De pe la nouă ani. Eram copii mulți acasă și tata era sărac rău. Tîn minte că rupeam ceapă din grădină și mergeam s-o mincăm pe furis, după coteț. Și cînd m-am pornit la muncă, drept la mină am mers.

— La 9 ani?
— Ce te miri?! Era de treabă pentru oricine acolo. De cărat una-alta, de adus vreo unealtă, de dus mincare în mină...

— După cum arătați acum, nu cred să fi fost un copil prea voinic...
— Nu eram, doamne ferește. Un nod, acolo, firav, da' iute. Și tare de sănătat, că n-am știut, pînă pe la 75 de ani, cum arată boala sau doctorul. Da' greu tot îmi venea. Plecam de cu noapte de-acasă, cu un colț de piine sub braț. Uneori mai adormeam pe drum, dar întotdeauna mincam piinea pînă să ajung la mină. După aia, alergam de colo-colo ca să uit de foame. Aici, la noi, în mina de sare de la Ocna Mureșului, era

muncă de nici dușmanilor să n-o dorești.

— Ciți ani ați lucrat ca miner?

— 41 în cap. Pînă la cincizeci de ani, cînd m-au pensionat. Da' eu tot n-am putut sta locului și am pornit mai departe la lucru, pe la conductele de apă de la consiliul popular, apoi prin munți, pînă spre Sinaia, la conductele de gaz. Mă învățasem cu adîncimea și-mi prindea bine oleacă de înălțime. Dacă e s-o luăm așa, eu și-n mină am tot urcat. Cînd mă uitam de sus, de pe buza malului, îi vedeam pe oameni ca pe niște porci, mergînd de ici-colea. 180 de metri coboram în vale, pe niște scări de se

legănuu așa de tare, că-ți venea să stringi și cu dinții de ele, doar să nu se mai clatine. După ce isprăveam treaba, urcam tot pe scări mișcătoare și pe trepte de care ziceai că acu'-acu' se surpă. Frică n-am avut. Urcam și coboram zîmbînd sau glumînd cu cei de jos.

— V-a fost greu tare în anii de minerit?

— Nu m-am văitat. Am lucrat și pentru alții, pe care-i doboră osteneala. Pînă noaptea țirziu stăteam în mină. Și cînd ieșeam, aproape că dormeam pe mine, dar îmi ziceam — Nicolae dragă, ori urci, ori nu mai ieși de-aici cit îi veacul. Și ieșeam. Un vagon de sare țaiam și încarcam pe ficce zi. Am lucrat atît de mi-a zis unu' odată că e de-ajuns pentru tot neamul meu. Stăteam culcat pe spate și loveam cu ciocanul în perețele de deasupra. Îmi cădea sarca pe față, pe ochi, dar îi dădeam

înainte. Ajungeam acasă sclipînd de sare, alb ca de făină pe față. Ochii nu m-au usturat și nici pielea obrazului.

— Dar la masă, mai puneai sare în mîncăruri?

— De ce să nu pun? N-aveam bai. De sare nu m-am scribit niciodată, că omul-om nu se poate scribi de munca lui. Ce, al de scotea țitei nu mai aprindea lampa de gaz în casă? Nu prea eram noi așa sclifosiți, că n-avea cîn' să ne cate-n coarne. Ai de-acasă n-aveau parte de mine decît duminica. Și-atunci nu știam cu care să povestesc mai întii — cu muieroa ori cu pruncii.

— Înțeleg că nu v-ați prea menajat în tinerețe.

să le rumeg, să le pun cap la cap și să-mi dau seama ce-o fost bine și ce rău în tot ce-am făcut. Să pășești printre oameni cu ochii închiși e ca și cum ai dormi de la naștere și pin' la moarte. Eu le spun tuturor — dragă, am cam îmbătrînit, pasul mere mai încet, da' mîntea e tot aia de cînd mă știu. S-o minat viața cea mare, aia de mi-o rămas o folosească la gîndit.

— În 1918, la Unirea cea Mare, erați bărbat în putere, de 33 de ani. Ați fost la adunarea de la Alba Iulia?

— Fost, cum nu! Și is bucuros ca nimeni pentru că ziua mea de naștere e tot aia cu ziua în care s-a făptuit imbră-

ginile căreia n-ai de cules decît scaieți.

— Și totuși, ce înseamnă viața la aproape 102 ani?

— Cum adică?

— Ce faceți, adică, toată ziua în afară de-a vă gîndi la cele trecute?

— Mă uit în jur la toate cele. Cit am fost tînăr și grăbit, n-am prea băgat de seamă pe unde treceam. Acum, însă, privesc la pomii aceștia din curte, pîndesc momentul cînd înfloresc sau încep să se coacă roadele. Ce vrei, am cam îmbătrînit, dragă. Am atîta răbdare încît pot să stau nemiscat în fața oglinzii și să văd cum îmi cresc firele de păr în barbă. Iar noaptea, cînd zăresc stele pe geam...

— ...Le numărați?

— Nici așa... Îmi spun că fiecare dintre ele este o clipă din viața mea. Și cit mai strălucesc ele, atîta se mai cuvine să mă zăbovesc și eu pe lumea asta. Fiecare dintre ele clipește altfel. Și eu adorm visînd de fiecare dată alt vis. Și mă trezesc fericit dimineața pentru că visele mele seamănă cu tot ce-am trăit. Îmi spun atunci că am ajuns să povestesc și-n somn. Și rid de mine. Dar ascultă-mă, cită vreme omul ride, e sănătos și are încă poftă de viață. Într-o zi, am mîngiat iarba care abia de se ivise și mi-am dat seama că era prima dată în o sută și ceva de ani cînd făcusem treaba asta. Așa era de gingașă încît mi-am zis că ai nevoie de multe vieți pentru a privi și mîngia toate cele care se află în jurul tău.

Nicolae Lengher își reincepe plimbarea înceată prin curte, de parcă ar mîngia aerul cu trupul. Se oprește, rupe o frunză dintr-un pom și o miroase.

— Știi ce mai cer de la lumea asta? Să mai apuc să mai trăiesc liniștit încă vreo citiva ani... O să mai treci de la mine?

— Cînd o să mai am drum.
— Drumurile — omul și le face. Pe pămînt, pe apă, prin cer și printre oameni. Să ai parte de drumuri lungi și frumoase, care să mai atingă și casa asta a mea.

— Aveți răbdare să așteptați?
— Am avut eu răbdare o sută de ani și n-oi mai avea pentru doi-trei de-acu'-nainte?

DAN MUCENIC
Fotografie de
VICTOR RĂDULESCU

Drumurile, omul și le face

(Gîndurile unei vieți de 102 ani)

— Ce spui?
— Spun că nu v-ați ferit de greutateți.

— Stai să vezi. Era nevoie de mină de lucru la mină și or fost aduși vreo 80 de oameni de la Unirea, satul de alături. După un ceas, toți erau afară. Noi, cei învățați, cu treaba, ne-am văzut de lucru înainte, îndemnîndu-ne unul pe celălalt — hai, hai, să meargă! Dacă nu te întărești tu și aștepti de la natură să te facă puternic ai s-aștepti mult și bine. Eu am zis mereu că trupul omului e mai puțin important decît gîndul lui. Mîntea e totul. Dacă o ai, dărimi singur un munte. Dacă nu, poți să ai brațe de oțel, că și se tocesc în timp.

— Sînteți tare vorbăreț.

— Asta mi-a mai rămas. De ani de zile toți îmi zic bătrînul Lengher. Am văzut multe în viața mea lungă și acum stau

fișarea tuturor românilor. Am fost mulți din Ocna Mureș care ne-am dus acolo. Cu căruțele cu cai împodobiți, cu neveste și copii, am plecat într-acolo de cu zorii. Era ninsoare faină, ușoară, și caii scoteau fumuri pe nări, aburi, da' subțiri, că nu era chiar frig de tot. Purtam cele mai curate imbrăcări și aveam tricoulul pus pe haină, la revers. Tot drumul am cîntat. Bucuria cea mare te face să mai uii de rostul drept al lucrurilor. Cînd am ajuns eram gata răgușiți, că de-abia am mai putut striga acolo „Trăiască România Mare!” Da' tot am strigat pînă mi s-o dus glasul de tot.

— Ciți copii aveți?

— Opt, am avut. Dar numai doi mi-au rămas pînă acu'. Fata ce mă-ngrijește, și frumos mă-ngrijește, are 63 de ani. Am nepoți, am strănepoți. Fără copii, viața e potecă de pe mar-

În scrisoarea care descrie odiseea sa, semnatarul povestește plastic și cu talent înfîmîplările puțin obișnuite și la prima vedere puțin verosimile, prin care a trecut.

„La ora aceea, deși în mod obișnuit era aglomerată, intersecția pustie semăna cu un cadru pregătit pentru apropiata filmare. Eu am suplinat rolul cascadorului, după cum se va vedea mai departe. Așteptam în stație. Pentru moment nu eram hotărît dacă să iau primul mijloc de transport spre gară, unde peste puțin timp aveam un tren, ori să văd un film (rulau cîteva pelicule bune care mă interesau) și să plec cu trenul următor. Am optat pentru film, așa că m-am angajat în traversarea străzii prin imediata apropiere a marcajului pietonal. Nu se întrevădea nici un pericol, așa că am făcut primii pași spre trotuarul opus. Ghinionul meu a fost că m-am gîndit doar la cele patru direcții din care te poate paște un pericol într-o intersecție obișnuită și am ignorat-o pe a cincea. Nu vreau să se creadă despre mine că sînt un ignorant. Am văzut doar în marile orașe, pietele (de fapt, tot un fel de intersecții), unde converg o multime de străzi, 10 și chiar 16 artere rutiere. Ca să fi descifrat pericolul acestei înguste și neînsemnate străduțe, care pătrundea într-un mod „perfid” în intersecția cu pricina, trebuia să fiu un obișnuit al cartierului. Eu eram însă un ins ce mă aflam în buclucașă încrucișare pentru prima dată. N-am avut timp să zic nici pis și mă aflam dăborit pe caldarîmul străzii, de un inamic care a apărut pe neașteptate de pe a cincea ramură — minoră, a acestei intersecții-capcană. N-am fost luat chiar din plin, ci mai mult șters, lovitură imprimîndu-i corpului o mișcare de rotație aidoma unui tîlreiz. Poate nu s-ar fi întîmplat nimic deosebit, dacă nu aveam în mină un fel de port-hart, din acelea care se poartă acum, fiind foar-

te practice. Culmea ghinionului, în el se aflau cîteva obiecte foarte grele, metalice, printre care un fier de călcat și cîteva piese auto. Cînd zăceam pe carosabil cu destule coaste fracturate, mi-a venit în minte, printr-o asociație de idei, banalul: „Poți omori un om cu un prosop?” Răspunsul: „Da, cu condiția să înfășori în el, un fier de călcat”. Făceam haz de necaz. Se potrivea parțial și în cazul meu, deoarece reușise, cei drept, nu să mă omoare, însă să mă demoleze destul de zdravăn. După ce mă „ajutasă” să mă dezechilibrez, geanta mai făcuse o ispravă, așezîndu-se în cădere între spatele meu și asfalt. Pe cînd mă chinuiam să mă ridic, și am reușit să fac acest lucru cu propriile mele forțe, și cu un gest reflex mă

Cronica șoselei:

Nu vă faceți griji, l-a prins miliția!

scuturam de praf (parcă asta era cel mai important, și nu repararea coastelor, dar ce să-i faci, starea de șoc senzual asemenea acțiuni inoportune) am observat ațîntîndu-se asupra mea trei perechi de ochi răutăcioși care mă fixau precum un păianjăn o viitoare muscă-victimă.

Hai să zicem că șoferul avea motive să nu fie prea vesel, întrecînd fața li era plină de zgîrieturi sîngerinde, ca urmare a faptului că trecuse cu capul prin parbriz. Frînase brusc și nu purta centura de siguranță (în oraș, spun unii, nu-i nevoie să te echipezi cu ele, viteza de circulație fiind mică). Uite că și la 30-40 pe oră poți găuri cu capul un geam). Ala zgîriatu se stropși la mine. „Tu de unde apărui, mă, mucosule?” Asta m-a deranjat cel mai tare, epitetul de mucos. E drept, mai ales în niște circumstanțe, arăt că un copil mai mare. Ce să-i faci, așa m-a făcut pe mine natura. Dar

am 26 de ani și trei copii. Adevărat, mai fusesem tratat și altădată drept puști, dar asta nu era o consolare. Am sărit, în ciuda durerii teribile de spate, ca ars. „Aș putea să vă întreb și eu de ce mergeți neatent, de ce spulberați oamenii de pe zebre?” Mi-am dat apoi imediat seama că o ceartă nu rezolvă nimic. Mai ales că raportul de forțe mi-era vădit defavorabil. Am mai muiat-o. „Accidente au fost și-or să mai fie, am zis eu împăciuitor. Acum să aveți la dv. o singură rugămînte. Să mă duceți la spital”. „Dacă v-ați ridicat singur de jos, înseamnă că nu-i nimic grav. Pentru liniștea dv. sufletească luați-mi numărul”. Doi oameni îmbrăcați în șalopete, niște tipi înalți, vinjoși, bine făcuți, care

să înlături singele”. Ei au trecut într-o clipă în înlăturarea urnelor. Au măturat cu grijă cioburile, au scos rama de cauciuc a geamului. „Mai bine fără geam, decît cu el spart. Așa ceva atrage atenția imediat”. Pe cel care trecuse cu capul prin parbriz au început să-l oblojească, să-i șteargă singele cu spirit din trusa medicală, să-l panseze. „Dați-mi și mie puțin cutia aceea. Pot să mă pansez și singur!”. „Nu stricăm noi ovăzul pe giște. Bea mai bine de aici, din gamela asta. O să-ți facă bine!”. „Ce aveți aici?” „Hai că nu-i otrăvit, e votcă”. N-ai văzut în film? Naufragiaților pescuiri pe mare nu li se dau să bea țării? Cred că-i pentru circulația singelui. Hai bea fără griji”. Am intuit ce urmăreau ei.

abia cumpărat. Partea din ebonită se făcuse țîndări. În contact cu asfaltul și cu coastele mele, probabil. Erau iritați. Refuzasem să beau, să le dau documentul. N-am sesizat intenția lor de a trece la forță. Cu o repeziune de necrezut, unul dintre ei mi-a răsucit mina, iar altul mi-a scos portofelul cu acte din buzunarul de la piept. S-au uitat la buletin, la poza soției, a copiilor. Apoi, unul dintre ei, un tip înalt, solid, le-a băgat în buzunar. „Un om fără acte e tratat întotdeauna cu suspiciune, așa cum vei fi tu. Poate vrei să ne iei numărul? Hai, ia-l”. Instinctiv m-am îndreptat spre portbagaj. Tăblița era minjită cu o pastă de pămînt negru, care acoperea întreaga ei suprafață. Nu se observa măcar o cifră. Eram în apropierea unei curți. Se auzeau glasuri de copii și al unei femei care îl certa pe unul dintre ei, probabil pentru vreo năzdrăvnie. Mă durea spatele teribil, dar robust din fire și tînăr, mai aveam ceva putere. Zece pași și sînt salvat. Mi-am zis. Am profitat de clipa cînd „gazdele” mele se sfătuiu în șoaptă ce să întreprindă cu mine în continuare și în cîteva secunde eram în curtea cu pricina. Femeia, speriată, a început să țipe, copiii să plîngă, dar l-am potolit. I-am spus repede despre ce-i vorba, arătîndu-i rîmile. S-a calmat. M-a așezat pe un scaun, a pus zăvorul la poartă și a început să mă șteargă cu spirit”. Am auzit apoi mîșcarea demarînd. Renunțasem la recuperarea mea. În timp ce eram pansat, am leșinat. M-am trezit la spital. Lîngă mine se afla un om în uniformă. „Nu vă faceți probleme, îmi spuse el cu blîndețe. S-a găsit totul, actele, port-hartul cu lucrurile, s-au găsit și făptașii. O să vă faceți bine, și încă repede. M-au asigurat doctorii... Cit despre bruneți, sînt clienți de-ai noștri, mai vechi”.

VICTOR BEDA

Comentariul săptămânii

Primatul tratativelor

În aprecierea stării de pace pe mapamond în momentul de față numeroși comentatori consideră că focarele de încordare și războaiele care se desfășoară acum în câteva locuri de pe glob pun în pericol pacea lumii, pot degenera oricând într-un conflict la scară mondială. Și pe bună dreptate. Mai întâi, nu putem să nu luăm în considerare prejudiciile pe care războaiele locale le aduc prin ele însele. Milioanele de morți în aceste războaie, imensele pagube materiale provocate de ele, cheltuielile care s-au făcut și se fac cu ducerea lor constituie suficiente motive pentru ca omenirea să facă totul pentru lichidarea conflictelor armate și trecerea la rezolvarea tuturor problemelor exclusiv pe cale pașnică, prin tratative. Legat de această problemă, președintele Nicolae Ceaușescu spunea: „În actualele împrejurări internaționale, ale interdependenței tot mai strinse ce caracterizează întreaga evoluție a evenimentelor mondiale, este necesar să se renunțe cu desăvârșire la forță sau la amenințarea cu forță în soluționarea problemelor mondiale, să se acționeze cu toată răspunderea pentru încetarea tuturor conflictelor existente în diferite zone ale lumii și trecerea la soluționarea problemelor litigioase dintre state numai și numai pe cale politică, prin tratative. Conflictuale, războaiele așa-zis locale provoacă zilnic mari pierderi umane și materiale, le cad victime mii și mii de femei și copii. Este timpul să se înțeleagă că toate aceste conflicte și războaie, mai mici sau mai mari, nu fac decât să slăbească statele respective, servesc de fapt numai politicii imperialiste de dominație și asuprire”.

Dar conflictele armate nu sînt nocive numai prin ele însele. Pentru că ele nu se produc într-un climat liniștit, neutru, ci au loc în timp ce pe glob cursa înarmărilor, nucleare și convenționale, continuă nestingherită, în timp ce în lume se acumulează cantități din ce în ce mai mari de armă cu forță de distrugere tot mai mare.

În aceste condiții, focarele de încordare și conflictele armate (din Orientul Mijlociu, din zona Golfului, din sudul Africii ori din America Centrală) constituie tot atâtea focare potențiale, capabile să declanșeze explozia. De unde, încă o dată, necesitatea stingerii urgente a acestor conflicte.

Ce trebuie făcut? Se știe că țara noastră, pornind de la ideea că nu există problemă care să nu poată fi rezolvată pe cale pașnică, prin tratative, dacă se pornește de la dreptul fiecărui popor de a se dezvolta liber și independent, de la interesele generale ale păcii și securității, a luat numeroase inițiative în acest sens. Mai întâi, este necesar ca părțile aflate în conflict să înceteze lupta armată, urmînd ca rezolvarea diferendului să se facă prin tratative. În această privință, după cum este cunoscut, la propunerea țării noastre, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat „Apelele solemne către toate statele aflate în conflict de încordare fără înțiriere a acțiunilor armate și de soluționare a problemelor dintre ele pe calea tratativelor” și „Angajamentul statelor membre ale O.N.U. de a reglementa stările de încordare și conflict, diferențele existente pe cale politică, de a se abține de la folosirea forței și amenințarea cu forța, de la orice intervenție în treburile interne ale altor state”. În spiritul acestor documente, cînd s-a produs o încălcare sau o atingere a păcii într-o zonă sau alta a lumii, România a luat o atitudine hotărîtă împotriva actelor agresive și a manifestărilor de forță, s-a situat constant de partea celor ce își apără dreptul la existență, la viață liberă. Țara noastră s-a ridicat cu vigoare pentru respectarea libertății și independenței fiecărui popor, a dreptului acestuia de a se dezvolta de sine stătător, cu excluderea oricăror ingerințe străine. În eliminarea stărilor conflictuale, schimburile de vederi, contactele la nivel înalt și la alte niveluri urmează să aibă, evident, rolul determinant. În același timp, o contribuție de seamă pot și trebuie să o aducă forumurile internaționale de negocieri. Pornind de aici, președintele României a subliniat necesitatea de a se depune eforturi susținute pentru activizarea lucrărilor în toate organismele în care se hotărăște soarta păcii, pentru renunțarea la condiționarea evoluțiilor dintr-un forum de rezultatele obținute în altele. Țara noastră este convinsă că acționîndu-se în direcțiile arătate, se vor obține succese de seamă în opera de întărire a păcii și securității pe planeta noastră.

ION D. GOIA ■

a costat încă 250 mărci. La 16 iulie, la trei săptămîni de la „cura de întinerire” Friedrike Kaske nu mai putea să meargă. A trebuit să se deplaseze Dobring la domiciliul bolnavei. Fiecare vizită a fost plătită cu 150 mărci. Soțului îngrijorat, „tămăduitorul” îi spunea că Friedrike este ipohondră. Singurul sfat valabil, acela de a interna pacienta într-un spital a venit cînd lucrurile luaseră o turnură ireversibilă. La 26 iulie credula doamnă înceta din viață. În prezent procuratura îl anchetează pe Harry Dobring pentru că medicii, cei veritabili desigur, au ajuns la concluzia că nu este exclusă o legătură cauzală între terapia cu „celule tinere” și reacția imunitară mortală ce rezultă datorită acesteia.

În prezent, arată revista „Stern”, în R. F. Germania există circa 5000 de medici mai mult sau mai puțin veritabili, care aplică „tratamentul cu celule tinere”. Onorariul pentru un asemenea „tratament” pus sub semnul întrebării de majoritatea lumii halatelor albe, se ridică la 12-14 mii de mărci. Nici unul din pacienți nu este avertizat de riscurile la care se expune. Specialiștii vest-berlinezi au serioase temeri că aceste „celule tinere” sînt purtătoare ale așa-numitelor „slow viruses”. Printre acești „viruși lenti” se numără și mult-discutatul virus care provoacă SIDA (sindromul imuno-deficitar dobîndit)!

Acest tratament fără bază medicală solidă a provocat numeroase victime și, de aici scandaluri de amploare în lumea medicală vest-germană. Presa de scandal face o mare și ireponsabilă publicitate „curei cu celule”. De pildă publicația „Bild Zeitung” a publicat în mai 1983 un interviu cu un asemenea „tămăduitor” care la o întrebare despre eficacitatea curei a răspuns plin de emfază: „Mulți dintre cei aproape 50.000 de pacienți ai mei au depășit vîrsta de 90 de ani. Unul dintre ei s-a căsătorit cu o parteneră mai tinăra cu 30 de ani decît el. Un altul a construit la 76 de ani o fabrică, pe care o conduce și azi”. Dar, ironia soartei, doi ani mai tîrziu, în septembrie 1985, Bild-Zeitung anunța moartea editorului său, faimosul Axel Springer. Cauza morții: infarct la vîrsta de 73 de ani. Cu numai cîteva săptămîni înainte de a înceta din viață Springer făcuse o cură cu „celule tinere”!

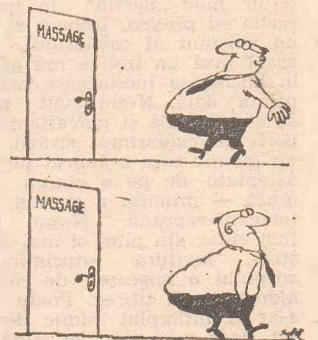
ROMEO NADAȘAN ■

Cold Rush

Dintr-o noțiune care pare mai degrabă studiată, de efect, s-a născut un întreg pămînt al promisiunilor. Superconductibilitatea, ca termen, plătește tribut înclinației onora de a forța cit se poate diferența între obișnuit și ceva — mai ceva, situat deasupra. Și dacă din obișnuit rezultă normalul, din super-obîșnuit se naște, firească, supra-normalul. Și, poate, anormalul. Cert este un lucru: se vorbește atît de insistent despre superconductibilitate de la o vreme, în cele mai diferite medii, încît subiectul riscă să acopere în convorbirile de sfîrșit de săptămîni pînă și surprizele din campionatul nostru de fotbal.

Elementar vorbind, goana după frig este veche. Scoțocirea mijloacelor de a ajunge în vecinătatea extremității sudice a scării Kelvin, la zero absolut, s-a declanșat ca în orice altă situație, cam de cînd se cunoaște

Lumea se amuză

După N.B.I. (R.D.G.)

Un nou „proces al maimuțelor”

Al citelea? Se aduc iarăși și iarăși aceleași acuzații, în cercul vicios care trece prin ignoranță, bigotism și agresivitate. De data aceasta acuzatoare este Vicky Frost, mamă a patru copii care a înaintat unui tribunal din statul american Tennessee o plîngere împotriva manualelor școlare în care este promovată teoria evoluționistă. Ea contestă paralelismul evoluționist între om și animal și, cu toată seriozitatea face recomandarea ca în școală să nu se mai predea decît cititul, engleza și gramatica? Pe „banca acuzării” nu se află altcineva — firește, doar simbolic — decît Charles Darwin, fondatorul teoriei evoluționiste. Acuzații și controverse de acest gen nu sînt desigur ceva senzațional în Statele Unite. În 1925 avea loc tot în Tennessee celebrul „proces al maimuțelor”, devenit subiect de filme, de articole și cărți, dar și „perlă” într-o eventuală istorie a fanatismului religios și îngustimii de spirit al cărui corolar este un învățător, care preda elevilor săi teoria evoluționistă a lui Darwin, a fost condamnat atunci să plătească o amendă de 100 dolari.

Astăzi, firește nu mai este de așteptat o asemenea sentință, în primul rînd pentru că de această dată autoritățile școlare au de apărut un manual editat chiar de ele. Totuși cercurile ultraconservatoare, în special reprezentanții habotnicismului rigid, nu scapă nici un prilej de a face uz de influența lor, deloc neglijabilă.

În această dispută de decenți pe tema dacă omul a fost creat de divinitate sau este produsul unei îndelungate evoluții, au găsit de cuvînt să intervină nu mai puțin de 72 de laureați americani ai premiului Nobel. Într-o petiție adresată Tribunalului Suprem din Washington, cei 72 de savanți semnatarî apreciază că teoria evoluționistă este singura explicație a apariției omului. De aceea ei consideră că ea nu trebuie să fie pusă pe același plan cu povestea biblică, lăsînd la latitudinea profesorului să decidă care dintre ele o predă elevilor.

Prilej pentru această luare de poziție l-a constituit și un recurs ce se judecă în prezent la Tribunalul Suprem asupra constituționalității unei legi a statului Louisiana în care se prevede ca teoria evoluționistă și cea privind creația divină să fie considerate la fel de îndreptățite de a fi predate în școli. După opinia oamenilor de știință aceasta constituie o încălcare a Constituției care prevede separarea bisericii de stat, deoarece povestea genezei divine nu este știință ci religie. „Predarea în școală a ideilor religioase, care sînt prezentate

în mod fals drept știință, contravine în mod direct educației științifice”, afirmă savanții semnatarî. În continuare ei arată: „Se creează astfel un fals conflict între știință și religie, sînt induși în eroare tinerii noștri în ce privește natura cercetării științifice și se prejudiciază prin aceasta capacitatea noastră de a răspunde la problemele unei lumi tot mai tehnizate”. „Procese ale maimuțelor” continuă să apară, așadar, tot mereu pe rol. Poate pentru că în aceste cazuri se uită că evoluat vine de la evoluție.

ION VIRGIL ■

N-am vrea să vă plictisim!

Plictiseala poate veni din o mie de colturi, din o mie de motive, aici e vorba însă de plictiseala provocată de un partener de discuții. Cum poate fi un om cu care stai de vorbă plictisitor, ce „condiții” trebuie să îndeplinească pentru aceasta? O mai veche butadă zice că izbutesc la sigur să fii plictisitor atunci cînd ai ambiția și pornirea de a spune totul. Se pare însă că aglomerația, prolixitatea nu sînt singurele „garanții” ale caracterului plictisitor al unei vorbiri. Mai sînt și alte însușiri. Despre ele a scris recent revista britanică „Sunday Times”.

De fapt, este vorba de rezultatele unei anchete făcute de profesorul de psihologie Mark Leary de la „Wake Forest University” din Carolina de Nord (S.U.A.), în rîndurile a 300 de studenți și de aspiranți. În urma anchetei, profesorul a selectat mai multe trăsături definitorii ale individului plictisitor, fiecare din ele provocînd celor din jur un nestăvilit căscat, iritare și pornirea de a încheia urgent discuția. Care sînt ele? Mai întâi — **egocentrismul**. Tipul care are acest curs canalizează discuțiile spre chestiuni strict personale, ca și cum de ele ar depinde soarta mapamondului. El vorbește despre bolile lui, despre ceea ce a făcut sau are de gînd să facă și nu ascultă nimic care să se refere la altcineva. O a doua însușire născătoare de plictiseală este **banalitatea**. Purtătorul ei spune numai lucruri cunoscute de toată lumea, debitează bancuri și panseuri antedeluviene. Urmează **pasivitatea**. Cel ce are o asemenea „calitate” ține isonul celor din jur, chiar dacă aceștia exprimă opinii care se bat cap în cap, nu manifestă nici o dorință de a-și spune și el părerea. Plictisitorul are adesea o **emotivitate de joasă speță** — evită să-i privească în ochi pe cei cu care conversează, vorbește cu voce monotonă, expresia feței nu i se schimbă. **Mina posacă** se întîlnește, de

asemenea, destul de des: de la un asemenea interlocutor trebuie să scoti o vorbă cu clește, el nu-i în stare să susțină o convorbire. Cel ce plictisește se prezintă și sub forma omului „serios”, care nu zîmbește și nu gumește niciodată, spune tot timpul numai lucruri „juste”, nu face distincție între problemele importante și mărunțuri — pentru el toate sînt serioase. Alte atribute ale individului plictisitor ar fi: vorbă onctuoasă, veselia artificială, simpatia afectată, **ocelirea** (abilitatea de a vira lesne și repede alături de tema principală).

Aruncîndu-ne ochii pe acest inventar de trăsături distinctiv ale celor ce provoacă plictiseală, ne dăm seama ușor că profesorul american a avut în vedere plictiseala în limitele suportabilității, plictiseala neajunsă la capătul răbdării ascultătorului. Pentru că altfel ar fi trebuit să figureze neapărat pe listă și **pisălogeala**, **logoreca** și **cicălirea**, prima fiind întîlnită frecvent la colaboratorii rubricilor de literatură iar celelalte două constituind cu precădere apanajul nevestilor, față de bărbatul și de copiii lor.

În orice caz, cu compliniri sau fără ele, plictisitorii au fost găsiți, tot cu ajutorul unor teste, mai puțin prietenoși, mai puțin energici și mai puțin de nădejde decît cei neplictisitori. De unde se vede încă o dată că o nenorocire nu vine niciodată singură. Dar să nu vă plictisim!

ION CODRU ■

Pilulele nu vindecă sărăcia

La mult timp după ce unele boli ca: poliomielița, pojarul, tetanosul, difteria și lepra au fost eradicate în multe țări ale lumii, ele continuă să facă ravagii în Africa. Doar pojarul și tetanosul îi plătesc tribut anual 1 milion de copii. Bana-la diaree, care se tratează în mod obișnuit în cîteva zile, face ravagii. Astfel, datorită complicațiilor, mor anual 5 milioane de copii. Într-o lume în care se luptă pentru scăderea mortalității infantile, pentru creșterea duratei medii a vieții, în 34 de țări subdezvoltate, 87 de copii dintr-o mie nu ajung să-și aniverseze primul an de viață. Cifrele sînt cutremurătoare!

Explicația acestei situații pare a fi dată de cercul vicios: boala cauzează sărăcia — sărăcia cauzează boala!

Eforturile depuse în vederea eradicării bolilor se izbesc de lipsa de mijloace materiale, de lipsa de educație sanitară, de lipsa unor medicamente eficiente, în anumite cazuri. Or-

ganizația Mondială a Sănătății arată într-un raport, pe marginea acestor probleme, că în cadrul luptei duse pentru eradicarea malariei au fost folosite DDT-ul și alte substanțe pesticide ceea ce a dus la o scădere spectaculoasă a numărului de bolnavi. Dar scăderea intensității campaniei, ca urmare a lipsei de fonduri, precum și creșterea rezistenței ținătorilor la pesticidele folosite a dus la o creștere alarmantă a cazurilor de malarie. Pași însemnați s-au făcut în direcția tratării diareei. Aceasta mai ales în urma descoperirii unei metode simple, ieftine și eficiente; folosirea în procesul rehidratării a unei mixturi din sare și zahăr ce se dizolvă în apă.

Organizația Mondială a Sănătății, UNICEF caută prin diverse programe să imunizeze, prin vaccinare, copiii lumii a treia, dar...Pe fondul scăderii valorii exporturilor și al creșterii datoriei, Banca Mondială estimează că în 1995 procentul celor care vor trăi în sărăcie în Africa va fi de 80%, față de 60% în prezent, ceea ce va duce implicit la scăderea posibilităților de a eradică bolile.

Într-o lume în care se cheltuiesc sute de miliarde pentru înarmare sînt milioane de copii care mor pentru că nu au minimum de asistență medicală!

DAN DANUȚ DORU ■

Scandalul „celulelor tinere”

Friedrike Kaske, casnică în vîrstă de 76 de ani din Berlinul occidental nu a fost niciodată în viața ei, grav bolnavă. Nu a luat medicamente și, în pofida vîrstei, nu se plîngea de vreo afecțiune. Pînă în luna iunie 1986 cînd a simțit că o jena umărul și soldul. Dar în loc să se adreseze medicului ei curant, a urmat recomandarea unei cunoscutine și a preferat să consulte un „tămăduitor”, pe numele lui Harry Dobring. Cinci săptămîni mai tîrziu, Friedrike Kaske înceta din viață. Motivul: „tămăduitorul”, care urmase studii medicale a sfătuit-o să urmeze o cură cu „celule tinere”. Dobring i-a injectat opt fiole cu tesut animal, fabricate de firma Milcell din Hamburg, pentru care a plătit 300 de mărci. La rîndul ei, pacienta a trebuit să achite pentru „tratament” 3930 mărci, pe lîngă cele 150 mărci cerute pentru „consultatie”. Întreaga sumă a fost plătită cu bani gheață. O prevedere necesară dacă se ține seama de faptul că cinci zile mai tîrziu Friedrike era, pentru prima oară în viață, foarte bolnavă. Dar lucrurile nu s-au oprit aici. În zilele care au urmat pacienta a mai apelat de patru ori la tămăduitor, simțîndu-se tot mai rău. Fiecare sfat

de existența lui. Acolo, la polul frigului, căldura lipsește cu desăvârșire și, o dată cu ea, și orice frână în calea curentului electric. Frigiditatea — absolută — a metalului provoacă euforia — totală — a electricității și magnetismului. Dar una este să fie — teoretic — posibil și alta să devină — practic — realizabil. Pentru că zero absolut, văzut prin prisma avantajelor sale, s-a comportat precum fructul oprit, greu de ajuns acolo, dar și mai greu de păstrat.

Un interes de-a dreptul torrențial a fost declanșat în ultima vreme în jurul superconductibilității. Febra frigului, această goană în căutarea pământului promis, cunoaște cote neatînse vreodată.

De la descoperirea ei, în 1911, superconductibilitatea și-a ocupat locul meritat în manuale, iar obsesia dobândirii ei, în nesomnul savanților. Calea a fost identificată — răcirea metalului în heliu lichid. Procedeu s-a dovedit scump și consumator nesătios din energie. Primele noutăți s-au numit azotul lichid — mai ieftin — și aliajele diferitelor metale care își păstrează superconductibilitatea în cimpurii magnetice puternice. Urucusul s-a dovedit anevoios. La șase decenii de la identificarea superconductibilității, se reușește un avans de numai 20 de grade pe scara Kelvin. Și din nou tăcere. O goană de lumină s-a ivit fiind au fost luați în considerare oxizii metalici. Un nou urcus de 12 grade Kelvin și un val de scepticism. Lumea nu crede în minuni. Treptat au început confirmările: la Tokio, în China, în S.U.A.

De aici a început tropotul tot mai agitat al cercetării. Combinațiile ceramice, circumscrind pământuri rare, s-au diversificat, condițiile de lucru și ele. Rezultatele apar din numeroase direcții. Se vorbește de superconductibilitate la cota de 98 grade Kelvin! Sintem în punctul în care teoreticienii se dau de ceasul morții pentru a găsi explicații fenomenului, decorticat prin ce se știa înainte, doar până în zona de 40° K. În vreme ce, practicienii cu mințile infierbinate, caută a se lămurii unde să pună la treabă mai cu folos cumplitele geruri forțate de dragul efectelor lor încă nu prea bine conturate.

NEAGU UDROIU

Breviar științific

Pelerină dar și cort

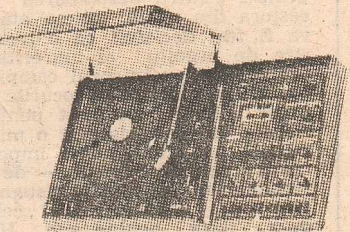
Pentru cei cărora le place drumetia în sezonul estival, în Franța a fost creată pelerina impermeabilă din imagine. Dar din două îmbrăcăminti de acest

gen se poate realiza un cort pentru două persoane, înalt de 110 centimetri cu un gen de covor în interior. Cele două pelerine au un sistem ingenios de închidere, în vederea cuplării lor.

Microcombină muzicală

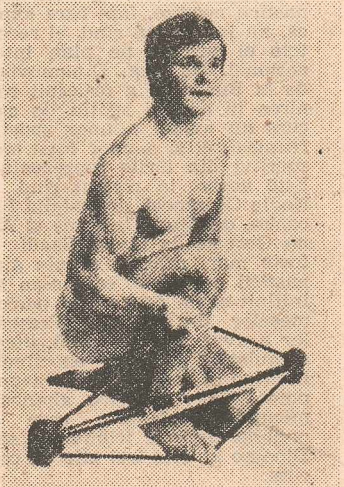
Ultima combină muzicală apărută în Olanda are mărimea de 72 centimetri în lungime, 40 centimetri lățime și numai 15 centimetri grosime. Ea cuprinde 6 circuite integrate și 90 tranzistori și este formată dintr-un amplificator, un radio-

receptor, magnetofon și picup. Înregistrările pe magnetofon ca și muzica de pe discuri se pot face la viteze de 33 sau 45 ture pe minut. De remarcat că toate audițiile sînt stereo.

Mușchii emit sunete

Gerald Oster, profesor de biofizică la Mount Sinai School de la Universitatea din New York, folosind un stetoscop electronic capabil să amplifice sunetele de joasă frecvență și un computer, a constatat că mușchii emit sunete, atunci cînd se contractă. Se pare că sunetele își au originea în activitatea fibrelor musculare, care pot fi considerate ca un ansamblu de oscilatoare, cu aceeași frecvență de 25 Herti, dar nu acordate în fază. Mușchii pleoapei are aproximativ 20 fibre, iar cel al pulpei circa 2.000, ceea ce face ca și sunetele înregistrate să varieze în funcție de dimensiuni, dar și modul cum ele intră în acțiune. Aceste studii vor spori portofoliul de cunoaștere al specialiștilor, deoarece interpretarea semnalelor acustice va fi utilă pentru o mai bună înțelegere a fiziologiei mușchilor și mai ales a bolilor acestora. În

plus, sunetele emise de mușchii inimii ar putea să dovedească mai bine starea reală de sănătate a acestui organ vital, putîndu-se lua din timp măsuri pentru a se evita agravarea unui început de boală.

AUREL DIANU

Ultima piruetă

Frederick E. Austerlitz, actor, dansator, coregraf, dar în primul rînd artist. Numele sub care l-am cunoscut noi, spectatorii: Fred Astaire. Numele lui care s-a impus pentru totdeauna publicului, va rămîne legat de personajul pe care l-a intruchipat pe ecran mai bine decît orice: DANSUL. În tot ceea ce are el mai esențial: mișcare, ritm, coordonare, expresie, simbol. Fred, artistul care nu a părăsit dansul timp de aproximativ trei sferturi de secol, nu mai este printre noi. Un destin de excepție a părăsit scena, la puțin timp după ce împlinise 88 de ani.

Finala Cupei Mondiale

Revista noastră a ținut la curent, în limita unor diferențe de fus orar și a frecvenței informațiilor telexate, pe iubitorii sportului cu balonul oval din țara noastră, asupra desfășurării Cupei Mondiale de Rugby-1987.

Așa cum remarcam în cronicile anterioare, ea a programat o confruntare supremă între cele două școli de rugby: cea europeană și cea de la antipod, fapt relevant în sferiturile de finală, dar mai ales în semifinale și în cele două jocuri care au încoronat competiția: **Tara Galilor — Australia**: 22—21 (13—15), contînd drept finala mică, pentru locurile 3—4 și **Noua Zeelandă — Franța**: 29—9 (9—0), marea finală a Cupei Mondiale, care a impus supremația rugbyului din Pacificul sudic.

Turul de forță al reprezentativei „All Blacks” este impresionant la capătul celor 6 partide titanice adjudecate în suită. Invingînd, în partida inaugurală de la Auckland, cu 70—6 formația Italiei, **Noua Zeelandă** avertiza de la bun început asupra înaltei sale clase, continuînd să minimalizeze pe cea de a doua clasată din seria respectivă (III), învingînd pe **Fiji** cu 74—13 și pe **Argentina** cu 46—15, realizînd, din prima fază a confruntării, un esaveraj categoric: 190—34! Același spirit constructiv și te-

nace de-a lungul întregului meci, abordat, de fiecare dată, cu același aplomb al marii performanțe, s-a resimțit drept o calitate primordială a neozelandezilor, chiar și în eforturile de finală și în semifinale, unde înțîndu-se cu două din cele mai redutabile echipe europene din **Turneul celor 5 națiuni** le-a surclasat astfel: pe **Scotia**, cu 30—3 și pe **Tara Galilor** cu 49—6, pentru ca, în marea finală, să dispună de **Franța** cu 29—9 (9—0), ceea ce marchează o proporție a esaverajului, obținut numai în partea a doua a competiției, de 108—18! Adînat cu cel din serie (190—34), esaverajul total realizat de **Noua Zeelandă** se ridică la 298—52, ceea ce indică o eficiență de patru ori mai mare decît deficitul, precum și un procentaj mediu de 49 puncte înscrise în fiecare din cele 6 jocuri susținute, față de numai 8 primite!

Clasamentul final, deși indică polaritatea valorică a Antipodului, prin prezența Franței și **Tării Galilor** în prim plan, lasă deschisă confruntarea celor două școli, care își vor continua disputa și în viitorul apropiat, de data asta avînd ca gazdă bătrînul continent european care-și revinește revanșa.

TUDOR GEORGE

Fuga spre viață

Pentru noi, cei din Cluj, altă alternativă decît o evadare directă și fuga în România nici nu exista.

În interiorul fabricii de cărămizi, unde să te ascunzi? Într-un ghetou, adică într-un cortie există pivnițe, poduri, pereți dubli etc. Poti săpa, poti adînci, supraetaja, camufla... poti, oricum, imagina ceva. În incinta unei fabrici, unde în afară de niște soproane nu există nimic, ce să faci, ce să imaginezi? Nu lipsa de curaj, ci imposibilitatea fizică a determinat o descurajare paralizantă. În ghetoul din Oradea — singurul cu posibilități mai mari în acest sens — s-au încercat cele mai îndrăznețe variante, s-au asumat riscuri ce frizau iresponsabilitatea. La fabrica de săpun Rotbarth s-a construit o ascunzătoare în care s-au zidit 30 de persoane. Alții s-au ascuns în ungherele podului de la baia rituală, în beciurile secrete ale mai multor clădiri și au stat acolo, aproape nemiscați, într-o înghesuială cumplită, pe o căldură insuportabilă, săptămîni, unii luni întregi.

Pe strada Vămii nr. 6, în pivnița săpată sub un grajd — usa prin care se comunica era sub iesle — s-au ascuns 30 de persoane.

Tensiunea în care cei ascunși așteptau scurgerea timpului atîngea paroxismul. Tresăreau la fiecare zgomot. Într-un depozit de seminte al firmei Redl s-au ascuns familia Alexandru Klein și încă două femei. În ultima zi a deportării, pe baza denunțului unui șvab, care locuia în apropierea depozitului, țîmplarul Liebig, jandarmii au pătruns în ascunzătoare — era în primele ore ale dimineții — i-au scos afară așa cum s-a nimerit, în cămăși sau pijamale, nu le-au dat voie să ia nimic cu ei, i-au gonit spre gară și i-au înghesuit în ultimul vagon al trenului gata de plecare.

Au fost descoperiți și cei 17 ascunși într-un beci cu mai multe articulații secrete din strada Vărădi Zsigmond nr. 23. Din ascunzători ieșeau femei complet epuizate fizic și psihic, copii numai piele și oase, iar ziarile locale descriau cu lux

de amănunte descoperirea unor „complotisti periculoși” sub titluri senzaționale: „Evrei ascunși în cazematele ghetoului”, „Familii de evrei în adîncul pivnițelor zidite”.

Încă înainte de înființarea ghetoului, Goldring Herman — cu soția și copilul de doi ani — a plecat din Oradea la Baile Felix, hotărît să treacă granița în România. Aici și-au lăsat copilul la o familie de creștini, înțelegîndu-se că, o dată ajunși în România, vor trimite pe cineva după el. Înainte de a ajunge la graniță, au fost prinși de jandarmi și duși înapoi la Oradea unde, între timp, începuse ghetizarea. Goldring a organizat un grup de 22 — bărbați și femei — holărit să evadeze. În noaptea de 7 spre 8 mai, s-au cățarat cu toții pe un mărfaș ce mergea la Cluj. În stația Ceica, unde trenul s-a oprit un singur minut, s-au rostogolit cu toții, peste pietriș, în sant. A doua zi erau salvați. Ajunseseră în România. Peste două luni, Goldring a trimis după copil.

Tinerii au dreptul să știe

Jurnal însingurat

Alexandru Goldstein, după patru nopți de caznă, a reușit să facă o bresă în zidul de la extremitatea ghetoului. A nimerit, la miezul nopții, în curtea unui restaurant rezervat șzalasistilor. Și-a rupt steaua de pe haine. Muzicantii-țigani se pregăteau de plecare. Un bacsis gras și, cu un contrabas în brațe, a ieșit în stradă. Era din nou liber.

Alexandru Sonnenwirth și soția au plătit gras șoferul unui taxi folosit de jandarmi care, după smulgerea unor declarații de la cei torturați, alergau în oras după „comorile” descoperite. În ultima clipă, femeia s-a speriat. Șoferul era grăbit: soțul insistă, devenise aproape agresiv; zărise un jandarm. Sonnenwirth a sărit în portbagaj. Șoferul a apăsat pe pedala. Tînăra soție a rămas în ghetou. Peste cîteva zile a fost deportată.

Emeric Schwartz și cumnatul său Petre Molnar împreună cu familiile — în total 5 persoane — cu o zi înainte de plecarea ultimului transport din ghetou s-au hotărît să forțeze destinul. Să încerce imposibilul. Învaluiți în întunericul nopții, s-au strecurat în partea golită a ghetoului și s-au cățarat în podul unei case din strada Văcz. Aici, imediat au re-

clădit un perete de cărămizi anume desfăcut cu cîteva zile înainte. Familia pur și simplu s-a zidit într-un colț al podului. Există o bresă minusculă spre stradă, pentru aerisire. A doua zi dimineață, prin această bresă, „evadații” au putut privi cum se tira spre gară ultima coloană a deportatilor din ghetou. Ochii împăienjenii de lacrimi identificau, ca într-un coșmar, rude... prieteni... cunoscuți.

Tot prin această bresă au urmărit, cu sufletul la gură, febrilitatea cu care patrulele de jandarmi scoțeau ghetoul, stradă cu stradă, casă cu casă, ca nu cumva un singur evreu din cei peste 25.000 să se fi ascuns pe undeva. A treia zi, o patrulă a urcat în podul casei de pe strada Văcz. Cei cinci au incremenit. Nu respira nimeni. Au scăpat. A cincea zi, strada s-a liniștit. N-a mai apărut nici o patrulă. Evadații au așteptat noaptea, au desfăcut peretele și s-au strecurat tiptil, ferii de întuneric, pînă la gardul

din partea sudică a ghetoului. Au forțat cîteva scinduri și, în zori, se aflau de-acum toți cinci la marginea orașului. Au luat-o peste cîmpuri, ocolind drumurile. După trei zile, cînd se apropia o nouă noapte au trecut granița în hotarul comunei Tinca. Cîțiva țărani români de omenie i-au ajutat să ajungă în interiorul țării.

O reușită bresă în „zidurile” ghetoului din Oradea a constituit-o spitalul pentru bolnavii de tifos înființat de dr. Mikša Kupfer și Alexandru Bălint. Toți internații declarați bolnavi contagioși contractaseră fictiv această boală. Unora, desigur, pentru camuflare, a fost nevoie să li se inoculeze, în doze controlate, bacilul tifosului exantematic. Se provoca febra pînă la 40° dar boala provocată artificial nu prezenta pericol de moarte. Riscul asumat de doctorul Kupfer poate fi apreciat, fără nici o exagerare, mortal.

Singer Zoltan, în cartea sa: „A fost o dată la Dej...” relatează despre un șir întreg de evadări din ghetoul acestui oras. Violonistul Heim Brender și-a pus pe brat o banderolă albă — semnul distinctiv al evreilor-creștini din delașamen-

tele de muncă forțată — și a reușit să se strecoare nelegitim pe la una din ieșirile secundare ale ghetoului.

Isac Klüman, șofer, a reușit să iasă din ghetou travestit în haine țărănești și a trecut granița în România. Samuel Rudi i-a urmat exemplul. Dar a fost prins și adus înapoi în ghetou.

Soția lui Géza Hochstadt a fost convinsă de fata rabinului, din Heanda să evadeze. Aceasta reușise, cum am arătat mai înainte, să scape din ghetoul din Cracovia. Adusese cu ea informații despre „gropile comune” care însoțeau „solutia finală” și încerca să domolească optimismul dezarmant, de-a dreptul dezastuos al celor din ghetou. Sub influența lui Brendele — fata rabinului — soția lui Hochstadt Géza se hotărî să evadeze împreună cu copilul ei de patru ani, înainte de a fi duși în altă parte.

Cînd primul transport a fost imbarcat s-a decis definitiv. În seara lui 27 mai a evadat. Și-a procurat cu bani acte. S-au ascuns sub numele de Kis Mária și Kis Mihály. Așa se face că din sutele de copii sub 14 ani ai ghetoului din Dej în afară de cei ai rabinului a mai scăpat cu viață încă unul: micuțul Hochstadt de patru anișori.

Herman-Heku Steinfeld avea 17 ani cînd a fost internat în ghetou împreună cu întreaga familie. La insistențele tatălui — împotriva voinței lui — a evadat din ghetou împreună cu un văr care era cu trei ani mai mic. S-au ascuns la un țaran român din Viile Dejului. Țăranul le-a făcut o ascunzătoare în grajd. O despărțitură de 70 de centimetri au închis-o cu un perete făcut peste noapte din lut și bălegar. Patru luni au stat în acea despărțitură Heku Steinfeld și verisorul său, fără să vadă lumina soarelui. Patru luni s-au hrănit dimineața la prînz și seara cu piine, untură și ceapă. Patru luni la rînd, în fiecare seară, țăranul le introducea alimente în ascunzătoare, printr-o gaură practică în perete, pe sub iesle.

În ultimele zile ale războiului, cînd refugiații horthyști și trupele naziste în retragere au năpădit comuna, cei doi copii n-aveau voie nici să tușească, ca nu cumva să-și trădeze prezența. Țăranul român, pentru a-i putea alimenta în continuare pe cei doi copii, și-a lăsat casa la dispoziția soldaților nemți, iar el s-a mutat cu toată familia în grajd.

(Va urma)

OLIVER LUSTIG

A 22-a ediție a Dinamoviadei

Eterna frumusețe a gimnasticii

Cea de-a 22-a ediție a Dinamoviadei de gimnastică a constituit o reușită pledoarie pentru frumusețea gimnasticii, ca și pentru climatul de prietenie ce ar trebui să însoțească orice întrecere sportivă. Desfășurată într-o organizare ireproșabilă și într-o ambianță de mare concurs, competiția găzduită la sfârșitul săptămânii trecute de clubul Dinamo București a prilejuit iubitorilor din Capitală ai acestui sport întâlnirea cu gimnaste și gimnaști de frunte din Bulgaria, R.D. Germană, România, Ungaria și Uniunea Sovietică.

nele de la Moscova pe locul 7 la individual compus și pe locul 4 la bară fixă), Nicolae Bejenaru, Marian Colăcel, precum și Aurelia Dobre (dublă campioană europeană de junioare în 1986), Laura Cutina (campioană olimpică la Los Angeles), Mădălina Tănase, o frumoasă promisiune din „anturajul” lotului național.

Datorită evoluțiilor acestor sportivi consacrați, concursul a avut accente de „întâlnire la vîrf”, deși n-au lipsit, cum este și firesc într-o întrecere totuși amicală, cu caracter de verifi-

bază!”, constata exclamativ antrenorul Goreac. Deci, bravo Aurelia — pentru performanța sportivă din acest concurs, dar și pentru calitățile morale și de voință care te-au readus bine-meritat în prim-planul gimnasticii noastre feminine! Fiind prea tinăra pentru apropiata Universiadă, Aurelia Dobre și-a depus, în schimb, prin evoluțiile ei la Dinamoviadă, o candidatură serioasă la titularizarea în echipa națională a României pentru campionatele mondiale din această toamnă.

Situându-ne în spiritul de sportivitate al concursului, subliniem cum se cuvine aportul tehnicienilor federației de specialitate la reușita acestei Dinamoviade, implicarea lor profesională, atență și competență în organizarea și desfășurarea întregii competiții. Încă o dovadă a cât de unită este familia gimnasticii noastre, fapt care explică, nu în ultimul rând, și recențele ei succese pe plan internațional. De fapt, Dinamoviada de la București a prilejuit reunirea în același spațiu de concurs nu numai a unor sportivi fruntași, ci și a unor foști mari sportivi din țările reprezentate. Este vorba, în primul rând, de Nadia Comăneci, de Natalia Lurcenko, de Anca Grigoraș și Alina Goreac, de Elvira Saadi — foste mari campioane ale gimnasticii mondiale, care s-au reîntâlnit acum de aceeași parte a mesei de arbitraj. Prezența lor a avut, fără îndoială, efecte stimulante asupra sportivelor înscrise în concurs, ca și asupra potențialelor viitoare gimnaste, micutele spectatoare care au populat frenetic tribunele sălii Dinamo în cele trei zile de concurs.

Incheiem aceste scurte considerații asupra unei frumoase întreceri sportive cu formalitatea necesară a prezentării rezultatelor tehnice ale câștigătorilor.

Echipe, masculin: 1. Dinamo (România); 2. Dinamo (U.R.S.S.); 3. Ujpesti Dozsa (Ungaria);

Masculin, individual compus: 1. Marius Gherman (Dinamo, România) 58,10 p; 2. Nicolae Bejenaru (Dinamo, România) 57,35 p; 3. Mihail Kokorin (Dinamo, U.R.S.S.) 56,75 p.

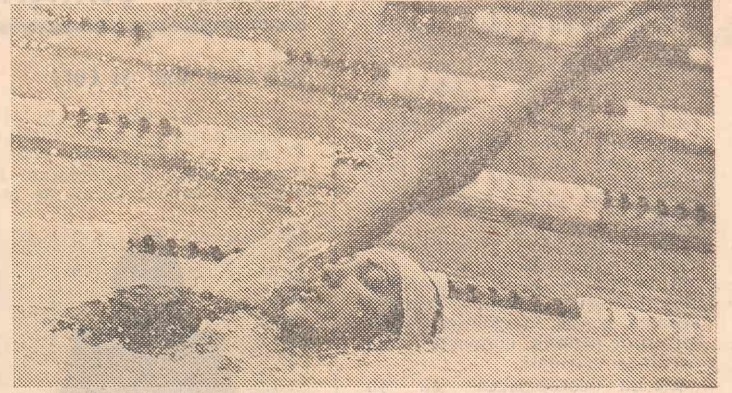
Feminin, individual compus: 1. Aurelia Dobre (Dinamo, România) 39,70 p; 2. Mădălina Tănase (Dinamo, România) 38,70; 3. Natalia Frolova (U.R.S.S.) 38,50.

Masculin, finale pe aparate: sol: Iuri Porplenko (U.R.S.S.); cal cu minere: Lubomir Gheraskov (Levski-Spartak); inele: Adrian Cătănoiu (Dinamo București); sărituri: Iuri Porplenko; paralele: Nicolae Bejenaru (Dinamo București); bară: Marius Gherman (Dinamo București).

Feminin, finale pe aparate: sărituri: Dobre 19,750; Frolova 19,600; Laura Cutina (Dinamo Buc.) și Hrabova (Bulgaria) 19,275; paralele: Dobre 19,90; Frolova 19,425; Tănase 19,05; birnă: Dobre 19,750; Groșkova 19,350; Tănase și Rilko 19,10; sol: Dobre 20,00; Frolova 19,700; Groșkova 19,525;

Echipe, feminin: 1. Dinamo (România); 2. Dinamo (U.R.S.S.); 3. Levski-Spartak (Bulgaria).

„Primul val” se retrage

În natația feminină românească există acum o promoție de excepție: Tamara Costache, Noemi Lung, Stela Pura și celelalte componente ale lotului național. Nerăbdarea cu care așteptăm de fiecare dată evoluțiile lor se cuvine, însă, întreruptă pentru o clipă ca să facem loc omagiului pe care-l merită Carmen Bunaciu. Această bravă sportivă s-a retras de curind din activitatea competițională, după ce, mai bine de un deceniu, a realizat ceea ce s-ar putea numi un preambul dător de speranțe pentru performanțele care au urmat în natația noastră. Multiplă campioană națională, de două ori medaliată cu bronz la campionatele mondiale (din 1978 și 1982), de mai multe ori laureată a Universiadelor din 1981, 1983 și 1985, Carmen Bunaciu a decis să se consacre meseriei de antrenor la clubul unde a cunoscut cele mai frumoase satisfacții, Dinamo București. Întreaga ei carieră sportivă rămâne, însă, pilduitoare pentru noua generație de înfloțitoare, în ale căror performanțe se regăsească și „starturile” lui Carmen Bunaciu, calea deschisă de ea spre afirmarea natației românești.

Finalele salvează finalul

La ora cînd aceste rînduri trebuie să fie la tipar, mai sînt de disputat două secvențe fotbalistice: ultima etapă a campionatului și finalele „Cupei României” și a campionatului republican de juniori. Principalele incertitudini au fost eliminate: în Cupa campionilor va juca Steaua, în Cupa cupelor — Dinamo București, iar în Cupa U.E.F.A. — Victoria și încă două echipe. Pentru desemnarea acestora din urmă, ultima etapă va fi fost decisivă, ca o tresărare de orgoliu și sinceritate echivalentă cu întregul campionat. Și asta pentru că locurile în Cupa U.E.F.A. au avut pentru fiecare din candidate și o miză morală nu mai puțin importantă: pentru Argeșul — de a recompensa eforturile sistematice de construcție a „celei de-a treia echipe sub Hașlagan”; pentru Sportul studențesc — de a prinde ultimul tren, după zburcumatul retur de care a avut parte; pentru Craiova — de a nu întrerupe șirul prezențelor în cupele europene, inaugurat în 1971 și posibil de continuat acum sub bagheta altui fost nedreptățit, Constantin Oțet; pentru Petrolul — de a încerca marea cu degetul (în cazul unei victorii asupra Argeșului și al înfrîngerilor celor două echipe studențești) s.a.m.d.

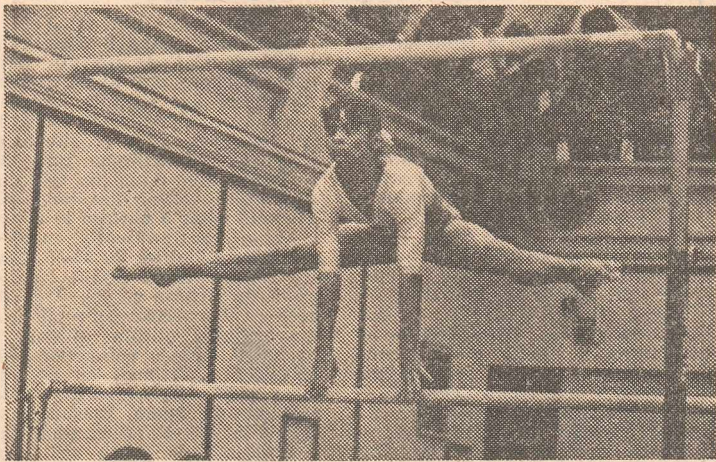
Interesante în această dispută sînt cel puțin două lucruri: primul, că „U” Craiova poate să intre în Cupa U.E.F.A. numai dacă Steaua va renunța la orgoliul de a termina neînvingătoare campionatul sau dacă (în cazul unor egaluri în această dublă manșă), Argeșul și Sportul vor pierde măcar cite un punct pe teren propriu; al doilea, că fostele componente ale cvartetului, Sportul studentesc și „U” Craiova se pot reabilita public jucînd în Cupa U.E.F.A. numai dacă Petrolul scoate un punct la Pitești iar ele vor obține măcar două în jocurile pe care le-au mai avut de susținut. Dar, desigur, aceste

calculare nu mai au acum decît valoarea unor sublinieri pur teoretice ale faptului că, prin tensiunea creată măcar în jurul acestei participări în Cupa U.E.F.A., campionatul ne lasă cu o frumoasă „ultimă impresie”, chiar dacă, iată, două dintre echipele care ne vor reprezenta în această competiție au reușit să acumuleze doar un punct sau două peste minimul de 50 la sută!

Finalul cam zburcumat al acestui campionat va fi, sperăm, salvat — sub aspectul acurateții sportive și frumuseții spectacolului fotbalistic — de cele două finale de duminică: a „Cupei României” și a campionatului republican de juniori. În prima se vor întîlni cele mai bune echipe ale campionatului nostru, Steaua și Dinamo. Maniera în care au încheiat maratonul celor 34 de etape le creează obligația unor prestații de înalt nivel, astfel încît să putem spune, ca la teatru, „finit coronat opus”.

În cea de-a doua finală se vor întîlni, ca și anul trecut, juniorii unor cluburi ce dau tot mai multă atenție viitorului — Dinamo și Sportul studentesc. Anul trecut au învins elevii lui Dan Apolzan (printre care se află fiii lui Lucescu și Rică Răducanu...), fiind primul titlu de campioni care a sosit în Regie. Acum, dorința de revanșă (a tinerilor dinamoviști) sau de confirmare (a viitorilor studenți) îndreptățesc, de asemenea, să asistăm la un joc (în deschiderea finalei Cupei) sub semnul ambiției și sportivității pure.

Cortina se lasă peste fotbalul nostru, dar ea nu se predă: se apropie tragerea la sorți pentru cupele europene, plinara federației de fotbal, perioada transferărilor, turneele de pregătire — adică tot atîtea prețuri — adică tot atîtea degrabă spre sezonul care vine decît spre cel recent încheiat.

Datorită Aureliei Dobre (Dinamo București), geometria paralelelor inegale capătă noi coordonate: abscisa și ordonata unor evoluții de înalt nivel, consfințite în cele 6 medalii de aur obținute de tinăra sportivă la recenta Dinamoviadă. Revenirea senzațională a Aureliei Dobre în prim-planul gimnasticii feminine (după o întrerupere de un an, datorată unei accidentări) este marea ei performanță morală, „realizată” tocmai la timp, în preajma campionatelor mondiale de la Rotterdam.

tică, a prilejuit, deci, un mini-campionat european — dacă avem în vedere că loturile naționale ale acestor țări cuprind mulți dintre participanții la Dinamoviada de la București. Ne referim, de pildă, la Natalia Frolova (Dinamo Leningrad), 16 ani, fostă medaliată la europene — cu aur la sol și sărituri, cu argint la birnă și cu bronz la individual compus, la Ulrike Klotz (R.D.G.), 17 ani, medaliată cu bronz la sol și pe echipă la C.M. din 1985, la Tatiana Groșkova (Dinamo Moscova), 14 ani, campioană unională, o „mină de om” căreia, normal, încă „îi plac bomboanele”, la Lubomir Gheraskov (Levski-Spartak Sofia), vicecampion european (Moscova '87) la cal cu minere, la Fajkus Csaba (Ujpesti Dozsa), locul 5 pe echipe la C.M. din 1985 și, desigur, la mulți alți componenți ai echipelor prezente la recenta Dinamoviadă.

Cum se cuvine din partea unui club organizator, Dinamo București a prezentat în concurs formații de elită, în care se detașau Marius Gherman (multiplu campion național, câștigător al Campionatelor internaționale ale României, clasat la europene

care, nici evoluțiile mai modeste sau ratările unor exerciții încă nepuse bine la punct. Spre lauda lor, cei care s-au menținut la o înaltă cotă de competitivitate în majoritatea probelor au fost reprezentanții clubului Dinamo București. Dacă „trena” impusă concursului masculin de către Marius Gherman era previzibilă, la feminin, în schimb, triumful total al Aureliei Dobre a constituit marea cîștig pur sportiv, dar și moral al acestei Dinamoviade. Spunem aceasta intrucît Aurelia a revenit astfel în elita gimnasticii noastre feminine după o lungă și pernicioasă accidentare la articulația genunchiului. Antrenorul lotului național, Adrian Goreac, care a „secondat-o” îndeaproape pe Aurelia Dobre în acest concurs, se arată deplin satisfăcut nu numai de evoluțiile sportivei dinamoviste (notată de două ori cu 10 la sol), dar și de maniera excepțională în care ea a reușit să recupereze handicapul acelei accidentări și întreruperea de un an de zile pe care i-a pricinuit-o. „Astfel de reveniri se petrec extrem de rar la sportivi, în general, și cu atît mai mult la cei pentru care genunchiul este o «piesă de

stradă! Și așa ne-am îmbogățit „cultura” video-fotbalistică, adăugîndu-i o secvență pînă acum unică în meciurile noastre.

A devenit o „practică” regretabilă ca jucători din toate țărilor să se adreseze arbitrilor, de centru sau de linie, solicitînd, nu tocmai civilizată, explicații pentru decizii. Întîlnim chiar căpitani de echipă în această postură de „avocați”, ei comentînd deciziile arbitrilor și justificînd comportările neregulate ale coechipierilor. Adevărații căpitani de echipă trebuie să fie exemple de sportivitate, de fair play, de maturitate, colaboratori ai antrenorilor și ai arbitrilor. Orice căpitănie sportivă este un titlu de onoare care nu trebuie terfelit prin aruncarea banderolei care-l simbolizează. Poate ar fi bine ca antrenorii să aleagă, ca purtători de cuvînt pe teren, în primul rînd jucători care își pot stăpîni nervii în orice situație. Desigur, e greu cînd te afli ca pion în dispută. Dar cînd se ajunge la un conflict între căpitani de echipă și arbitru, așa cum a fost cel recent de la Tîrgoviște, care a ridicat temperatura mult peste limita sportivității, nu mai este vorba de fierbîntea dispută ci de altceva...

Comisia de disciplină a federației l-a suspendat pe „căpitănel” cu pricina pe timp de 6 etape. Așteptăm și părerea colegiului de arbitri despre felul în care a reacționat arbitru cu calități de karateka. Sau poate s-a dat „cavalerilor fluietului” indicația să nu rămîină datori: „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte”!

Pînă una-alta, bine că s-a terminat sezonul competițional intern. Și cînd te gîndești cît suferă unii suporteri în tribună. Să ne păstrăm simțul umorului, amintîndu-ne vorbele lui Nichita Stănescu: „Un om care moare de inimă la un meci de fotbal, nu merită să moară de altceva”.

CRISTIAN ȚOPESCU

Civilizația sportului

Învîngător prin K.O. — arbitru!

Meci de fotbal în Cupa României la Tîrgoviște. Echipe din două orașe. Arbitru din orașul gazdă. Interes mare. Stadion arhiplin. Dispută echilibrată. După 90 de minute egalitate. Urmează prelungiri. Albaștrii atacă și unul dintre ei șutează în bară de unde mingea revine în teren. Reclamă gol. Nu avea dreptate. Căpitănel lor, jucător cu experiență, exagerează cu protestele, îl îmbrînțește pe arbitru. Acesta îi arată cartonașul roșu. Cel eliminat se supără și mai rău. Își scoate banderola de căpitănel de echipă, o aruncă la picioarele arbitrului și se apropie de el ca să-i mai spună probabil ceva de... dulce. În acest moment, să vezi și să nu crezi, arbitru îi aplică o lovitură cu piciorul într-o parte... sensibilă, sub centură!! Jucătorul este făcut K.O. Își revine cu greu și părăsește terenul.

Dacă ni se povestește această fază, l-am fi bătut pe cel care ne-ar fi relatat-o de unele mici exagerări. Văzînd-o însă înregistrată, am dat banda înapoi de cîteva ori ca să ne edificăm total. Am mai văzut arbitri făcuți knock-out la box (din greșală), la catch (din motive de regie), chiar și la fotbal (vă mai amintiți ciocnirea involuntară dintre un jucător peruan și arbitru vest-german al meciului Peru—Italia de la „Mundialul” spaniol 1982?), dar un jucător trimis la podea (a se citi pămînt) de arbitru încă nu mai văzusem. Lovitura respectivului arbitru arată și unele cunoștințe de karate pentru că a fost aplicată după toate regulile acestui sport, nu oricum, ca la colț de

Reîntîlnire cu dragostea dintii

Conducerea clubului Sportul studentesc a avut inspirata idee de a-i reuni pe toți foștii jucători care au activat la această echipă în perioada postbelică. Festivitatea, în cadrul căreia se vor înmîna și convenite diplome de onoare editate cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la înființarea clubului, va avea loc miine, pe stadionul din Regie, începînd cu ora 16.

Dincolo de semnificațiile ei festive, această întîlnire a unor foști jucători din generații atît de diferite prilejuiește reafirmarea adevărului conform căruia gruparea sportivă a studenților din Capitală ființează dintotdeauna nu numai ca un club de fotbal, ci și ca o școală de caractere. Un adevăr ce va fi probat, cu siguranță, și de-astă dată, avînd în vedere fie și numai statutul social și profesional actual al majorității foștilor echipieri ai Sportului studentesc — astăzi oameni de nădejde la locurile lor de muncă.

Pagină realizată de OCTAVIAN ȘTIREANU
Fotografii de AUREL NEAGU

Pe scurt

DEBUT. Puține zile ne mai despart de startul în turneele interzonale ale campionatului mondial individual. Acest răgaz înseamnă nenumărate ore de muncă și dăruire pentru tânărul maestru internațional, Mihail Marin. Singurul nostru „interzonalist” șlefuieste ultimele variante înaintea importante „premiere”. Pe mulți dintre viitorii săi adversari (Hübner, Tal, Smislov, Ribli, Alburt, Cernin) jucătorul de la „Politehnica” București nu i-a văzut nici măcar o dată, dar s-a concentrat atent asupra sutelor de partide jucate de această. Timp de aproximativ o lună vom primi vesti de la Szirak (Ungaria), localitatea-gazdă a competiției și, sperăm, să fie foarte bune pentru că e de dorit să se adevărească zicala: „șansa este sora talentului”. **VALOAREA OBLIGĂ.** La Pitrkow Tribunalski (Polonia) noua ediție a tradiționalului turneu internațional feminin se bucură de o participare valoroasă afișind concurența cea

mai puternică. Citeva dintre numele care s-au impus în cadrul edițiilor campionatului mondial individual: Lidia Semanova, finalistă a meciurilor candidaților, Liu She Lan, Marina Pogorevici-Makropoulou, proaspătă „interzonalistă” Zoia Lelciuk. Replica jucătoarelor poloneze este grăitoare, la începutul competiției, chiar dacă se înscrie lipsa marilor maestre A. Brustman și H. Erenska-Radzewska. După cinci runde M. Wiese o secunda pe L. Semanova cu 4 puncte în șefia clasamentului, iar la o jumătate de punct se afla E. Kaczmarek la egalitate de puncte cu jucătoarele noastre M. Pogorevici și C. Bădulescu. Pierzind, din păcate, duelul cu jucătoarea sovietică L. Semanova, Marina a cedat acesteia locul întâi. Desigur, momentan, Marea noastră maestră este cunoscută pentru finisurile sale în forță. Îi dorim o cât mai bună evoluție, atât ei cât și Cristinei Bădulescu, autoare a unei victorii de prestigiu asupra sovieticei Z. Lelciuk. **APRECIERI.** Cu ocazia unor premieri efectuate în Uniunea Sovietică, „Jaureții” anului șahist 1986 sunt campionii lumii G. Kasparov și M. Ci-bundanidze. Cea mai bună carte tehnică nou apărută are ca autori pe I. Averbach și M. Taimanov, fiind intitulată „Meciul pentru titlul mondial” Karpov — Kasparov. Deși anul în curs nu s-a încheiat încă, tehnicienii sovietici au considerat drept cea mai bună partidă a anului confruntarea: Kasparov — Short, de la Bruxelles.

Urmăriți cursul ei: 1. d4 e6 2. g3 f5 3. Ng2 Cf6 4. Cf3 Ne7 5. c4 d5 6. 00 00 7. Cbd2 c6 8. Ce5 Cbd7 9. Cd3 Ce4 10. De2 Nf6 11. Cf3 Rh8 12. b3 De8 13. Na3 Tg8 14. Tacl a5 15. Nb2 Dh5 16. a4 Td8 17. Na3 Tg8 18. Tbl Cg5 19. Tfel Df7 20. C:g5 N:g5 21. Nd6 Nf6 22. e3 g5 23. b4 a:b4 24. T:b4 Cf8 25. Tebl Cg6 26. Ce5 Ta7 27. Db5 Tg7 28. De2 Dg8 29. h3 Dd8 30. Nb8 Ta8 31. c:d5 c:d5 32. Ne5 C:e5 33. d:e5 N:e5 34. C:b7 N:b7 35. T:b7 T:b7 36. T:b7 Tb8 37. Dc6 T:b7 38. D:b7 Dc7 39. Db5 Rg7 40. a5 d4 41. a6 d:e3 42. a7 e:f2 43. Rh1 Da7 44. De5 Rf7 45. Nf1 h5 46. Ne4 f1d 47. N:f1 Da8 48. Rh2 Dd8 49. Ne2 Dd2 50. Rg1 Del 51. Rg2 Dd2 52. Rf2 g4 53. h4 Dd8 54. Re3 Df6 55. Da5 e5 56. Nc4 Rg6 57. Dc7 Dg7 58. Dd6 Df6 59. Dd7 Db6 60. Rd3 Db1 61. Rc3 Del și negmul a cedat. Partida aceasta a stimulat ambiții de tot felul. E așteptată replica! **RECORD DE DURATA.** La Dresda (R.D.G.) a avut loc cel de-al treilea Maraton internațional la blitz. Un număr impresionant de mare: 111 jucători și jucătoare din U.R.S.S., Polonia, Cehoslovacia și țara-gazdă au dovedit limitele rezistenței lor fizice deoarece toți cei 111 concurenți s-au înfilnit în partide directe, fiecare cu fiecare! Cîștigătoare primelor două ediții, Polgar Zsuzsa, lipsind de la start, victoarea a revenit sovieticului G. Timoschenko cu 101,5 puncte urmat la o jumătate de punct de colegul său S. Kalinicev.

MARGARETA MUREȘAN ■

Toată lumea face sport

● 23 iunie — „Ziua Olimpică” — a fost marcată în 45 de țări ale lumii, pentru prima dată anul acesta în mod organizat, de crosuri populare, participării urmînd să primească diplome semnate de președintele Comitetului Internațional Olimpic, Juan Antonio Samaranch. În România, astfel de crosuri au fost organizate la Constanța și București. ● „Ziua Olimpică” a fost stabilită de celebrul congres din marea aulă a Universității Sorbona, din 1894, când pedagogul francez Pierre de Coubertin (membru fondator, să ne amintim, al Asociației de prietenie Franța—România) a lansat generoasa idee a rein-vierii Jocurilor Olimpice. ● Federația internațională de fotbal (F.I.F.A.) a apreciat drept „catastrofală pentru fotbal” măsura Comunității Economice—Europene de a permite angajarea, în țările membre, a cîte trei jucători străini pentru anul viitor, apoi cîte 6 în fiecare echipă începînd din 1990 și în număr nelimitat după 1992. Regulamentul F.I.F.A. va permite, la cererea federațiilor din Anglia, Italia, Franța, Olanda și R.F. Germania, doar cîte doi jucători, cu posibilitatea de a angaja și un al treilea, dar numai ca rezervă. Oricum, în teren nu vor putea juca decît doi străini în același timp. ● Că reacția F.I.F.A. este pe deplin justificată, ne-o demonstrează cazul recent al paraguayului Julio Cesar Romero, „Romerito”, care nu a fost eliberat pentru selecționata țării sale participante la „Cupa Americii” de către clubul brazilian Fluminense decît după tratative oneroase. Federația din Paraguay a trebuit să plătească pentru propriul jucător o asigurare de 50 000 dolari și să se angajeze să dispute un meci amical cu formația braziliană, partidă ale cărei încasări să rămîină integral la Rio de Janeiro... ● Calificarea în finală „Cupei Mondiale” a adus rugbystilor francezi o atractivă răsplată: o vacanță de 7 zile în Tahiti. După înfrîngerea în fața Noii Zeelande, observa un mucalit, reprezentanții „coșogului galic” ar trebui însoțiți în mult așteptatul sejur nu de soții, ci de soacre! ● Fotbalistul englez Mark Hateley a părăsit formația italiană AC Milan pentru clubul lui Ștefan Covaci, AS Monaco, cu care a semnat un contract de 3 ani. Angajat de Milan în 1984, de la un club de ligă secundă din Anglia, Portsmouth, Hateley, acum în vîrstă de 26 de ani a fost observat cu acest prilej și de... selecționata reprezentativei engleze. ● Supermaratonul ce se va desfășura în curînd pe Marele Zid chinezesc s-a... lungit, de la 350 km, anul trecut la 500 km la actuala ediție. Intrecerea va dura 12 zile, la start prezentîndu-se și cinci reprezentante ale sexului slab (?!).

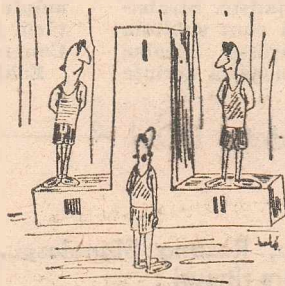
OCTAVIAN ȘTIREANU ■

LUCIAN OPREA ■

Racul

Favoarea

— Imposibil!
— Ce-i imposibil?!
— Dumneata ai greșit nota de plată!
— Nu se poate! Am omis ceva?!
— Ce să mai omiți domne?! Ai încercat-o ca pe-un tren de marfă! Ehe, cu mine nu-ți merge! Vreau să vorbesc cu șeful localului!
— Da, spuneți!
— Dumneavoastră sinteți șeful?!
— Da! S-a întimplat ceva?!
— S-a întimplat! Vreau con-dica de reclamații!

C. GHEORGHÎĂ ■

— Imediat! Dar, poate-mi spuneți și mie despre ce este vorba!
— Am fost încărcat în mod grosolan la nota de plată, de către acest... dumnealui!
— Vai de mine?! Vasile, ai putut face tu una ca asta?!
— Din greșală, șefu! M-am grăbit!
— Cum?! Te-ai grăbit?! De cite ori ți-am spus eu măi Vasile, că graba strică treaba, hă?! Spune aici față de dumnealui!
— Mereu șefu!
— N-am zis eu să nu te grăbești niciodată?! Nu ți-am spus să te misti ca melcul?! Ce-ai făcut acum?! Ai vrut să-l servești repede și uite, dînsul te reclamă! Na!
— Șefu nu se mai repetă, pe cuvîntul meu de ospătar!
— Asta-i acum! Ai ajuns să-ți dai cuvîntul de ospătar pentru toate alea! Ce crezi tu mă, că dacă n-am avut relații și a trebuit să inghit delăsarea mea pe Litoral, trebuie să răspund în fața reclamațiilor de greșelile voastre, bă?!
— Nu șefu!
— Zici „am greșit” și te-ai spălat pe miini! Ei uite că nu-ți merge cu dînsul! Imediat îi aduc condica, să scrie în ea! Și, de miine, să nu te mai prind pe- aici! Să știi!
— Aoleu șefu!
— Nici un aoleu! Bine-ți face! Cu graba ta, ai lovit în

buzunarul dumnealui, care pare om cînstit, om care muncește banii!

— N-am știut că-i muncește șefu! Zau!
— Ma, treaba dumnealui! Dar mie, să-mi fii cînstit, asta ți-am cerut! Nu vezi?! Pui în pasă dînsului acum că-ți rămîne familia pe drumuri. Uite, și dînsul are copii dar nu face greșeli, ca tine!

— Șefu, dar tot eu o întretin și pe soacră-mea, pe maică-mea, dîntii și pe maică-mea de-a doua! Ce mă fac?!

— I-auzi! Dîntr-o simplă greșală ai nenorocit atîtea suflere! Așa-ți trebuie! Dar, gata cu vorba, că uite, dumnealui se grăbește. Imediat vă aduc condica! Și tu, încetează cu zmir-căiala! Să nu te mai prind pe- aici, că-ți rup picioarele! Pleacă, pină nu te ofer justiției! Un moment și aduc condica!

— Stați puțin!
— Poftim?!
— M-am răzgîndit! Nu mai scriu în condică!

— Nu se poate! Astfel de cazuri trebuie curmate din fașă! Imediat sint aici, cu condica!

— Vă rog, nu mai insistați! Copiii mei deja au lacrimi în ochi, la fel și soția! Așa că, nu scriu un rînd!

— Cum doriți! Eu tot nu-l ert! Nu mă lasă nici conștiința, nici funcția!

— Ba, vă rog frumos să uitați acest incident!

— Degeaba! Nu se poate!
— Vă implor! Vă dați seama că aș pleca de aici cu conștiința încărcată?! Vă rog, faceți-mi această favoare și iertați-l!

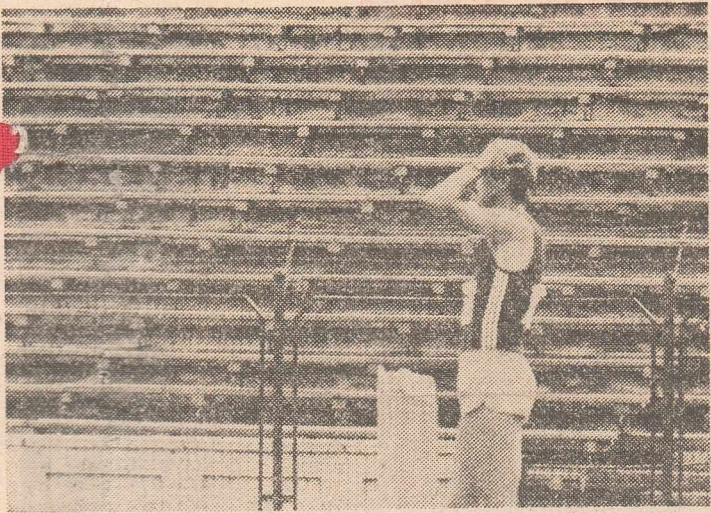

RĂDU POPOVICI ■

— Dar ce crezi dumneata domn'e, că la noi merge pe rugămintă, pe favoritisme, pe pile, sau pe nepotisme, hă?! Impresie greșită, tovarășu! Aveți noroc că mă impresionează plînsul copiilor, că altfel... Dar să fie pentru prima și ultima dată cînd veniți la mine cu pile, clar?!
— Vă mulțumesc! Și, vă promit că nu se mai întimplă! Nu vom mai intra niciodată în localuri!

— Vă mulțumim, nene!

DANIEL MILITARU ■

Fotografie de EUGEN NEGREA ■

Unde sinteți, tovarăși de sport?

Fotografia alăturată sugerează destul de bine atmosfera în care s-au desfășurat, la sfîrșitul săptămîinii trecute, „inter-naționalele” de atletism ale omăniei. Mediocritatea rezultatelor sportive înregistrate privește mai întii, pe tehnicieni și pe sportivi, privește modul în care unii și alții s-au pregătit pentru această competiție, ca și, nu în ultimul rînd, importanța și respectul pe care ei le datorează acestei întreceri de tradiție. Dar această mediocritate este legată și de atmosfera dezolantă din tribune, de regresul evident al popularității unui sport de mare prestanță și tradiție. Nu știm dacă rezultatele determină popularitatea atletismului, sau invers; cert este că, la fel ca-n orice sport, publicul are un rol de seamă în întretinerea atmosferei de concurs, în stimularea sportivilor și chiar, nu de puține ori, în propulsarea lor spre performanțe înalte. Ca să rămîinem „la subiect”, nu ne va fi foarte greu să ne amintim de spectacolele atletice în care, de pildă, Iolanda Balaș rămînea singură în concurs, singură cu dorința ei de nou record, dar însoțită de așteptarea înfrigurată a tribunelor, de mîile de spectatori care rămîneau mult după ora de încheiere oficială a concursului doar pentru a o vedea pe Ioli încercînd încă o dată, și încă o dată, mai sus, tot mai sus. Intre sportivi și tribune se încheie, în astfel de momente, un pact, se creează un cîmp magnetic dătător de speranțe și energie reciprocă, și nu trebuie să fii deloc savant, ci doar iubitor al sportului pentru a-ți da seama de acest lucru.

Din păcate, reuniunile noastre atletice sînt tot mai searbăde sub aspectul audienței la public — și asta în condițiile în care popularitatea atletismului este peste tot în lume în continuă creștere, nu mai de-

parte decît luna trecută, de pildă, o alergare de maraton atrăgînd într-un loc nu prea îndepărtat de noi vreo 50 000 de spectatori! În acest cerc vicios dintre performanță și popularitate, ruptura mai ușor de făcut este din partea publicului. Pentru că un concurs cu public numeros și dornic să asiste la un spectacol de calitate nu poate să nu determine și emulația necesară în rîndul sportivilor. Și asta dincolo de necesarul aspect educativ, cu efecte întirziate, pe mai lungă durată, pe care un asemenea concurs l-ar putea avea în rîndul copiilor. Dacă la „internaționalele” de atletism s-ar fi asigurat mobilizarea corespunzătoare măcar a unui elev din zece, tribunele ar fi avut suflul necesar să anime o competiție cam leșinată, în principal, din cauza anonimatului în care s-a desfășurat. În plus, cum se știe, nu poți aprecia un tablou și nu poți deprinde „gustul” pentru pictură fără să vizitezi vreun muzeu. La fel și-n cazul atletismului — este greu de imaginat că atît de necesare și așteptate revigorare a ocazie unică de a vedea la lucru sportivi frunțași din țara noastră și din alte cîteva țări. Or, dezinteresul și lipsa de inițiativă din partea tovarășilor noștri de sport nu pot decît să fie de rău augur pentru, cum spuneam, așteptata revigorare a atletismului nostru.

OCTAVIAN ȘTIREANU ■

Fotbal și nu prea

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											

ORIZONTAL: 1) Inscribe toate golurile — Fluier prelung. 2) Luată în suturi — O combinație mult gustată. 3) A evita un gol în extremis — Lot bine pregătit. 4) Sediul formației feroviare — Dînculo de mare. 5) A asigura coeziunea echipei — Element de legătură (fem.). 6) Arbitru la una din tuse! — Cu aere de vedetism. 7) Dornic de victorie în meciul revanșă — Apariție surprinzătoare pe teren. 8) Ascultat și respectat de... jucători — Ultimele la finis! — Virf de atac. 9) Mereu cu nasul pe sus — Plasă întinsă susținută de stilpi. 10) Are la activ goluri memorabile — Bun la loviturile de cap. 11) Recomandat pentru calificări — Dispozitiv ce permite un permanent schimb de posturi. 12) Aștia se descurcă bine pe un teren alunecos.

VERTICAL: 1) Relația antrenor-jucător (pl.) — Un fel de...

Dezlegarea careului din numărul trecut

NELĂMURIRI; EXPLICĂȚIE; CP; IS; RÎND; LUNETĂ; TT; ANONIMĂ; AP; RE; AF; BISA; RUTINAT; T; MIM; CI; AUR; U; ARATĂ; ZA; CĂRAT; STAR.

Reportaj de-a lungul și de-a latul țării, consemnînd fapte, întâmplări și mărturii despre

Istoria la timpul prezent

Traversăm o perioadă de tumult creator, timp marcat de mari evenimente politice în viața partidului, a întregii țări și, iată, le numim pentru că ele sînt jaloane de excepțională importanță pentru prezentul și viitorul patriei, care trasează drumul deschis de Congresul al XIII-lea al partidului — Conferința Națională a partidului, a 40-a aniversare a proclamării Republicii și al III-lea Congres al Educației Politice și Culturii Socialiste. Străbatem deci o etapă nouă în care, așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, revoluția pune în fața noastră cerințe

noi, răspunderi pe măsura obiectivelor asumate, pe măsura imperativelor dictate de uriașele cuceriri ale științei.

Este o etapă în care toate marile noastre bătălii — pentru noua calitate, pentru eficiența sporită a muncii, pentru cuceririle științei și folosirii lor, pentru utilizarea mai rațională a resurselor umane și materiale — dobîndesc dimensiunile tot mai ample cerute de necesitățile dezvoltării continue a țării, de îndeplinire a sarcinilor celui de al XIII-lea Congres al partidului.

Echipe de reporteri se vor strădui într-un itine-

rariu al acestor zile să surprindă faptele în luciditatea lor, acel avînt revoluționar și dinamic care stau la temelia izbînzilor, după cum, în șutul exigențelor superioare formulate de partid, vor ocoli nici locurile în care rezolvările unor probleme de maxim interes constituie încă ținta căutării.

Istoria la timpul prezent înseamnă fiecare oră din viața și munca noastră și ea poate fi o din cronică acestei mari epoci definită de patmarilor citorii.

În județul DOUB

Echipe de reporteri

C. Nistorescu, O. Georgescu, Roxana Manolescu, Elena Ghera și-a propus o investigație despre ritmuri :

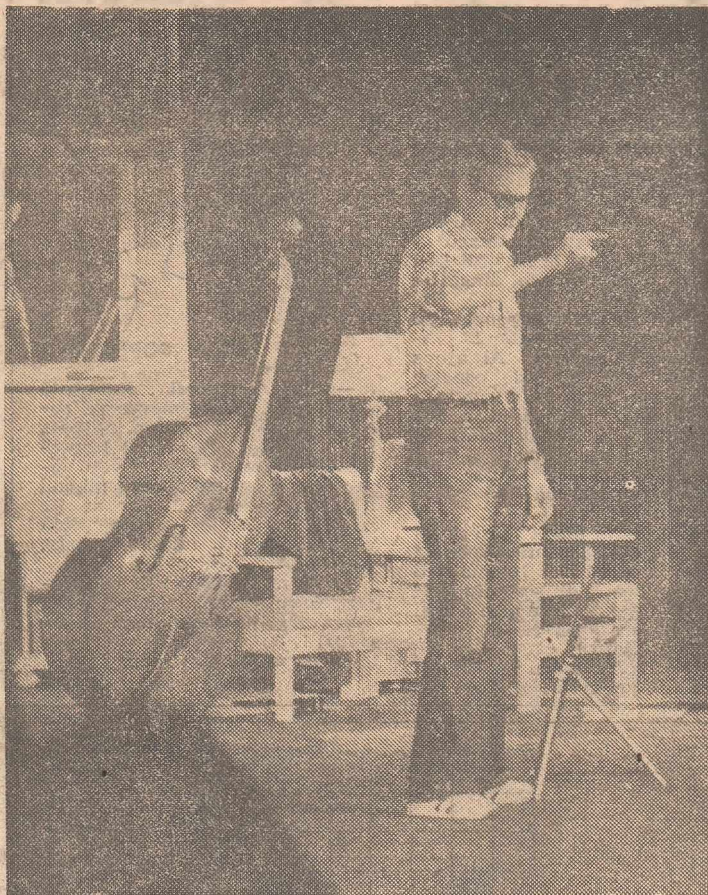
Ce e nou? Dar ce nu e nou!?

În județul VASLUI

Echipe de reporteri

N. Grigore Mărășanu, A. T. Dumitrescu, Victor Niță, Paul Agarici a urmărit cum se valorifică o resursă inepuizabilă — inteligența :

A gîndi repede, a gîndi bine

Pe scena Teatrului Național „I. L. Caragiale“ (sala Amfiteatru), marele actor Radu Beligan susține singur un admirabil spectacol de o oră și jumătate. Titlul noii premiere — CON-TRABASUL de Patrick Süskind.

Fotografie de VICTOR RĂDULESCU

ULTIMA ORĂ

O nouă promoție a Liceului de artă „G. Enescu“, secția coregrafie, a luat startul către scenele lirice și ansamblurile coregrafice ale țării. Spectacul de absolvire, susținut pe scena Palatului Pionierilor și Șoimilor Patriei cu cîteva zile în urmă a făcut cunoscută publicului și specialiștilor valoarea tinerilor balerini. În fotografie, cîteva dintre absolvenți, alături de profesori și directorul Liceului „G. Enescu“, prof. Lavinia Coman.

Dictare de inimă

La momente festive nu se face autocritica. Și totuși, tocmai într-un asemenea moment am fost tentat să-mi recunosc public vina severă de a nu prea ști, timp de patru ani — primii patru ani de școală ai unui copil obișnuit, că „am copil la școală“. Nu că n-aș fi vrut și nici în sensul de a fi abdicat de la obligațiile elementare de părinte, ci pentru că văzusem la această fetiță dorința, echivalentă adesea cu o frumoasă îndrjire, de a lua pe cont propriu rezolvarea tuturor problemelor care priveau activitatea ei școlară.

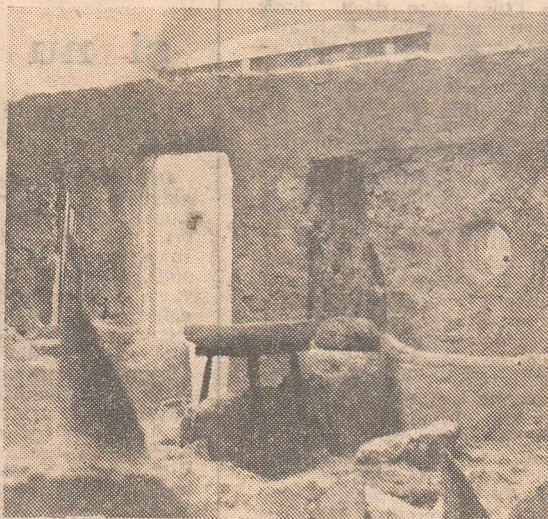
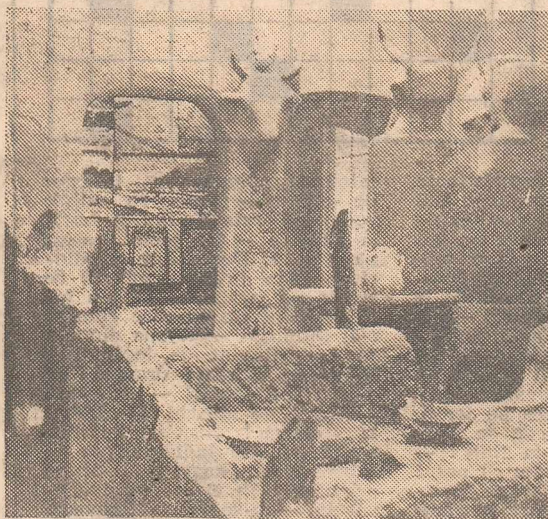
Această responsabilitate față de propria muncă, de propria învățatură, această atitudine de respect față de sine și de propria-i personalitate în devenire constituie, aș îndrăzni să spun, principala moștenire pe care absolvenții acestei clase a IV-a o vor purta cu ei în ciclul gimnazial și mai departe. O responsabilitate și o atitudine care ne-au scutit în bună parte de grijile noastre de părinți foarte ocupați, care sînt amăgirile sau circumstanțele noastre atenuante pentru acel fapt de a nu prea ști „că avem copii la școală“ și care, din fericire, le-au fost inoculate sistematic, pe lungimea cămării unei maturități și maturizări dezvoltate firesc de cea care, timp de patru ani, le-a fost mentor, dascăl, confident și părinte, le-a învățat, învățătoare.

Din păcate, ne dăm importanța și frumusețea bleștei meseriei de în atunci cînd e cazul, noi înșine „elevi“ ci, ca o răzbunare a vitabile ignoranțe, m ziu, atunci cînd virtuți se reflectă intermediul copiilor

Ieșiți din casă cu în urmă, ca niște care abia știu cum acești copii, așo așa, de ciclu primă astăzi ca niște pe toată regula, capa privească superior și dent la primul lor „d cut atunci, în prim prima oră după ce s de fusta mamei și-a obladuirea învățator

O asemenea expo senelor din ziua inspirația să facă și dafirescu în ziua luat rămas bun de la elevi, a IV-a A, 294, o simbolică exp. fundal a unei serbări festivități emoționante. tru că lacrimile din înăbușit orice încercan curs, a trebuit ca citească tablă scris tătoare pe tablă, ultim din ultima zi de școa timă dictare ca un etern memento: D privi cu fruntea peze și deschisi că na, voi ști că ați fo buni, harnici, cinstiti de speranțele și visele legat de viitorul vo drag.

OCTAVIAN ȘTI

Amănunte despre o așezare care datează din neolitic se pot citi în articolul Parța: un monument mutat din timp și spațiu. Pagina 17